R E P U B L I K A H R V A T S K A

ZAGREBAČKA ŽUPANIJA

GRAD DUGO SELO

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA DUGOG SELA

PLAN UPRAVLJANJA DESTINACIJOM GRADA DUGOG SELA za razdoblje 2025. – 2029.

Dugo Selo, studeni, 2025.

PLAN UPRAVLJANJA DESTINACIJOM GRADA DUGOG SELA ZA RAZDOBLJE 2025. – 2029.

KLASA:

URBROJ:

Dugo Selo, 14. studeni 2025.

SADRŽAJ

1. UVOD *8*

1.1 Dionici uključeni u izradu Plana upravljanja destinacijom *9*

1.2 Profil odredišta – Grad Dugo Selo *11*

1.3. Turistička zajednica Grada Dugog Sela *15*

1.4. Članovi tijela turističke zajednice i članovi lokalne turističke zajednice *18*

1.5. Zadaće lokalne turističke zajednice *19*

1.6. Suradnja jedinice lokalne samouprave i turističke zajednice *19*

2. ANALIZA STANJA *21*

2.1. Glavni elementi analize stanja u planu upravljanja destinacijom *21*

2.2. Analiza elemenata turističke destinacije *22*

2.2.1. Analiza turističkih proizvoda i usluga *23*

2.2.2. Analiza popisa resursne osnove *26*

2.2.3. Analiza javne turističke infrastrukture *32*

2.2.4. Analiza komunalne infrastrukture *34*

2.2.5. Analiza prometne infrastrukture *35*

2.2.6. Analiza stanja digitalizacije *36*

2.2.7. Analiza stanja pristupačnosti destinacije osobama s invaliditetom *37*

2.2.8. Analiza organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji *38*

2.2.9. Analiza stanja i potreba ljudskih potencijala *39*

2.2.10. Analiza komunikacijskih aktivnosti *40*

2.2.11. Analiza konkurencije *41*

2.3. Izvješće o provedenoj analizi stanja *43*

3. POTENCIJAL ZA RAZVOJ I PODIZANJE KVALITETE TURISTIČKIH PROIZVODA *45*

3.1. Razvojni potencijal proizvoda i usluga *45*

3.2. Zaključak razvojnih i marketinških potencijala za razvoj i podizanje kvalitete turističkih proizvoda *55*

4. POKAZATELJI ODRŽIVOSTI NA RAZINI DESTINACIJE *56*

4.1. Definiranje i mjerenje pokazatelja održivosti destinacije *57*

4.2. Metodološki okvir obveznih pokazatelja *57*

4.3. Procjena trenutnog stanja održivosti *59*

4.3.1. Gospodarski aspekti *59*

4.3.2. Društveni aspekti *59*

4.3.3. Okolišni aspekti *59*

4.3.4. Prostorni aspekti *60*

4.3.5. Zaključak o trenutnom stanju održivosti *61*

4.4. Izvori podataka potrebni za praćenje i izračun pokazatelja održivosti *61*

4.5. Izračun pokazatelja održivosti *61*
4.6. Praćenje održivosti *87*
4. RAZVOJNI SMJER S MJERAMA I AKTIVNOSTIMA *88*
4.1. SWOT analiza *88*
4.1.1. SWOT analiza destinacije Turističke zajednice Grada Dugog Sela *88*
4.2. Identifikacija općih načela i ciljeva turizma *90*
4.2.1. Načela turizma *90*
4.2.2. Ciljevi turizma *91*
4.3. Oblikovanje strateškog pravca i prioriteta *93*
4.4. Identificiranje ciljeva *93*
4.4.3. Strateški cilj 3. Turizam koji potiče inovacije i tržišnu prepoznatljivost *94*
4.4.4. Strateški cilj 4. Unaprjeđenje turističke infrastrukture *94*
4.5. Mjere i aktivnosti *98*
5. SMJERNICE I PREPORUKE ZA DIONIKE RAZVOJA *101*
5.1. Smjernice i preporuke za jedinice lokalne samouprave *101*
5.2. Smjernice i preporuke za turističke zajednice *102*
5.2.1. Održivi razvoj turizma *102*
5.2.2. Razvoj autentične turističke ponude *102*
5.2.3. Digitalizacija i moderni kanali promocije *103*
5.2.4. Edukacija i profesionalni razvoj *103*
5.2.5. Suradnja s lokalnim dionicima *103*
5.2.6. Poboljšanje turističke infrastrukture *103*
5.3. Smjernice i preporuke za druge dionike u turizmu i upravljanju turizmom u destinaciji *104*
5.3.1. Suradnja i partnerstva *104*
5.3.2. Održivi razvoj i ekološka svijest *104*
5.3.3. Kvaliteta usluga i kontinuirano obrazovanje *104*
5.3.4. Digitalna prisutnost i promocija *105*
6. POPIS PROJEKATA *106*
6.1. Popis projekata koji pridonose provedbi mjera potrebnih za doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti na razini destinacije *106*
6.2. Projekti od posebnog značenja za razvoj destinacije *112*
2. MJERENJE NAPRETKA I IZVJEŠĆE O PROVEDBI *115*
2.1. Podrška i implementacija Plana upravljanja destinacijom *116*
2.2. Izvješće o provedbi *116*
3. ZAKLJUČAK *118*
4. LITERATURA 120

POPIS TABLICA

Tablica 1. Dionici uključeni u izradu Plana upravljanja destinacijom *9*
Tablica 2. Stope po kojima se plaća članarina *19*
Tablica 3. Naselja u sastavu Grada Dugog Sela *21*
Tablica 4. Turistički kapaciteti po vrstama objekata *23*
Tablica 5. Pokazatelji turističkog prometa u razdoblju 2022.-2024.godine *24*
Tablica 6. Popis ugostiteljskih objekata na području Grada Dugog Sela *25*
Tablica 7. Popis kulturnih dobara *26*
Tablica 8. Primarna turistička infrastruktura *32*
Tablica 9. Sekundarna turistička infrastruktura *33*
Tablica 10. Analiza prometne infrastrukture *36*
Tablica 11. Analiza organiziranosti i dostupnosti usluga u Dugom Selu *38*
Tablica 12. Razvojni potencijal proizvoda i usluga *45*
Tablica 13. Ocjenjivanje razvojnog i marketinškog potencijala *49*
Tablica 14. Marketinški potencijal proizvoda i usluga u destinaciji *52*
Tablica 15. Marketinški potencijal resursa i atrakcija u destinaciji *53*
Tablica 16. Marketinški potencijal javne turističke infrastrukture u destinaciji *54*
Tablica 17. Obvezni pokazatelji održivosti destinacije koji mjere utjecaj turizma na društvene aspekte održivosti *61*
Tablica 18. Obvezni pokazatelji održivosti destinacije koji mjere utjecaj turizma na okolišne aspekte održivosti *68*
Tablica 19. Obvezni pokazatelji održivosti destinacije koji mjere utjecaj turizma na ekonomske aspekte održivosti *77*
Tablica 20. Obvezni pokazatelji održivosti destinacije koji mjere utjecaj turizma na prostorne aspekte održivosti i organizaciju turizma *82*
Tablica 21. Praćenje održivosti obveznih pokazatelja *87*
Tablica 22. Izvješće o provedenoj SWOT analizi TZG Dugog Sela kao turističke destinacije *89*
Tablica 23. Pregled temeljnih strateških i mjera ciljeva Turističke zajednice Grada Dugog Sela te njihova povezanost sa strateškim ciljevima i prioritetima Strategije razvoja održivog turizma do 2030.godine *96*
Tablica 24. Definiranje razvojnih smjerova s mjerama i aktivnostima Turističke zajednice Grada Dugog Sela *98*
Tablica 25. Smjernice i preporuke za razvoj turizma *101*
Tablica 26. Popis projekata koji pridonose provedbi mjera potrebnih za doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti na razini destinacije *106*
Tablica 27. Popis projekata posebnog značenja za razvoj destinacije *112*

POPIS SLIKA

Slika 1. Draškovićeva kula i park *27*
Slika 2. Crkva svetog Martina u Dugom Selu i crkva svetog Martina na Martin bregu *28*
Slika 3. Pump track poligon *34*
Slika 4. Facebook i Instagram stranica Grada *41*
Slika 5. Facebook i Instagram stranica Turističke zajednice *41*

SHEMATSKI PRIKAZ

Shematski prikaz 1. Strateški ciljevi i prioriteti Turističke zajednice Grada Dugog Sela *95*

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Dolasci i noćenja u 2024. godini *24*
Grafikon 2. Smještajni objekti na području Turističke zajednice *24*
Grafikon 3. Pokazatelji turističkog prometa u razdoblju 2022.-2024.godine *25*
Grafikon 4. Analiza konkurencije Grad Dugo Selo / Grad Ivanić Grad *42*
Grafikon 5. Analiza konkurencije Grad Dugo Selo / Grad Velika Gorica *43*

POPIS KRATICA

TZ	Turistička zajednica
TZG Dugog Sela	Turistička zajednica Grada Dugog Sela
ZŽ	Zagrebačka županija
JLS	Jedinica lokalne samouprave
RH	Republika Hrvatska
NN	Narodne novine

1. UVOD

Plan upravljanja destinacijom je planski dokument za razvoj održive destinacije koji se izrađuje za razdoblje od četiri godine.

Svrha Plana upravljanja destinacijom je odrediti smjer razvoja destinacije u skladu s aktima strateškog planiranja, prostornim planovima, planom upravljanja kulturnim dobrima i drugim važećim planovima i propisima.

S obzirom na strateški značaj turizma za Hrvatsku, posebna pažnja posvećuje se održivom razvoju ove gospodarske grane, koja ima široki gospodarski, društveni i međusektorski utjecaj. Turistički sektor u Hrvatskoj nije samo važan izvor prihoda, već i sektor koji oblikuje nacionalni identitet te doprinosi očuvanju kulturne i prirodne baštine. Upravo stoga je izrađen Plan upravljanja destinacijom Grada Dugog Sela, s ciljem usmjeravanja turističkog razvoja prema održivim praksama. Ovaj plan stavlja naglasak na unapređenje turističke ponude, očuvanje lokalnih resursa, te poboljšanje kvalitete života za lokalno stanovništvo.

Plan upravljanja destinacijom predstavlja temeljni dokument koji će služiti kao smjernica za sve dionike u turizmu, uključujući lokalnu upravu, gospodarske subjekte, civilno društvo i druge zainteresirane strane, u ostvarivanju zajedničkih ciljeva razvoja Grada Dugog Sela kao autentične, održive i konkurentne turističke destinacije.

Kroz suradnju, inovaciju i posvećenost, vjerujemo da možemo ostvariti viziju Grada Dugog Sela kao destinacije koja pruža izvanredna iskustva za sve svoje posjetitelje, dok istovremeno čuva svoj identitet, resurse i okoliš za buduće generacije. S ciljem stvaranja kvalitetnog okvira za održivi razvoj turizma, Grad Dugo Selo kao jedinica lokalne samouprave, dosljedno slijedi odredbe Republike Hrvatske u uspostavi sustava turizma i upravljanja razvojem turizma u smjeru održivosti, koji se uređuje Zakonom o turizmu (»Narodne novine«, broj 156/23) te ostalim propisima i strateškim dokumentima koji reguliraju razvoj turizma..

Sukladno članku 25. Zakona o turizmu (»Narodne novine«, broj 156/23) u izradu Plana upravljanja destinacijom, turistička zajednica dužna je uključiti jedinicu lokalne i područne (regionalne) samouprave, javne ustanove i trgovačka društva u vlasništvu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i Republike Hrvatske, kao i udruge koje izravno sudjeluju u kreiranju destinacijskog lanca vrijednosti u turizmu. Također, potrebno je uključiti nadležna tijela za prostorno planiranje, zdravstvo, kulturu te druge relevantne dionike, kako bi se osiguralo cjelovito i usklađeno planiranje razvoja turizma u destinaciji.

Plan upravljanja destinacijom na lokalnoj razini mora biti usklađen s aktima strateškog planiranja, prostornim planovima, planom upravljanja kulturnim dobrima i drugim važećim planovima i propisima te planom upravljanja destinacijom na regionalnoj razini.

Plan upravljanja destinacijom sadrži:

- analizu stanja,
- popis resursne osnove,
- pokazatelje održivosti na razini destinacije,

- razvojni smjer s mjerama i aktivnostima potrebnim za njegovo ostvarenje,
- prijedlog smjernica i preporuka za razvoj ili unaprjeđenje destinacije te
- popis projekata koji pridonose provedbi mjera za postizanje pokazatelja održivosti.

Uz to, Plan uključuje i popis projekata od posebnog značaja za razvoj destinacije, koji doprinose ostvarenju dugoročnih ciljeva održivog rasta i konkurentnosti.

U postupku donošenja plana upravljanja destinacijom turistička zajednica dužna je provesti javno savjetovanje o prijedlogu izrađenog plana upravljanja destinacijom te na drugi primjeren način osigurati sudjelovanje lokalnog stanovništva u postupku donošenja, sukladno propisu kojim se uređuje pravo na pristup informacijama.

Plan upravljanja destinacijom donosi predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave na prijedlog turističkog vijeća turističke zajednice. Usvojeni plan upravljanja destinacijom objavljuje se u službenom glasniku jedinice lokalne samouprave i na mrežnim stranicama turističke zajednice.

1.1 Dionici uključeni u izradu Plana upravljanja destinacijom

Dionici, navedeni u Tablici 1, aktivno su sudjelovali u izradi ovog plana kroz prikupljanje relevantnih podataka i pokazatelja te razmjenu mišljenja i ideja. Uz to, njihova uloga bit će od presudne važnosti u realizaciji i ocjeni budućih aktivnosti koje će proizaći iz ovog dokumenta.

Tablica 1. Dionici uključeni u izradu Plana upravljanja destinacijom

LOKALNE I REGIONALNE VLASTI
Naziv dionika: GRAD DUGO SELO
Kontakt osoba: Boris Savić
E-mail: boris.savic@dugoselo.hr
Naziv dionika: GRAD DUGO SELO
Kontakt osoba: Zvjezdana Budor Klarić
E-mail: zvjezdana.budorklaric@dugoselo.hr
Zaduženje
Oni postavljaju osnovne strateške ciljeve za razvoj turizma u skladu s politikama destinacije i osiguravaju pravni okvir za provedbu mjera i aktivnosti.
TURISTIČKE ZAJEDNICE
Naziv dionika: TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA DUGOG SELA
Kontakt osoba: Karmela Vukov-Colić
E-mail: info@tzds.hr
Zaduženje
Zadužene su za izradu plana i koordinaciju dionika.
PRIVATNI SEKTOR
Naziv dionika: KLET BUNČIĆ
Kontakt osoba: Sonja Bunčić
E-mail: info@buncic.hr
Naziv dionika: SOHO BAR
Kontakt osoba: Vedran Barkić
E-mail: vedran.barkic@hotmail.com

Naziv dionika: JAGODE I ČOKOLADA
Kontakt osoba: Domimik Vršić
E-mail: dominik.vrsic@gmail.com
Zaduženje
Privatni sektor pruža ključne usluge posjetiteljima i sudjeluje u kreiranju turističkih proizvoda. Njihova ulaganja i poslovne strategije moraju biti usklađene s ciljevima održivog razvoja.
NEVLADINE ORGANIZACIJE (NVO)
Naziv dionika: KUD PREPOROD
Kontakt osoba: Mario Mlinarek
E-mail: mario.mlinarek@dugoselo.hr
Naziv dionika: POU DUGO SELO
Kontakt osoba: Nenad Haleuš
E-mail: nhm@dugoselska-kronika.hr
Naziv dionika: GRADSKA KNJIŽNICA DUGO SELO
Kontakt osoba: Predrag Topić
E-mail: satroman@gmail.com
Zaduženje
NVO-ovi često djeluju kao glasnici zaštite interesa lokalnih zajednica i stanovništva te pružaju stručnu podršku u planiranju održivog razvoja.

1.2 Profil odredišta – Grad Dugo Selo

Lokacija	Grad Dugo Selo smješten je u središnjoj Hrvatskoj, u Zagrebačkoj županiji, oko 25 kilometara istočno od Zagreba. Pozicioniran je uz važnu prometnicu i željezničku prugu koja povezuje glavni grad s unutrašnjošću Hrvatske, što mu daje dobru prometnu povezanost.
Prometna povezanost	Prometna povezanost Grada Dugog Sela vrlo je dobra zahvaljujući blizini važnih cestovnih pravaca: **GLAVNE PROMETNE VEZE:** Grad Dugo Selo ima strateški dobar položaj jer mu pristup omogućuju dvije glavne autoceste: **Autocesta A3 Zagreb - Lipovac** **Autocesta A4 Zagreb – Goričan** **ŽUPANIJSKE I LOKALNE CESTE I POVEZANOST:** ***Županijske ceste:*** ŽC 3034 – A.G. Grada Zagreba – Dugo Selo – čvor Vrbovec 1 (D 28) Ž 3070 Dugo Selo (Ž 3034) - Rugvica - Orle (Ž 3041) Ž 3071 Ž 3034 - željeznički kolodvor Dugo Selo Ž 3072 Ž 3034 - Mala Ostrna - Velika Ostrna - željeznički kolodvor Velika Ostrna ***Lokalne ceste:*** L 31108 Dugo Selo (L10162 - Ž3034) L 31109 Dugo Selo (Ž3034) - Černec Dugoselski (D43) L 31113 Božjakovina (Ž3034) - Velika Ostrna (Ž3072) **ŽELJEZNIČKI PROMET:** Središnjim dijelom područja Grada Dugog Sela prolazi međunarodna željeznička pruga Rijeka-Zagreb-Budimpešta, a južnim dijelom također međunarodna pruga Zagreb-Vinkovci-Beograd. Grad Dugo Selo ima odličnu povezanost željezničkog prometa s Gradom Zagrebom. Putničkim i prigradskim vlakovima za svega 20-tak minuta vožnje stiže se do Zagrebačkog glavnog kolodvora. Vlakovi voze svakih 15-20 minuta.
Udaljenost glavnog grada i važnijih emitivnih tržišta	

	Grad Dugo Selo
Zagreb:	23,8 km
Rijeka:	190 km
Zadar:	310 km
Split:	432 km
Dubrovnik:	629 km

Geografska obilježja	Grad Dugo Selo nalazi se u istočnom dijelu Zagrebačke županije, a udaljen je 20 km od administrativnog središta županije – Zagreba. Na sjeveru i zapadu graniči s gradom Zagrebom, na istoku s općinom Brckovljani, a na jugu s općinom Rugvica. Grad Dugo Selo sastoji se od jedanaest naselja, to su: Andrilovec, Donje Dvorišće, Dugo Selo, Kopčevec, Kozinščak, Leprovica, Lukarišće, Mala Ostrna, Prozorje, Puhovo i Velika Ostrna.

Klimatska obilježja	Područje ima umjerenu kontinentalnu klimu, s toplim ljetima i umjereno hladnim zimama, povremeno uz snježne oborine. Najviše kiše pada u kasno proljeće, rano ljeto i u jesen, dok su zima i rano proljeće najsušniji dio godine. Oborine su ravnomjerno raspoređene kroz godinu, bez izraženih sušnih ni izrazito vlažnih razdoblja. Količina padalina postupno se smanjuje prema istoku. Tijekom godine izdvajaju se dva oborinska vrhunca – izraženiji u lipnju te slabiji u listopadu ili studenom – što pogoduje rastu i razvoju vegetacije.
Broj stanovnika (popis 2021.)	Prema zadnjem popisu stanovništva Grad Dugo Selo ima 17 676 stanovnika.
Broj turističkih dolazaka i noćenja (2024.)	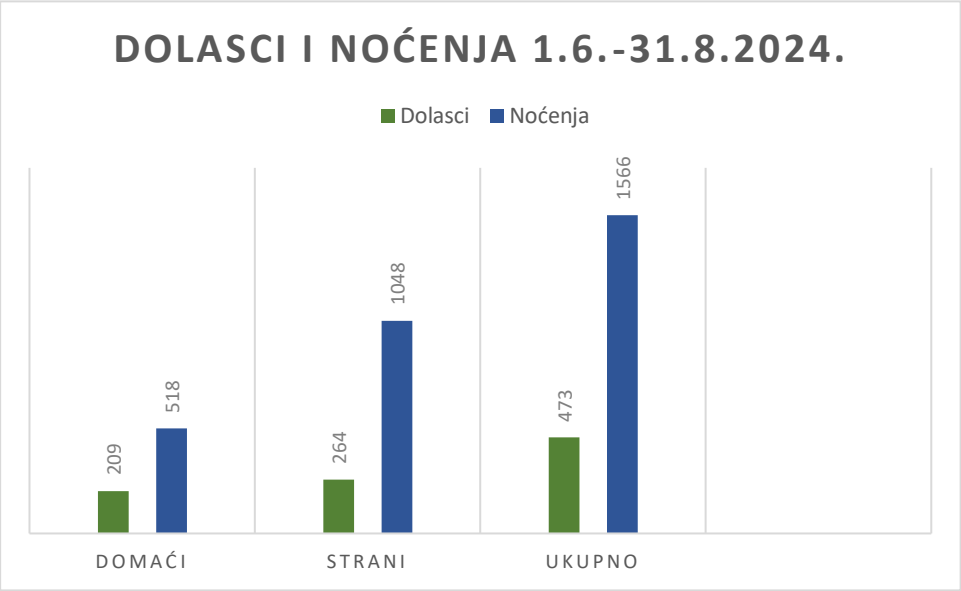 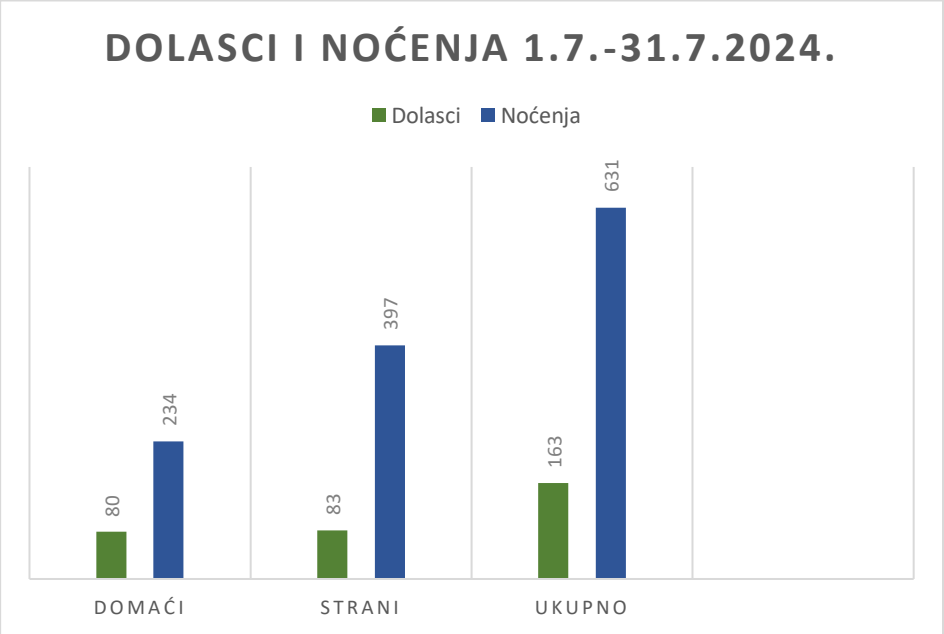

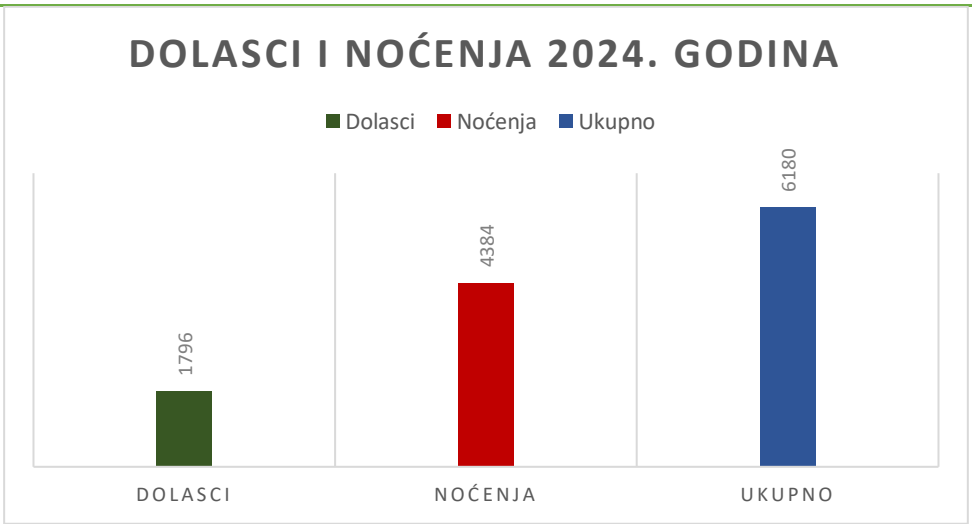

Prosječna duljina boravka (u danima)

Prosječna duljina boravka u danima 2,77 dana.

Turistički kapacitet po vrstama objekata u 2024. godini

2024. GODINA			
VRSTA	BROJ OBJEKATA	BROJ GLAVNIH KREVETA	BROJ POMOĆNIH KREVETA
Objekti u domaćinstvu	5	17	5
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj / Soba za iznajmljivanje	1	18	0
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj / Kuća za odmor	1	3	2
Restorani / Gostionica s pružanjem usluga smještaja	3	99	0
Nekomercijalni smještaj / Kuća stanovnika grada	2	4	0

Ugostiteljski sadržaji

Vrsta	Opis
Restorani/konobe/pizzerie/fast food	Klet obitelji Bunčić Ribarska koliba Bunčić Restoran Dioniz Bistro Nota Restoran konoba Barba Bistro i Catering Patria Konoba Romantika San Martin Mala kuhinja Bistro Bacchus Gostionica San Pizzeria Amore Hood food Pizzeria Barny TAXI GRILL Restoran Sveti Nikola Kebab Club Fast Food Grill Konoba Franteo

	Caffe bar	Caffe bar Teatro EscoBar Caffe Lounge Caffe bar Numero Caffe bar Don Caffe bar Park La Boheme Caffe bar Bravo Caffe bar Cult Caffe bar Vox Caffe bar Manhattan Caffe bar Soho II Caffe bar Charlie Caffe bar Mirni Kutić Caffe bar Pantera Livno Caffe bar 4M Caffe Bar Aria Caffe bar "2M
	Slastičarnica	Holy pancakes Salon sladoleda Pekara i slastičarnica Croatia Jagode i čokolada Old School Jagode i čokolada slastičarnica
Najpopularnije turističke atrakcije	**Kulturno povijesne atrakcije:** Crkva sv. Martina u Prozorju (Martin Breg), ostavština grofova Drašković (4 zgrade u centru Dugog Sela – zgrada Gruntovnice, zgrada Vodoprivrede, zgrada Kulturnog centra i kula u perivoju grofova Drašković), tradicijske drvene kuće, Draškovićev bunar, crkva sv. Martina u Dugom Selu. **Manifestacije:** - Dugoselski fašnik, - Uskrs kod Draškovića - „Vlak pun priča“, festival slikovnica Dugo Selo - Village Bike fest - Fišijada i ribičko natjecanje - Dugoselski piknik - Zvijezde na Martinu - Stara jela 'Z Dugog Sela - Martinski polumaraton, - Martinje i Dan Grada Dugog Sela - Advent u Perivoju	
Glavni turistički proizvodi	***Kulturni turizam*** – Crkva sv. Martina na Martin bregu, stopa sv. Martina biskupa, crkva sv. Martina u Dugom Selu, Dugoselski spomenar – projekt očuvanja nematerijalne baštine Dugog Sela, Festival slikovnica „Vlak pun priča“ ***Gastro i eno turizam*** – gastronomska manifestacija Stara jela 'Z Dugog Sela, Fišijada, agroturistička ponuda u Dugom Selu.	

	Sportsko – rekreacijski turizam – Long Village Fitness Walk, Sportski centar Dugo Selo, Poučna staza na ribnjaku, Šumska poučna staza, Jezero Ciglana, Jezero Bayer, potok kroz šumu, šumske šetnice, Street Workout Park Dugo Selo, Skate park, Perivoj Ivane Brlić Mažuranić, Trail Prozorje, Obiteljska biciklistička ruta, XCO biciklistička ruta, Pump track poligon, Stadion NK Dugo Selo, odmorište
Turističke zone i površine	Odmorište uz pump track poligon
Turistička infrastruktura	**Primarna turistička infrastruktura** - Long Village Fitness Walk - Poučna staza na ribnjaku, - Šumska poučna staza - Kulturni centar za posjetitelje (Kulturno informativni centar) - Turističko informativni centar Dugo Selo (u sklopu Kulturnog centra za posjetitelje), - Perivoj Grofa Draškovića, - Draškovićeva kula, - Obiteljska biciklistička ruta, - XCO biciklistička ruta, - Gradski vinograd na Martin Bregu (budući Interpretacijski centar vinarstva i vinogradarstva – u planu) - Jezero Ciglana (plan: sanitarni čvorovi i nove staze za invalide) - Jezero Bayer, - Dirty park (u planu) - Šetnica uz potok Martin Breg (u planu)
	Sekundarna turistička infrastruktura - Martin breg, - Crkva sv. Martina na Bregu, - Crkva sv. Martina u Dugom Selu, - Draškovićev bunar, - Stadion NK Dugo Selo - Street Workout Park Dugo Selo, - Skate park - Padel igralište - Teniski tereni - Pump track poligon - Obnovljeni stari gradski bunari

1.3. Turistička zajednica Grada Dugog Sela

Turističke zajednice su organizacije koje djeluju po načelu destinacijskog menadžmenta, a osnivaju se radi promicanja i razvoja turizma Republike Hrvatske i gospodarskih interesa pravnih i fizičkih osoba koje pružaju ugostiteljske usluge i usluge u turizmu ili obavljaju drugu djelatnost neposredno povezanu s turizmom na način da upravljaju destinacijom na razini za koju su osnovane.

Lokalnu turističku zajednicu osnivaju njezini članovi, dok postupak pripreme osnivanja i sazivanje osnivačke skupštine provodi općinski načelnik ili gradonačelnik u suradnji s regionalnom turističkom zajednicom. Osnivanje lokalne turističke zajednice na razini jedne jedinice lokalne samouprave može pokrenuti inicijativom općinski načelnik ili gradonačelnik.

Turistička zajednica je pravna osoba. Turistička zajednica ne može započeti s djelovanjem prije stjecanja pravne osobnosti. Prava i obveze turističke zajednice utvrđuju su Zakonom o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (»Narodne novine«, broj 52/19, 42/20) i statutom turističke zajednice.

Turistička zajednica Grada Dugog Sela upisana je u Upisnik turističkih zajednica koji vodi Ministarstvo turizma, pod upisnim brojem 218, temeljem rješenja KLASA:UP/I-334-03/10-02/138, URBROJ:529-05-12-3, od 24. rujna 2012. godine.

Skupština Turističke zajednice Grada Dugog Sela uz prethodnu suglasnost Ministarstva turizma i sporta na sjednici održanoj 3.lipnja 2020.godine donijela je Statut Turističke zajednice Grada Dugog Sela (»Službeni glasnik Grada Dugog Sela«, broj 7/20).

Statut turističke zajednice sadrži odredbe o:

- nazivu i sjedištu turističke zajednice,
- zadaćama turističke zajednice,
- pravima, obvezama i odgovornosti članova turističke zajednice,
- načinu predstavljanja i zastupanja turističke zajednice,
- razlozima i postupku razrješenja direktora turističke zajednice,
- djelokrugu, ustrojstvu, načinu izbora i opoziva, mandatu te odgovornosti članova tijela,
- načinu odlučivanja u turističkoj zajednici i tijelima turističke zajednice,
- načinu ostvarivanja javnosti rada,
- načinu donošenja statuta i drugih općih akata,
- imovini, načinu stjecanja imovine i raspolaganju imovinom,
- postupku s imovinom u slučaju prestanka turističke zajednice,
- drugim pitanjima važnim za rad turističke zajednice

Regulativni i službeni dokumenti TZG Dugog Sela su:

- Statut Turističke zajednice Grada Dugog Sela
- Poslovnik o radu Skupštine Turističke zajednice Grada Dugog Sela
- Poslovnik o radu Turističkog vijeća Turističke zajednice Grada Dugog Sela
- Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu, djelokrugu, organizaciji, načinu rada i sistematizaciji radnih mjesta u Turističkoj zajednici Grada Dugog Sela
- Odluka o osnivanju Turističko-informativnog centra Turističke zajednice Grada Dugog Sela u Kulturno-informativnom centru u Dugom Selu
- Pravilnik o davanju na privremeno korištenje prostora KIC-a
- Program rada za 2025. godinu

Izvještajni akti TZG Dugog Sela su:

- Izvješće o izvršenju programa rada s financijskim izvješćem za 2024.
- Izvješće neovisnog revizora – stručni nadzor rada Turističke zajednice za 2024. godinu,
- Izvješće o izvršenju programa rada za 2023. godinu,
- Izvješće neovisnog revizora – stručni nadzor rada Turističke zajednice za 2024. godinu,
- Izvješće o izvršenju programa rada s financijskim izvješćem Turističke zajednice Grada Dugog Sela za 2022. godinu,
- Izvješće o ostvarenju programa rada i financijskog Plana TZG Dugo Selo za 2021. godinu
- Izvješće o ostvarenju programa rada i financijskog plana Turističke zajednice Grada Dugog Sela za 2020. godinu,
- Izvješće o ostvarenju programa rada i financijskog plana Turističke zajednice Grada Dugog Sela za 2019. godinu,
- Izvješće o ostvarenju programa rada i financijskog plana Turističke zajednice Grada Dugog Sela za 2018. godinu.

1.4. Članovi tijela turističke zajednice i članovi lokalne turističke zajednice

Tijela turističke zajednice su skupština, turističko vijeće i predsjednik turističke zajednice.

Članovi tijela turističke zajednice i predsjednik turističke zajednice osobno su odgovorni za zakonito i savjesno obavljanje svojih dužnosti. Mandat članova tijela turističke zajednice traje četiri godine, a članovi mogu biti ponovno birani ili imenovani.

Skupština Turističke zajednice:

- Nenad Panian, predsjednik
- Snježana Fintić,
- Maja Ružić,
- Mario Djekić,
- Miroslav Tokić,
- Jandre Šarić,
- Elvis Nuši,
- Renata Pastuović,
- Sonja Bunčić,
- Dubravko Mamuza,
- Vedran Barkić,
- Siniša Bađun,
- Dean Koščević,
- Smiljan Darojković,
- Vesna Grgošić

Turističko vijeće :

- Siniša Bađun,
- Dean Koščević,
- Dominik Vršić,
- Vedran Barkić
- Smiljan Darojković,
- Sonja Bunčić,
- Robert Samardžić,
- Vesna Grgošić,
- Nenad Panian, predsjednik

Članovi lokalne turističke zajednice mogu biti obvezni i dragovoljni. Obvezni članovi lokalne turističke zajednice su sve pravne i fizičke osobe koje na području za koje se osniva lokalna turistička zajednica imaju sjedište, podružnicu, pogon, objekt u kojem se pružaju usluge, ili prebivalište, te koje trajno ili sezonski ostvaruju prihod pružanjem ugostiteljskih usluga i usluga u turizmu ili obavljaju djelatnost koja ima korist od turizma, odnosno na čije prihode turizam ima utjecaj.

Članovi lokalne turističke zajednice plaćaju članarinu turističkoj zajednici. Članstvo u lokalnoj turističkoj zajednici počinje danom osnivanja turističke zajednice ili danom početka obavljanja djelatnosti pravne i fizičke osobe na području za koje se osniva lokalna turistička zajednica.

Obvezni članovi lokalne turističke zajednice, odnosno njihovi predstavnici, mogu birati i biti birani u tijela turističke zajednice.

Pravne i fizičke osobe plaćaju članarinu lokalnoj turističkoj zajednici u skladu s posebnim propisom koji uređuje članarine u turističkim zajednicama. Visina članarine koju plaća pravna i fizička osoba ovisi o skupini u koju je razvrstana djelatnost kojom se pravna ili fizička osoba bavi te o pripadajućoj stopi za obračun i plaćanje članarine. Iznos članarine u TZG Dugog Sela utvrđen je Zakonom o članarinama u turističkim zajednicama, a stope plaćanja članarine navedene su u tablici broj 2.

Tablica 2. Stope po kojima se plaća članarina

Prva skupina	0,14212
Druga skupina	0,11367
Treća skupina	0,08527
Četvrta skupina	0,02842
Peta skupina	0,01705

1.5. Zadaće lokalne turističke zajednice

Zadaće lokalne turističke zajednice, kao lokalne destinacijske menadžment organizacije, su sljedeće:

1. *Razvoj proizvoda*
2. *Informacije i istraživanja i*
3. *Distribucija*

Direktora turističke zajednice imenuje turističko vijeće na razdoblje od četiri godine. Direktor zastupa turističku zajednicu, organizira i rukovodi radom i poslovanjem turističke zajednice, te provodi odluke turističkog vijeća. U granicama svojih ovlasti, odgovoran je za poslovanje turističke zajednice i zakonitost rada. Za svoj rad direktor odgovara turističkom vijeću i predsjedniku turističke zajednice. Također, direktor i radnici koji obavljaju stručne poslove u turističkoj zajednici moraju imati položen stručni ispit za rad u turističkoj zajednici.

1.6. Suradnja jedinice lokalne samouprave i turističke zajednice

Jedinica lokalne samouprave u okviru svog samoupravnog djelokruga posebno vodi brigu o osiguranju uvjeta za razvoj turizma, a osobito o uređenju naselja, javnoj turističkoj infrastrukturi, zaštiti okoliša, prirodnoj i kulturnoj baštini i slično. Lokalne turističke zajednice surađuju s tijelima jedinica lokalne samouprave u sljedećim aktivnostima:

- dogovaraju zajedničko korištenje sredstava turističke pristojbe koja se doznačuju jedinici/jedinicama lokalne samouprave za poboljšanje uvjeta boravka turista,

- surađuju u izradi planova razvoja turizma u jedinici lokalne samouprave, najkasnije do roka utvrđenog posebnim propisima za donošenje proračuna jedinice lokalne samouprave,
- prate turistički promet te prijavu i odjavu turista,
- surađuju pri odlučivanju o radnom vremenu ugostiteljskih objekata sukladno posebnim propisima koji uređuju ugostiteljsku djelatnost,
- surađuju u drugim pitanjima vezanim uz razvoj turizma.

2. ANALIZA STANJA

Analiza stanja u planu upravljanja destinacijom je temeljni korak u procesu planiranja i upravljanja turističkom destinacijom. Riječ je o detaljnom istraživanju i procjeni postojećih uvjeta destinacije s ciljem identificiranja trenutnih resursa, potencijala, izazova, prilika i prijetnji. Ova analiza pruža ključne informacije potrebne za oblikovanje mjera koje će poticati razvoj turizma u skladu s održivim principima.

Grad Dugo Selo smješten je u istočnom dijelu Zagrebačke županije i prostire se na površini od 53,79 km². Na zapadu graniči s Gradom Zagrebom, na jugu s Općinom Rugvica, a na istoku s Općinom Brckovljani.

Iz godine u godinu bilježi dinamičan razvoj i sve se jasnije profilira kao poželjno mjesto za život – osobito za mlade obitelji. Povoljan položaj u neposrednoj blizini Zagreba, pristupačne cijene stanovanja te visoka kvaliteta života čine ga prirodnim izborom za brojne nove stanovnike.

U novije vrijeme bilježi se i razvoj turizma, potaknut prirodnim ljepotama, kulturnim manifestacijama i bogatom gastronomskom ponudom. Dugo Selo sve više privlači posjetitelje koji traže mir, boravak u prirodi i raznolike aktivnosti na otvorenom.

U sljedećoj tablici su navedena naselja koja obuhvaćaju područje Grada Dugog Sela:

Tablica 3. Naselja u sastavu Grada Dugog Sela

Dugo Selo	Lukarišće
Andrilovec	Mala Ostrna
Donje Dvorišće	Prozorje
Kopčevec	Puhovo
Kozinščak	Velika Ostrna
Leprovica	

2.1. Glavni elementi analize stanja u planu upravljanja destinacijom

Glavni elementi analize stanja u planu upravljanja destinacijom obično obuhvaćaju sljedeće aspekte:

1. Definiranje ciljeva analize - precizno definiranje ciljeva analize kako bi se usmjerilo istraživanje prema specifičnim aspektima destinacije,
2. Prikupljanje podataka - podaci se prikupljaju iz raznih izvora, uključujući statističke podatke, postojeće studije, intervjue s ključnim dionicima, ankete lokalnog stanovništva i turista, te promatranja na terenu,
3. Analiza i vrednovanje turističke resursne osnove:

- Resursna osnova - identifikacija prirodnih i kulturnih resursa, kao i ekonomski potencijal destinacije
- Turistička atrakcija - prirodne, kulturne, povijesne atrakcije te njihov potencijal za privlačenje posjetitelja
- Prometna i komunalna infrastruktura - ocjena povezanosti destinacije, dostupnosti i kvalitete ključne infrastrukture

- Prirodna i prostorna obilježja - procjena utjecaja turizma na okoliš i prostor
4. Izrada izvješća o provedenoj analizi - zaključci analize se integriraju u sveobuhvatno izvješće koje sadrži ključne podatke i informacije potrebne za oblikovanje strategija i mjera unaprjeđenja destinacije, a koje na koncu postaje osnova za planiranje budućeg razvoja.

Svrha analize stanja u planu upravljanja destinacijom:

- Identificirati prednosti koje treba iskoristiti i slabosti koje treba riješiti,
- Prepoznati prilike za daljnji razvoj turističke ponude,
- Utvrditi prijetnje koje mogu ograničiti razvoj destinacije,
- Stvoriti podlogu za strateško planiranje koje uključuje mjere i aktivnosti usmjerene na unaprjeđenje turističkog proizvoda, infrastrukture, resursa i održivosti.

Ova analiza daje uvid u trenutnu turističku ponudu, resurse, infrastrukturu, atrakcije te potencijal za daljnji razvoj. Služi kao osnova za planiranje mjera i aktivnosti koje će poboljšati turističku ponudu i upravljanje destinacijom.

Cilj analize upravljanja destinacijom Grada Dugog Sela je procijeniti trenutne uvjete i potencijale destinacije s ciljem održivog razvoja turizma koji će pridonijeti gospodarskom rastu, očuvanju kulturnih i prirodnih resursa te poboljšanju kvalitete života lokalnog stanovništva. Analiza će omogućiti donošenje informiranih odluka o budućim mjerama koje će unaprijediti turističku ponudu, infrastrukturu i imidž destinacije, uz istovremeno očuvanje identiteta i okoliša Grada Dugog Sela.

Analiza stanja uključuje analizu tržišta te polaznih gospodarskih, društvenih, prirodnih i prostornih elemenata destinacije, a osobito:

- popis turističkih proizvoda i usluga,
- analizu resursne osnove,
- analizu javne turističke infrastrukture,
- analizu komunalne infrastrukture,
- analizu prometne infrastrukture,
- analizu stanja digitalizacije,
- analizu stanja pristupačnosti destinacije osobama s invaliditetom,
- analizu organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji (javne usluge i servisi),
- analizu stanja i potreba ljudskih potencijala,
- analizu komunikacijskih aktivnosti,
- analizu konkurencije,
- izvješće o provedenoj analizi stanja.

2.2. Analiza elemenata turističke destinacije

Analiza elemenata turističke destinacije obuhvaća ključne aspekte koji privlače posjetitelje, uključujući prirodne ljepote, kulturnu baštinu, infrastrukturu, smještaj i usluge. Evaluiraju se turistički resursi, kvaliteta usluga, transportna dostupnost i marketinške aktivnosti. Cilj je identificirati prednosti i slabosti destinacije te stvoriti strategije za održivi razvoj turizma.

2.2.1. Analiza turističkih proizvoda i usluga

Prirodne ljepote i povijesna baštine čine ključni temelj turističke ponude. Analiza atrakcija uzima u obzir njihov broj, vrstu, kvalitetu, posebnosti, te izazove s kojima se suočavaju u okviru trenutnih tržišnih trendova i potencijala turističkih proizvoda.

Područje Grada Dugog Sela nudi brojne resurse koji su privlačni rekreativcima. Idealna je destinacija za vikend izlete i posjete jer nudi mir, prirodu i lokalni doživljaj.

Tablica 4. Turistički kapaciteti po vrstama objekata

Smještaj		
Broj i vrsta	Objekti u domaćinstvu	5
	Ostali ugostiteljski objekti za smještaj/ Sobe za iznajmljivanje	1
	Ostali ugostiteljski objekti za smještaj / Kuća za odmor	1
	Restorani/Gostionice	3
	Nekomercijalni smještaj /Kuća stanovnika grada	2

Smještajna ponuda u Dugom Selu uglavnom se bazira na privatnom smještaju, pretežno u obliku apartmana, kuća za odmor i soba za najam, što je tipično za manja urbanizirana područja u blizini većih gradova. Smještaj je orijentiran na mir, privatnost i praktičnost, što posebno odgovara obiteljima, poslovnim putnicima te posjetiteljima koji traže kraći odmor izvan gradske vreve, ali i dalje u blizini Zagreba.

Dugo Selo se postupno, ali jasno usmjereno razvija kao manja turistička destinacija u zaleđu Zagreba, s fokusom na lokalni doživljaj, enogastronomiju, rekreaciju i manifestacije. Iako nije masovna turistička zona, sve više ulaže u svoju autentičnost i ponudu za posjetitelje koji traže mir, prirodu i lokalnu kulturu.

Grafikon 1. Dolasci i noćenja u 2024. godini

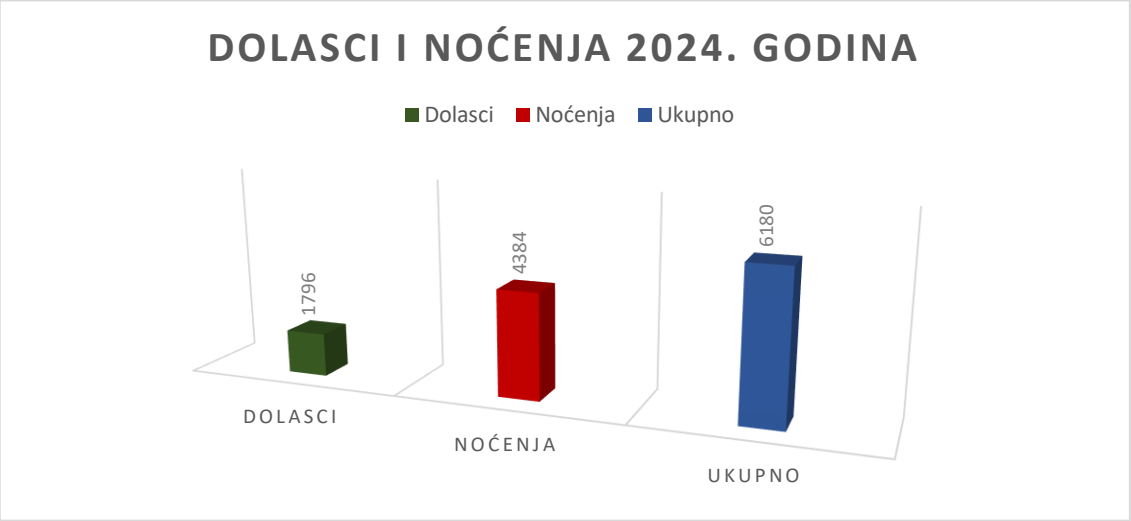

Izrada autora/ TZG Dugo Selo/e-Visitor

Grafikon 2. Smještajni objekti na području Turističke zajednice

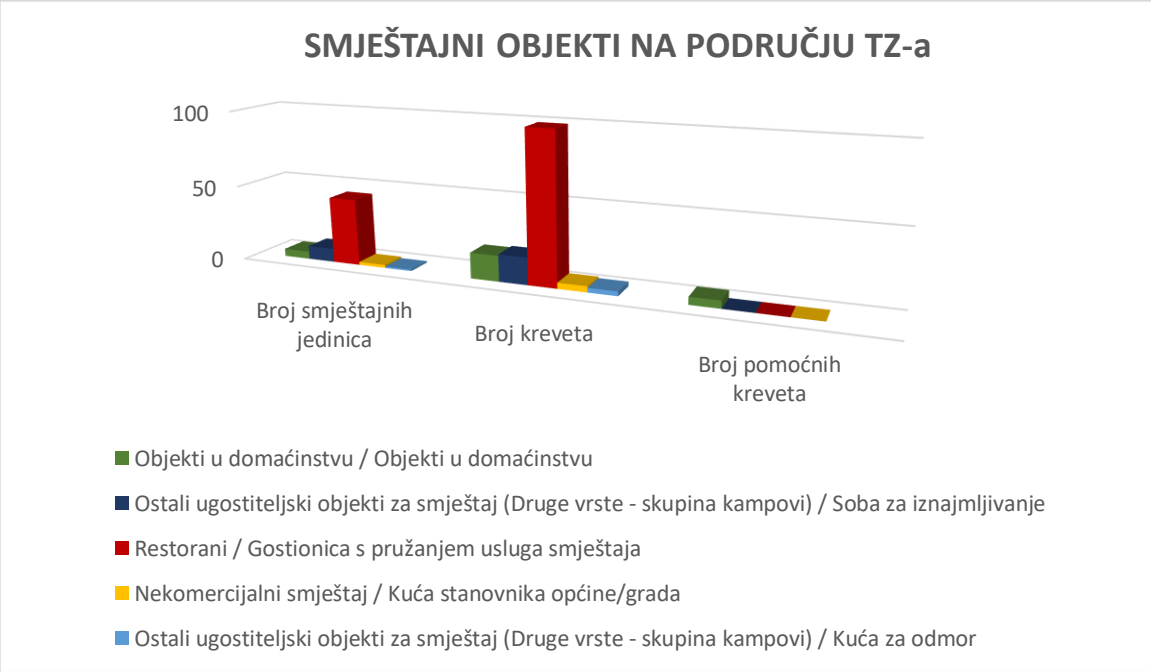

Izrada autora/ TZG Dugo Selo/e-Visitor

Tablica 5. Pokazatelji turističkog prometa u razdoblju 2022.-2024.godine

	2022. dolasci	2022. noćenja	2023. dolasci	2023. noćenja	2024. dolasci	2024. noćenja
Broj noćenja	2365	5109	2124	5192	1796	6062
Domaći gosti	958	1884	1017	2155	931	1919
Strani gosti	1407	3225	1017	3037	865	4143

Izvor: Izvješće o izvršenju programa rada s financijskim izvješćem za 2024. – TZG Dugo Selo /e-Visitor

Grafikon 3. Pokazatelji turističkog prometa u razdoblju 2022.-2024.godine

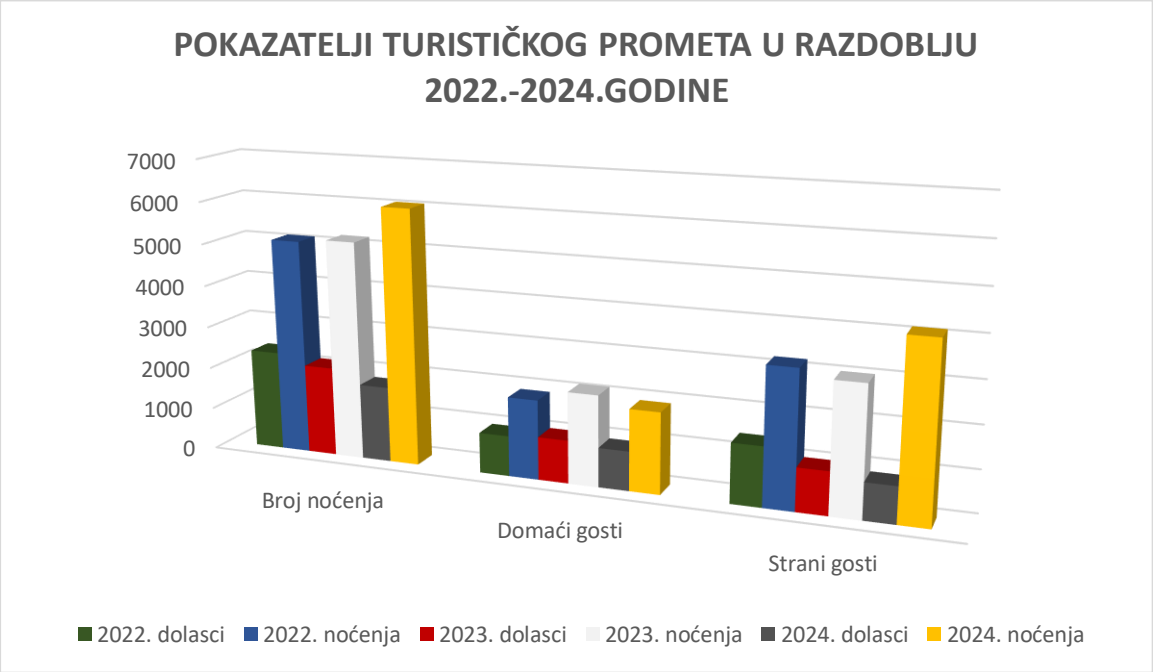

Izrada autora/ TZG Dugo Selo/e-Visitor

Tablica 6. Popis ugostiteljskih objekata na području Grada Dugog Sela

Ugostiteljstvo		
Broj i vrsta	Restorani, konobe, slastičarnice	22
	Caffe barovi	19

Ugostiteljska ponuda u Dugom Selu raznolika je i obuhvaća sve – od tradicionalne kleti i obiteljskih restorana do modernih bistroa i dostavnih fast food lokala. Tradicionalna vina i domaći ugođaj i dalje čine temelj kvalitetne gastronomske scene, osobito zahvaljujući bogatoj vinogradarskoj tradiciji ovog kraja.

S obzirom na sve jaču orijentaciju prema aktivnom turizmu i cikloturizmu, uz dodatnu promociju i usklađivanje ponude s novim razvojnim projektima, Dugo Selo ima značajan potencijal za daljnji rast i širenje ugostiteljske ponude. Posebnu priliku predstavlja razvoj tematskih paketa za izletnike te jačanje online vidljivosti lokalnih ugostiteljskih objekata.

Turističke usluge

Turističke usluge na području Grada Dugog Sela pružaju Turistička zajednica i Turističko-informativni centar. Posjetiteljima pružaju sveobuhvatne informacije o smještaju, znamenitostima, događanjima i lokalnoj gastronomskoj ponudi. Osim informativne uloge, bave se izradom promotivnih materijala, organizacijom i promocijom manifestacija te razvojem tematskih turističkih ruta.

Aktivno surađuju s lokalnim iznajmljivačima, OPG-ovima i ugostiteljima kako bi unaprijedili cjelokupnu turističku ponudu. Također vode promociju destinacije putem službene web stranice i

društvenih mreža, prate turističke statistike te pružaju stručnu podršku u razvoju i unapređenju turističkih sadržaja.

Turistička zajednica Grada Dugog Sela aktivno promiče destinaciju na domaćem tržištu, surađujući s lokalnim dionicima na razvoju turističkih sadržaja i manifestacija s ciljem privlačenja posjetitelja. Tijekom cijele godine organiziraju se raznolike kulturne i zabavne manifestacije, uključujući sajmove lokalnih proizvoda te događanja usmjerena na očuvanje baštine.

Turističko-informativni centar nadopunjuje te aktivnosti promoviranjem lokalnih običaja, tradicije i gastronomije, s naglaskom na autentičnost i prepoznatljiv identitet destinacije.

Jedan od ključnih izazova s kojima se zajednica suočava jest nedovoljna prepoznatljivost Dugog Sela na regionalnoj i nacionalnoj razini, unatoč njegovoj bogatoj povijesnoj, kulturnoj i prirodnoj baštini. Grad još nije profiliran kao značajnija destinacija unutar kontinentalnog turizma.

Budući razvoj i uspjeh turističke ponude uvelike će ovisiti o sposobnosti prilagodbe tržišnim trendovima te o učinkovitom korištenju i povezivanju lokalnih resursa i potencijala.

2.2.2. Analiza popisa resursne osnove

Popis resursne osnove Grada Dugog Sela obuhvaća prirodne i kulturne infrastrukturne resurse koji su temelj za razvoj turizma. Prilikom izrade takvog popisa potrebno je uzeti u obzir broj i vrstu resursa, njihovu kvalitetu, posebnosti, te promjene i izazove s kojima se destinacija suočava. Također, važno je identificirati tržišne trendove i potencijalne turističke proizvode koji se mogu razviti na temelju ovih resursa.

Tablica 7. Popis kulturnih dobara

Rbr.	Registarski broj	Naziv kulturnog dobra	Naselje	Vrsta kulturnog dobra	Pravni status
1.	Z-7006	Kulturno povijesna cjelina naselja Dugo Selo	Dugo Selo	Kulturnopovijesna cjelina	Zaštićeno kulturno dobro
2.	Z-7363	Župna crkva sv. Martina biskupa	Dugo Selo	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
3.	Z-3529	Crkva sv. Martina	Prozorje	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro

Izvor: Registar kulturnih dobara RH

Kulturna baština Grada Dugog Sela

Kulturna baština Grada Dugog Sela obuhvaća spoj sakralnih, povijesnih i etnografskih elemenata. U središtu grada nalaze se ostaci posjeda plemićke obitelji Drašković: kula, bunar i park.

Draškovićeva kula ostatak je imanja grofova Draškovića. Smještena je u prekrasnom perivoju u centru grada i podsjeća na bogatu baštinu i važnost očuvanja povijesnih spomenika za buduće generacije.

Nakon što je zgrada bivšeg Doma zdravlja darovana Gradu Dugom Selu krenulo se u realizaciju gradskog projekta (rekonstrukcije zgrade u Kulturni centar za posjetitelje čiji je nositelj projekta Pučko otvoreno učilište Dugo Selo). Povijesna građevina Draškovićeve kuće preuređena je u Kulturno informativni centar za posjetitelje i to je jedan od najvećih projekata Dugog Sela. Provedba projekta sufinancirana je sredstvima iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova. Draškovićeva kuća, izgrađena u tradicionalnom stilu, dom je raznolikih kulturnih događanja, izložbi, radionica i predavanja te održava veći značaj u kulturnom životu zajednice.

Zgradu bivšeg suda (zgrada obitelji Drašković) Grad Dugo Selo kupio je 2022. godine. Planirana je obnova zgrade i prijava na projekt sufinanciran sredstvima Europske unije. U zgradi je predviđeno smještanje gradske uprave s pripadajućim službama.

Slika 1. Draškovićeva kula i park

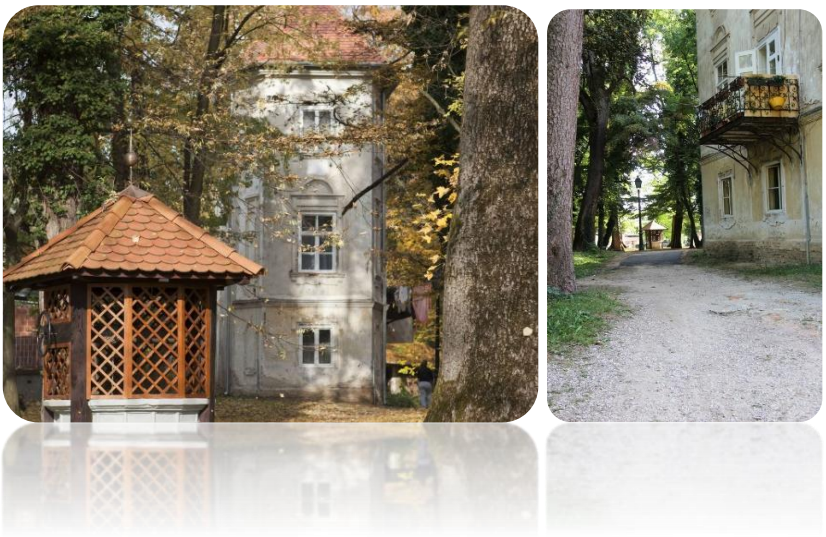

Izvor: Internet stranica TZG Dugog Sela

Povijesna baština Dugog Sela ima velik turistički potencijal, ali je još nedovoljno iskorištena. Potrebna su daljnja ulaganja u razvoj kulturno-edukativnih sadržaja, osobito uz sve veći interes za kulturna i tematska putovanja.

Crkva svetog Martina (Martin breg) - Ruševni ostaci crkve sv. Martina nalaze se na Martin-Bregu, brežuljku u selu Prozorje, oko 3 km sjeverno od Dugoga Sela.

Radi se o izuzetno slojevitoj građevini, čija je danas vidljiva jezgra nastala tijekom druge polovice XV. stoljeća u kasnogotičkome stilu, dok joj je zvonik, primjerice, dozidan tek krajem XVII. stoljeća. Crkva sv. Martina prvi se put kao građevina spominje 1334. godine, a posredno se naslućuje već iz imena Zemlje svetoga Martina" koju kralj Andrija II. 1209. godine daruje templarima. Nakon ukinuća templara i ovaj posjed je prešao u ruke drugoga viteškog reda, ivanovaca.

U dosadašnjim su istraživanjima otkriveni tragovi više faza gradnji i dogradnji crkve. Pronađeni su ostaci dviju sakristija te dviju bočnih kapelica. Utvrđeno je kako danas vidljiva crkvena građevina leži na starijim, također gotičkim temeljima crkve s potpornjima oko poligonalnog svetišta, koju su vjerojatno gradili ivanovci, ali i da ti temelji leže na još starijim temeljima romaničke, templarske apside.

Crkva svetog Martina biskupa u Dugom Selu - Župna crkva sv. Martina biskupa nalazi se u središtu Dugog Sela, uz glavnu prometnicu koja povezuje gradove Zagreb i Vrbovec. Sagrađena je 1900. godine prema nacrtima arhitekta Hermana Bolléa. To je neogotička trobrodna građevina tlocrtno u obliku latinskog križa. Lateralni zidovi crkve poduprti su kontraforima.

Uz glavno pročelje s jugozapadne strane dograđen je pravokutni zvonik zaključen piramidalnom kapom, dok se s jugoistočne strane nalazi niži poligonalni tornjić s karakterističnom stožastom kapom. Građevina je nadsvođena križno-rebrastim svodom. Kompletno uređenje unutrašnjosti (crkveni namještaj i zidni oslik) izveli su zagrebački stolari, kipari i slikari prema nacrtima Hermana Bolléa. S obzirom na izvornu konstrukciju, arhitektonske elemente i stilske detalje, crkva ima kulturno-povijesnu, arhitektonsku i ambijentalnu vrijednost.

Slika 2. Crkva svetog Martina u Dugom Selu i crkva svetog Martina na Martin bregu

Izvor: Internet stranica TZG Dugog Sela

Manifestacije

Manifestacije u Dugom Selu predstavljaju jedinstvenu priliku za očuvanje bogate lokalne tradicije i promociju autohtonih proizvoda. Neke od najpoznatijih manifestacija su:

- **Fašnik u Dugom Selu** – održava se u veljači - dječja fašnička povorka centrom grada

Izvor: TZG Dugo Selo

- **Festival slikovnica** – održava se tjedan prije Uskrsa, kulturno događanje za cijelu obitelj uz gostovanje autora slikovnica, radionice i dr.,

VLAK PUN PRIČA
festival slikovnica Dugo Selo

Izvor: Internet stranica TZG Dugog Sela

- **Uskrs kod Draškovića** – održava se vikend prije Uskrsa, pred uskrsno druženje za djecu s naglaskom na ostavštinu Draškovića u Dugom Selu,

Izvor: Web

- **Zvijezde na Martinu** – održava se u lipnju, 2 gala večeri pod zvijezdama

- **Stara jela z Dugog Sela** – tradicionalna, gastronomsko-kulturno-zabavna manifestacija, održava se u rujnu, najznačajnija dugoselska manifestacija, tri dana tradicijske hrane i obrta,

Izvor: Internet stranica TZG Dugog Sela

- **Martinje/Dan Grada** - održava se u studenom, Sv. Martin je zaštitnik grada pa se Dan grada proslavlja trodnevnim slavljem uz koncerte i svečanu sjednicu

Izvor: Visit Dugo Selo

- **Advent u Perivoju** – održava se u prosincu, adventska događanja, koncerti i gastro ponuda u centru grada

Izvor: Web

Dugoselski spomenar - je projekt očuvanja nematerijalne baštine Dugog Sela čiji su nositelji KUD Preporod i TZG Dugog Sela, a odvija se uz potporu Grada, HTZ i TZZŽ. Kroz niz aktivnosti (izložbe, radionice, predavanja, tiskani materijali i dr.) nastoji se sačuvati znanje starijih sugrađana i prenijeti ih novim generacijama, ali i svim posjetiteljima koji posjete Dugo Selo.

Izvor: Internet stranica TZG Dugog Sela

Priroda i okoliš Dugog Sela

Prirodni resursi grada Dugog Sela uključuju plodno tlo pogodno za poljoprivredu, posebno za ratarstvo i voćarstvo. Šume u okolici također predstavljaju vrijedan resurs, služeći kao izvor drva i stanište za divlje životinje. Klima je umjerena kontinentalna, što dodatno pogoduje poljoprivrednoj proizvodnji i razvoju zelenih površina.

Na području grada ističe se niz lokacija koje su djelomično uređene ili potpuno neuređene, ali imaju veliki potencijal za uspostavu zelene infrastrukture. Radi se o sljedećim lokacijama: jezero Ciglana, šuma Starjak i Šetnica kontese Drašković, Perivoj grofa Draškovića, Perivoj Ivane Brlić-Mažuranić, zelene površine uz Osječku ulicu, poučna staza Martin breg, rekreacijska zona u Puhovu, površina uz crkvu sv. Martina i Put svetog Martina biskupa te površina u Birtovom klancu.

U sklopu izrade Strategije zelene urbane obnove Grada Dugog Sela provedeno je istraživanje u kojem su ispitanici iznijeli svoje prijedloge za uređenje i preuređenje zelenih površina. Neki od prijedloga su formiranje zelenih pješačkih i /ili biciklističkih ruta (s drvoredom) s ciljem povezivanja susjednih naselja, uređenje perivoja grofa Draškovića kao edukativno mjesto s poučnom stazom o povijesti obitelji Drašković, sadnja dodatne vegetacije i ukrasnih vrsta stabala, uređenje i opremanje poučne staze Martin breg, uređenje Jezera Ciglana I, II i III I uređenje rekreacijske zone u Puhovu i dopunjavanje iste s sportsko-rekreacijskim sadržajima.

Dugo Selo nudi jedinstven spoj povijesne baštine i prirodnih ljepota, čime se izdvaja kao privlačna destinacija za raznovrsne oblike turizma.

Bogata kulturno-povijesna ostavština, očuvana tradicija i pristupačna prirodna okolina čine Dugo Selo atraktivnim mjestom za suvremene turiste. Ključni smjerovi daljnjeg razvoja uključuju obnovu i interpretaciju povijesnih lokaliteta, snažniju promociju putem digitalnih kanala te povezivanje turističkih atrakcija u tematske pakete – osobito za cikloturiste, obitelji i ljubitelje kulturnog turizma.

2.2.3. Analiza javne turističke infrastrukture

Analiza javne turističke infrastrukture obuhvaća ključne elemente koji omogućuju razvoj turizma na nekom području. Primarna infrastruktura uključuje biciklističke rute i prateću opremu, planinarske i tematske staze, odmorišta, vidikovce, kupališta, centre za posjetitelje, info ploče i turističku signalizaciju. Sekundarnu infrastrukturu čine arheološka nalazišta, povijesni spomenici, speleološki objekti, sportski sadržaji na otvorenom, sanitarni čvorovi, pristupne ceste te objekti kulturno-povijesne važnosti poput rodnih kuća poznatih osoba.

Tablica 8. Primarna turistička infrastruktura

Primarna turistička infrastruktura	
Opis	- Long Village Fitness Walk - Poučna staza na ribnjaku, - Šumska poučna staza - Kulturni centar za posjetitelje (Kulturno informativni centar) - Turističko informativni centar Dugo Selo (u sklopu Kulturnog centra za posjetitelje), - Perivoj Grofa Draškovića, - Draškovićeva kula , - Obiteljska biciklistička ruta,

	- XCO biciklistička ruta, - Gradski vinograd na Martin Bregu (budući Interpretacijski centar vinarstva i vinogradarstva) - Jezero Ciglana (plan: sanitarni čvorovi i nove staze za invalide) - Jezero Bayer - Dirty park (u planu) - Šetnica uz potok Martin Breg (u planu)

Long Village Fitness Walk

Jedinstvena samovođena pješačka ruta dugoselskim šetnicama, poljskim i šumskim putevima. Početak staze je na dnu Kolodvorske ulice, odmah po izlasku iz Željezničkog kolodvora Dugo Selo. Na stazi je nekoliko interesnih točaka kraj kojih se nalazi informativna ploča s opisom i QR kodom koji vodi na dodatni sadržaj. Namijenjena je svima: rekreativcima, šetačima, obiteljima s djecom, kućnim ljubimcima… (https://lvfw.eu/)

Kvaliteta primarne turističke infrastrukture Grada Dugog Sela leži u spoju prirodnih ambijenata i lokalne baštine, što pruža temelj za razvoj aktivnog, kulturnog i ruralnog turizma. Potencijal je velik, osobito kroz projekte u pripremi (Interpretacijski centar, Dirty park, šetnica uz potok Martin Breg), koji mogu znatno podići atraktivnost destinacije. Izazovi uključuju potrebu za boljom prometnom povezanošću, održavanjem sadržaja, dostupnošću smještaja i prilagodbom infrastrukture za osobe s invaliditetom, što traži sustavno planiranje i ulaganja.

Tablica 9. Sekundarna turistička infrastruktura

Sekundarna turistička infrastruktura	
Opis	- Martin breg, - Crkva sv. Martina na Bregu, - Crkva sv. Martina u Dugom Selu, - Draškovićev bunar, - Stadion NK Dugo Selo - Street Workout Park Dugo Selo, - Skate park - Padel igralište - Teniski tereni - Pump track poligon - Obnovljeni stari gradski bunari

Sekundarna turistička infrastruktura Dugog Sela ističe se bogatstvom kulturno-povijesnih lokacija i sportskih sadržaja. Martin Breg i crkve sv. Martina pružaju kulturnu i duhovnu vrijednost te su prepoznatljivi simboli identiteta grada. Sportski objekti poput stadiona, teniskih terena, padel igrališta i pump track poligona doprinose ponudi za aktivni turizam. Kvaliteta ove infrastrukture očituje se u raznovrsnosti i mogućnosti korištenja tijekom cijele godine, kako za lokalno stanovništvo, tako i za posjetitelje. Potencijal za razvoj leži u boljoj integraciji ovih sadržaja u turističke pakete, povezivanju s manifestacijama i brendiranju Dugog Sela kao destinacije zdravog i aktivnog života. Izazovi uključuju ograničenu promociju, potrebu za infrastrukturnim doradama i bolju povezanost sekundarnih točaka s glavnim turističkim tokovima i smještajnim kapacitetima.

Slika 3. Pump track poligon

Izvor: Internet stranica TZG Dugog Sela

2.2.4. Analiza komunalne infrastrukture

Komunalna infrastruktura važan je temelj za razvoj turizma. Prednost Dugog Sela u tom pogledu je njegova prometna povezanost – blizina Zagreba te dostupnost željezničkih i cestovnih pravaca omogućuju brz i jednostavan dolazak posjetitelja. Grad raspolaže osnovnom infrastrukturom: vodoopskrbom, kanalizacijom, javnom rasvjetom, uređenim prometnicama i parkiralištima, što osigurava ugodne uvjete za boravak turista. Uz to, kontinuirano se ulaže u javne prostore, zelene površine, šetnice i pristupačnost, uključujući projekte prilagodbe za osobe s invaliditetom – što dodatno podiže kvalitetu boravka i osjećaj sigurnosti.

Potencijal za daljnji razvoj leži u modernizaciji i prilagodbi infrastrukture turističkim potrebama: postavljanje pametne urbane opreme (informativni panoi, punionice za e-bicikle), uređenje sanitarnih čvorišta uz glavne atrakcije te bolja prometna i digitalna povezanost unutar grada. Kontinuirano ulaganje u održive prakse Dugom Selu osigurava prepoznatljivost kao ugodne, pristupačne i ekološki odgovorne destinacije.

2.2.4.1. Energetska infrastruktura

Energetska infrastruktura Dugog Sela temelji se na čvrstim temeljima – pouzdanoj elektrodistribucijskoj mreži, početnim kapacitetima iz obnovljivih izvora i strateški važnoj željezničkoj povezanosti. Kako bi grad napravio iskorak prema energetskoj održivosti, potrebno je pokrenuti veće solarne projekte, razviti sustave za pohranu energije i modernizirati mrežu u smjeru pametnih, fleksibilnih rješenja. Ključni preduvjeti za taj razvoj su jasno usmjereno planiranje, učinkovit zakonodavni okvir i dostupni financijski mehanizmi.

Grad Dugo Selo ima izrađen *Akcijski plan energetski i klimatski održivog razvitka Grada Dugog Sela*. Grad je do sada proveo niz projekata iz područja energetske učinkovitosti, obnovljivih izvora energije, prilagodbe klimi i zaštite okoliša.

2.2.4.2. Telekomunikacijska infrastruktura i dostupnost interneta

Telekomunikacijska infrastruktura u Dugom Selu obuhvaća fiksnu telefoniju, mobilne mreže i internetske usluge. Grad ima dobru pokrivenost mobilnim signalom, uključujući 4G i sve širu dostupnost 5G mreže, osobito u urbanim i prometnim zonama. Mobilni internet omogućuje visoke brzine prijenosa podataka i stabilnu vezu, što je važno i za turizam i za lokalno gospodarstvo.

U proteklom mandatu ostvareno je značajno proširenje optičke mreže, zahvaljujući financijskoj potpori Europske unije. Riječ je o projektu koji donosi dugoročne koristi za cijelu zajednicu i predstavlja važan korak prema digitalnoj transformaciji našeg područja.

Proširenjem mreže stvoreni su preduvjeti za bržu, stabilniju i pouzdaniju internetsku povezanost, što je od velikog značaja za kućanstva, poduzetnike i javne ustanove. Time se omogućuje bolji pristup suvremenim digitalnim uslugama, učinkovitije poslovanje, kvalitetnije obrazovanje na daljinu te veća dostupnost informacija i servisa građanima.

Ovaj projekt posebno doprinosi ravnomjernom razvoju svih dijelova grada i njegovih naselja, jer omogućuje jednak pristup modernoj tehnologiji bez obzira na lokaciju, čime se smanjuju digitalne razlike i podiže ukupna kvaliteta života.

2.2.4.3. Vodoopskrba i odvodnja

U Dugom Selu vodoopskrbu i odvodnju vodi Vodoopskrba i odvodnja Zagrebačke županije d.o.o.

Vođenje modernog vodnog gospodarstva u Dugom Selu zahtijeva kombinaciju sanacije, tehnoloških inovacija i sustavnog upravljanja – a nedavno dovršena odvodnja pokazuje da se projekti realiziraju. Daljnja ulaganja u mrežu i senzore čine da se može očekivati stabilniji sustav, manji gubici i bolja zaštita okoliša. Zaključno, vodoopskrba i odvodnja u Dugom Selu na visokoj su razini razvijenosti.

2.2.4.4. Gospodarenje otpadom

Gospodarenje otpadom u Dugom Selu temelji se na sustavu odvojenog prikupljanja otpada i dostupnim reciklažnim dvorištima. Sustav je funkcionalan, s jasno definiranim akterima i planovima. No, glavni izazovi ostaju: povećati stopu recikliranja, proširiti edukaciju građana i osigurati bolju podršku za kompostiranje i razvoj kružnog gospodarstva.

2.2.5. Analiza prometne infrastrukture

Prometna infrastruktura je ključna za razvoj turizma, jer omogućuje lakši pristup turističkim atrakcijama i sadržajima. Dobra prometna povezanost, uključujući ceste, biciklističke staze i javni prijevoz, pomaže u privlačenju posjetitelja i potiče mobilnost unutar regije. Osim toga, razvijena prometna infrastruktura doprinosi sigurnosti i udobnosti putnika, što povećava njihovo zadovoljstvo i potiče ponovne posjete.

Tablica 10. Analiza prometne infrastrukture

Analiza prometne infrastrukture Grada Dugog Sela	
Prometna infrastruktura	
Opis	Prometna povezanost Grada Dugog Sela vrlo je dobra zahvaljujući blizini važnih cestovnih pravaca: **GLAVNE PROMETNE VEZE:** Grad Dugo Selo ima strateški dobar položaj jer mu pristup omogućuju dvije glavne autoceste: Autocesta A3 Zagreb - Lipovac Autocesta A4 Zagreb – Goričan **ŽUPANIJSKE I LOKALNE CESTE I POVEZANOST:** Županijske ceste: ŽC 3034 – A.G. Grada Zagreba – Dugo Selo – čvor Vrbovec 1 (D 28) Ž 3070 Dugo Selo (Ž 3034) - Rugvica - Orle (Ž 3041) Ž 3071 Ž 3034 - željeznički kolodvor Dugo Selo Ž 3072 Ž 3034 - Mala Ostrna - Velika Ostrna - željeznički kolodvor Velika Ostrna Lokalne ceste: L 31108 Dugo Selo (L10162 - Ž3034) L 31109 Dugo Selo (Ž3034) - Černec Dugoselski (D43) L 31113 Božjakovina (Ž3034) - Velika Ostrna (Ž3072) **ŽELJEZNIČKI PROMET:** Središnjim dijelom područja Grada Dugog Sela prolazi međunarodna željeznička pruga Rijeka-Zagreb-Budimpešta, a južnim dijelom također međunarodna pruga Zagreb-Vinkovci-Beograd. Grad Dugo Selo ima odličnu povezanost željezničkog prometa s Gradom Zagrebom. Putničkim i prigradskim vlakovima za svega 20-tak minuta vožnje stiže se do Zagrebačkog glavnog kolodvora. Vlakovi voze svakih 15-20 minuta.

Grad Dugo Selo ima izuzetno povoljan prometni položaj zahvaljujući blizini važnih cestovnih i željezničkih pravaca koji ga povezuju s ostatkom Zagrebačke županije, Republikom Hrvatskom i susjednim državama. Posebno se ističe željeznička povezanost sa Zagrebom – putnički i prigradski vlakovi voze svakih 15 do 20 minuta, a vožnja do Glavnog kolodvora traje oko 20 minuta. Trenutno je u tijeku modernizacija pruge i izgradnja drugog kolosijeka na relaciji Dugo Selo–Križevci, što će dodatno povećati kapacitet i brzinu željezničkog prometa. Sve to potvrđuje da Dugo Selo ima čvrste prometne temelje i jasne razvojne mogućnosti, osobito u smjeru održivog, učinkovitog i pametnog prometnog sustava.

2.2.6. Analiza stanja digitalizacije

Analiza stanja digitalizacije može se definirati kao sustavni pregled i ocjena trenutnog stanja digitalizacije na području grada Dugog Sela, s naglaskom na dostupnost, kvalitetu i korištenje digitalnih usluga i infrastrukture te sigurnost i privatnost.

Infrastruktura digitalne tehnologije u Dugom Selu ključna je za podršku lokalnom gospodarstvu i razvoju turizma. Na području grada koriste se popularne platforme kao online rezervacijski sustavi za smještaj.

Digitalna infrastruktura u Dugom Selu čini važan temelj za potporu lokalnom gospodarstvu, razvoju turizma i podizanju kvalitete života. Grad ima pristup širokopojasnom internetu, a javne Wi-Fi točke postavljene su na ključnim lokacijama, omogućujući besplatan pristup internetu u javnim prostorima. Korištenje digitalnih alata, poput online rezervacijskih sustava za smještaj, ukazuje na solidnu razinu digitalne uključenosti. Potencijal za razvoj leži u širenju javne Wi-Fi mreže, primjeni pametnih rješenja u javnim uslugama i jačoj digitalnoj promociji grada.

2.2.7. Analiza stanja pristupačnosti destinacije osobama s invaliditetom

Analiza stanja pristupačnosti destinacije osobama s invaliditetom odnosi se na sveobuhvatno istraživanje i ocjenu koliko je turistička destinacija prilagođena osobama s različitim vrstama invaliditeta i posebnim potrebama.

Grad Dugo Selo sudjeluje u projektu "e-Pristupačnost", koji provodi Hrvatski savez udruga osoba s tjelesnim invaliditetom (HSUTI). Cilj projekta je unaprijediti digitalnu i fizičku pristupačnost informacijama i uslugama javne uprave osobama s invaliditetom. Dugo Selo je jedan od partnerskih gradova, uz nekoliko drugih jedinica lokalne samouprave.

Službena stranica Grada Dugog Sela ima prilagođen pristup osobama s invaliditetom kroz rubriku „Prilagodba“ (Digitalna pristupačnost).

Iako grad pokazuje pozitivan pomak u svjesnosti i uključivanju u ovakve inicijative, trenutačna razina pristupačnosti još uvijek nije zadovoljavajuća, od svih atrakcija u destinaciji samo manji dio ima prilagođen pristup osobama s invaliditetom.

2.2.8. Analiza organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji

Analiza organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji obuhvaća procjenu kako su usluge organizirane, koliko su dostupne stanovnicima i turistima, te koliko zadovoljavaju njihove potrebe.

Tablica 11. Analiza organiziranosti i dostupnosti usluga u Dugom Selu

Analiza organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji		
Organiziranost i dostupnost usluga u destinaciji		
Opis	Gradska uprava	- Gradska uprava Dugog Sela pruža administrativne usluge i podršku stanovnicima, uključujući vođenje lokalnih poslova, izdavanje dozvola i potvrda, upravljanje prostornim planiranjem te koordinaciju razvoja lokalne infrastrukture. Nalazi se na adresi Ulica Josipa Zorića 1., Dugo Selo
	Županijski uredi	- Na adresi Josipa Zorića 1, Dugo Selo nalaze se: - Ispostava Dugo Selo - Stručna služba župana – pisarnica - Ispostava Dugo Selo – Upravni odjel za gospodarstvo i fondove Europske unije (za Grad Dugo Selo i Općinu Rugvica i Brckovljani) - Matični ured (koji obuhvaća i Općinu Rugvica i Brckovljani) - Ispostava Odsjeka za prostorno uređenje i gradnju (za Grad Dugo selo i Općinu Rugvica i Brckovljani), - Ispostava Odsjeka za imovinsko-pravne poslove (Grad Dugo Selo, Općinu Brckovljani, Općinu Rugvica, Grad Sveti Ivan Zelina, Općinu Bedenica) - Ispostava Dugo Selo - Upravni odjel za odgoj i obrazovanje, Dugo Selo (za područje grada Dugo Selo te Općinu Rugvica i Brckovljani) - Ispostava Dugo Selo - Upravni odjel za zdravstvo, socijalnu skrb i hrvatske branitelje (za područje Grada Dugo Selo i Općinu Rugvica i Brckovljani)
	Porezna uprava	- Porezna uprava – Ispostava Dugo Selo, 10370 Dugo Selo, Josipa Zorića 1
	Državna geodetska uprava	- Područni ured za katastar - Ispostava Dugo Selo, Josipa Zorića 1, Dugo Selo
	Dom zdravlja	- Na području Dugog Sela postoji ispostava Doma zdravlja koja nudi osnovne zdravstvene usluge, uključujući obiteljsku medicinu, dentalnu medicinu, ginekološku ambulantu, pedijatrijsku ambulantu, laboratorijske usluge, fizikalnu terapiju, rendgen, patronaža, zubotehnički laboratorij, hitna pomoć, sanitetski prijevoz i službu za epidemiologiju. Nalazi se na adresi Dragutina Domjanića 12 a, Dugo Selo.
	Ljekarne	- Ljekarne u Dugom Selu opskrbljuje stanovnike i posjetitelje lijekovima, pruža ključne zdravstvene usluge za lokalno stanovništvo i posjetitelje. Nalaze se na adresi Josipa Zorića 173/b, Ulica Dragutina Domjanića 20, Ulica Hrvatskog preporoda 70 (Stop shop), Zagrebačka 67 (Kaufland) i Josipa Zorića 17.
	Pošta	- Poštanski ured nalazi se na adresi Josipa Zorića 26, Dugo Selo.
	Vrtići i osnovna i srednja škola	- Grad Dugo Selo ima predškolske ustanove (vrtiće) te osnovne i srednju školu koje su od izuzetne važnosti za obitelji s djecom.

		- Dječji vrtić Dugo Selo nalazi se na adresi Perivoj I.B.Mažuranić 2 (Područni objekt Lukarišće nalazi se na adresi Bjelovarska cesta 82, a Područni objekt II nalazi se na adresi Ulica Ante Starčevića 79b) - U Gradu se nalaze i privatni dječji vrtići: Dječji vrtić Vrapčić na adresi Domobranska 2., Dječji vrtić „Buba biba“ u Kalničkoj ulici 2, Dugo Selo, Dječji vrtić „Zdenac mali“ u ulici Ivana Gorana Kovačića 41, Dugo Selo i Dječji vrtić Didi, - objekt Suncokret u ulici Bože Huzanića 67, Puhovo. - Osnovna škola Josipa Zorića nalazi se na adresi Josipa Zorića 78 i Osnovna škola Ivan Benković na adresi Hrvatskog preporoda 68. - Srednja škola Dugo Selo nalazi se na adresi Ferenčakova 25. - Glazbena škola Dugo Selo nalazi se na adresi Zagrebačka ulica 24, - Pučko otvoreno učilište nalazi se na adresi Josipa Zorića 21a,
	Obrt za čuvanje djece	- Obrt za usluge „Flekice", na adresi Zagrebačka ulica 16, Dugo Selo, djelatnost obrta je obavljanje djelatnosti dadilja i grad Dugo Selo daje subvencije za dadiljanje tom obrtu
	Knjižnica	- Gradska knjižnica Dugo Selo nalazi se na adresi Josipa Zorića 17, Dugo Selo.
	Policija	- Policijska postaja osigurava sigurnost građana i turista, uključujući prevenciju kriminala i prometni nadzor. Policijska postaja Dugo Selo nalazi se na adresi Antuna Mihanovića 2.
	Vatrogasna služba	- Na području Grada Dugog Sela djeluje Vatrogasna zajednica Grada Dugo Selo koja se nalazi na adresi Osječka 2, p.p.78, Dugo Selo., te DVD Dugo Selo, DVD Andrilovec, DVD Ostrna, DVD Leprovica, DVD Prozorje, DVD Donje Dvorišće.
	Civilna zaštita	- Civilna zaštita Dugog Sela dio je sustava zaštite i spašavanja na području Republike Hrvatske. Organiziran je radi zaštite ljudi, imovine i okoliša od prirodnih nepogoda, tehničko-tehnoloških nesreća i drugih izvanrednih situacija.
	Turistička zajednica	- Turistička zajednica Grada Dugog Sela nalazi se na adresi Josipa Zorića 1, 10370 Dugo Selo.

Dugo Selo ima dobro razvijenu mrežu javnih i administrativnih službi koje učinkovito pokrivaju svakodnevne potrebe građana. Gradska uprava, matični ured, ured Turističke zajednice, dom zdravlja, ljekarne, pošta, knjižnica te obrazovne ustanove – od vrtića do srednje škole – nalaze se na pristupačnim lokacijama, većinom unutar gradskog središta. Grad raspolaže zdravstvenom ustanovom koja pruža širok spektar osnovnih i specijalističkih usluga, dok obrazovni sustav obuhvaća dvije osnovne škole, jednu srednju školu, Glazbenu školu, Pučko otvoreno učilište i nekoliko predškolskih ustanova. Sigurnost stanovnika podupiru policijska postaja, organizirana vatrogasna mreža te službe civilne zaštite. Ovakva infrastruktura čini čvrst temelj za kvalitetan život i daljnji razvoj zajednice. Potencijal leži u boljoj koordinaciji institucija i proširenju kapaciteta u zdravstvu i odgojno-obrazovnom sektoru, osobito u kontekstu rasta broja stanovnika. Uz postojeće resurse i funkcionalan sustav, Dugo Selo ima jasan put prema još dostupnijim, učinkovitijim i održivijim javnim servisima.

2.2.9. Analiza stanja i potreba ljudskih potencijala

Analiza stanja i potreba ljudskih potencijala je proces koji uključuje procjenu trenutne situacije u pogledu ljudskih resursa u određenom području, organizaciji ili zajednici. Cilj analize je identificirati postojeće prednosti i slabosti ljudskih potencijala te prepoznati specifične potrebe koje treba zadovoljiti kako bi se poboljšala učinkovitost, razvoj i održivost.

Grad Dugo Selo bilježi porast broja stanovnika, osobito mladih obitelji koje se doseljavaju zbog blizine Zagreba, pristupačnijeg stanovanja i mirnijeg životnog okruženja. Taj demografski rast povećava potrebu za kvalitetnijom infrastrukturom i sustavnim razvojem ljudskih potencijala, osobito u području obrazovanja, poduzetništva, javnih usluga i turizma.

Prema posljednjim dostupnim statističkim podacima, Grad Dugo Selo posljednjih godina bilježi pad nezaposlenosti. Najveći broj zaposlenih osoba nalazi se u djelatnostima trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala te u uslugama prijevoza i skladištenja. S druge strane, najveći broj nezaposlenih osoba ima srednjoškolsku razinu obrazovanja.

Iako grad pokazuje pozitivan razvojni smjer, kako bi u potpunosti iskoristio svoj potencijal, potrebno je nastaviti ulaganje u jačanje kvalitete i raznolikosti radne snage – kroz obrazovanje, suradnju s poslodavcima i stvaranje poticajnog okruženja koje će zadržati i privući mlade, stručne ljude.

2.2.10. Analiza komunikacijskih aktivnosti

Analiza komunikacijskih aktivnosti Turističke zajednice usmjerena je na ocjenu učinkovitosti marketinških kampanja, promotivnih materijala i digitalnih kanala u privlačenju turista. Prati se razina angažmana posjetitelja, uspjeh promotivnih događanja i učinak aktivnosti na društvenim mrežama. Na temelju rezultata identificiraju se mogućnosti za poboljšanje komunikacijske strategije, jačanje prepoznatljivosti destinacije i unaprjeđenje cjelokupnog korisničkog iskustva.

Ključne aktivnosti u komunikaciji u TZG Dugog Sela su:

- Promocija putem digitalnih kanala - Vođenje službene web stranice koja pruža informacije o turističkim atrakcijama, smještaju, događanjima i lokalnim proizvodima. Aktivnosti na društvenim mrežama (Facebook i Instagram) s ciljem promoviranja ljepota regije, specijaliteta i turističkih usluga.
- Organizacija i promocija događanja - Organizacija lokalnih manifestacija i sajmova koji promoviraju kulturnu baštinu, gastronomiju i tradicijske običaje.
- Tiskani i digitalni promotivni materijali - Izrada brošura, plakata, vodiča i drugih promotivnih materijala koji informiraju turiste o destinaciji.
- Sudjelovanje na turističkim sajmovima.

Kvaliteta komunikacijskih aktivnosti Turističke zajednice Grada Dugog Sela ogleda se u usmjerenosti na lokalnu zajednicu, transparentnosti rada i korištenju osnovnih digitalnih kanala poput službene web stranice i društvenih mreža.

Grad Dugo selo bilježi sljedeće brojke na društvenim mrežama:

- Facebook profil – „Grad Dugo Selo „ – 4,2 tisuća oznaka „sviđa mi se“ i 4,4 tisuća pratitelja
- Instagram profil „Grad Dugo Selo“ – 327 pratitelja

Slika 4. Facebook i Instagram stranica Grada

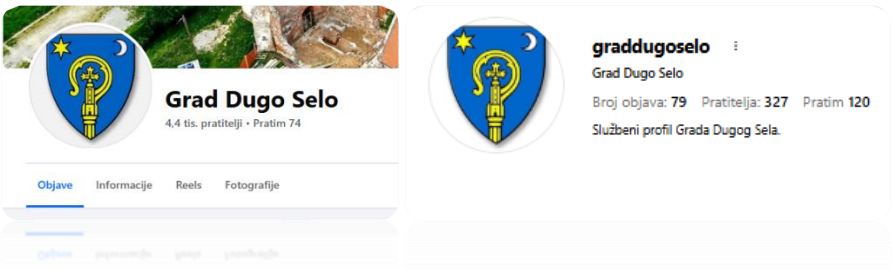

Izvor: Facebook/Instagram

Turistička zajednica Grada Dugog Sela bilježi sljedeće brojke na društvenim mrežama:

- Facebook profil „Turistička zajednica Grada Dugo Selo“ – 4,7 tisuća oznaka sviđa mi se – 6 tisuća pratitelja
- Instagram profil - „tz_dugo_selo – Visit Dugo Selo“ – 1350 pratitelja

Slika 5. Facebook i Instagram stranica Turističke zajednice

Izvor: Facebook/Instagram

Posebnost Dugog Sela u komunikaciji i digitalizaciji leži u naglasku na pristupačnost i stvarnu povezanost s građanima. Umjesto skupih kampanja, grad gradi povjerenje kroz konkretne informacije, lokalne događaje i digitalne alate koji su u funkciji zajednice. Ta neposrednost i autentičnost postaju njegova prednost – nešto što se ne može kupiti oglasima.

2.2.11. Analiza konkurencije

Analiza konkurencije je proces prikupljanja i evaluacije informacija o konkurentnim destinacijama kako bi se razumjele njihove prednosti, slabosti, strategije i tržišni položaj. Pomaže organizacijama da identificiraju prilike i prijetnje na tržištu, prilagode svoje strategije te donesu informirane odluke s ciljem postizanja konkurentske prednosti.

Grad Dugo Selo ima specifičnu konkurenciju, koja obuhvaća i destinacije sličnih turističkih proizvoda (direktna konkurencija) te destinacije koje nude drugačiji tip turizma, ali su geografski blizu (indirektna konkurencija).

Grad Ivanić-Grad predstavlja direktnu konkurenciju Dugom Selu jer su slične veličine i imaju usporedivu funkciju. Oba grada razvijaju turizam, njeguju lokalni identitet i pozicioniraju se kao prigradske destinacije s dobrim prometnim povezivanjem i životnim standardom prilagođenim obiteljima.

Grad Velika Gorica predstavlja indirektnu konkurenciju jer je veći i gospodarski snažniji grad, s razvijenijom prometnom infrastrukturom i jačom poslovnom zonom.

Kvaliteta smještaja i ugostiteljskih objekata

Grad Ivanić-Grad usmjeren je na sličan profil posjetitelja kao i Grad Dugo Selo (parovi, obitelji i gosti koji traže mir, prirodu i lokalnu gastronomiju). Još uvijek je u fazi turističkog razvoja i prepoznatljivosti.

Smještajne mogućnosti u Dugom Selu usporedive su s onima u Ivanić-Gradu**.** Posjetiteljima su na raspolaganju različiti tipovi smještaja – od udobnih apartmana do prostranih kuća za odmor – koji zadovoljavaju raznolike potrebe i želje gostiju. Posebnost Ivanić-Grada je i postojanje hotela, koji dodatno upotpunjuje turističku ponudu i doprinosi raznolikosti smještajnih opcija. Kvaliteta smještaja u obje destinacije temelji se na autentičnom doživljaju, ljubaznosti domaćina, blizini prirodnih atrakcija te očuvanju i promociji lokalne tradicije.

Gradovi Dugo Selo i Ivanić-Grad predstavljaju dvije slične, ali u nijansama različite ruralne destinacije koje ciljaju na sličan profil posjetitelja – one koji traže mir, autentičnost, prirodu i lokalne doživljaje. Zbog geografske blizine, sličnog krajolika te ponude utemeljene na gastronomiji, biciklizmu i održivom turizmu, Ivanić-Grad se može smatrati direktnom konkurencijom Dugom Selu.

Grafikon 4. Analiza konkurencije Grad Dugo Selo / Grad Ivanić Grad

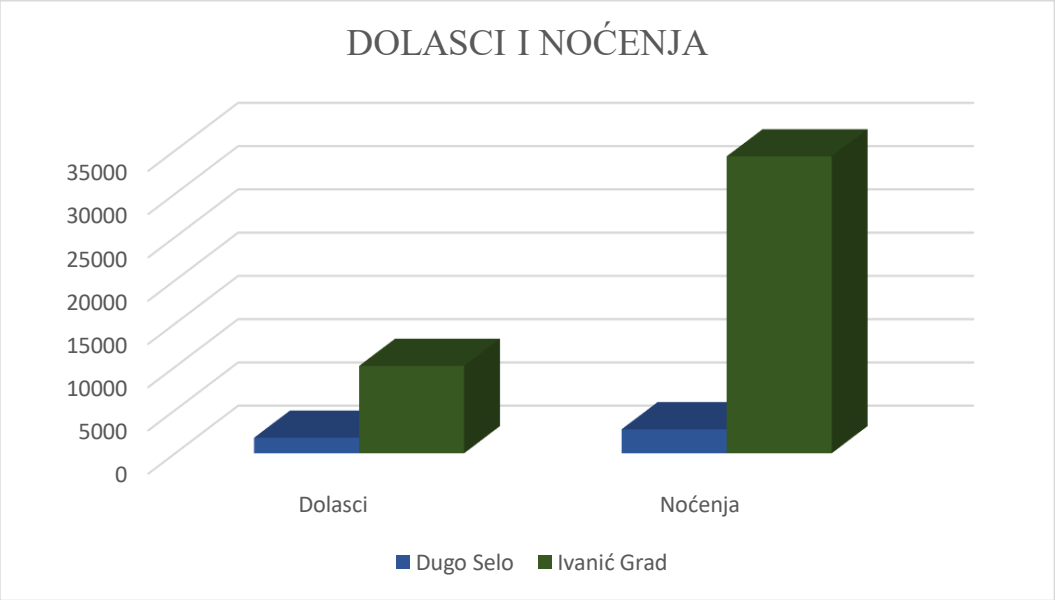

Izvor: Izrada autora / Državni zavod za statistiku

Ivanić-Grad ima stabilnu i prepoznatljivu turističku ponudu utemeljenu na domaćim proizvodima, obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima i tradicionalnim manifestacijama poput Bučijade i Dana

zdravlja. Smještaj je pristojne kvalitete, a gastronomska scena se oslanja na lokalne specijalitete i autentičnost.

S druge strane, Dugo Selo nudi kvalitetan, ali još nedovoljno razvijen smještajni kapacitet. Grad se oslanja na vinsku tradiciju, lokalna događanja poput Martinja i prirodno okruženje, uz prednost blizine Zagreba i dobre prometne povezanosti. Potencijal Dugog Sela leži u razvoju prigradskog turizma, eno-gastro sadržaja i biciklističkih ruta, koje može dodatno osnažiti jasnija komunikacija, prepoznatljiv identitet i bolja suradnja lokalnih aktera.

Grad Velika Gorica razvija drukčiji oblik turizma u odnosu na manje ruralne sredine, s naglaskom na urbaniju infrastrukturu, kulturnu baštinu i blizinu zračne luke, čime privlači širi spektar posjetitelja. Smještajna ponuda u Velikoj Gorici je raznolika i kvalitetna – hoteli su moderno opremljeni i prilagođeni poslovnim gostima i putnicima zbog blizine zračne luke.

Grafikon 5. Analiza konkurencije Grad Dugo Selo / Grad Velika Gorica

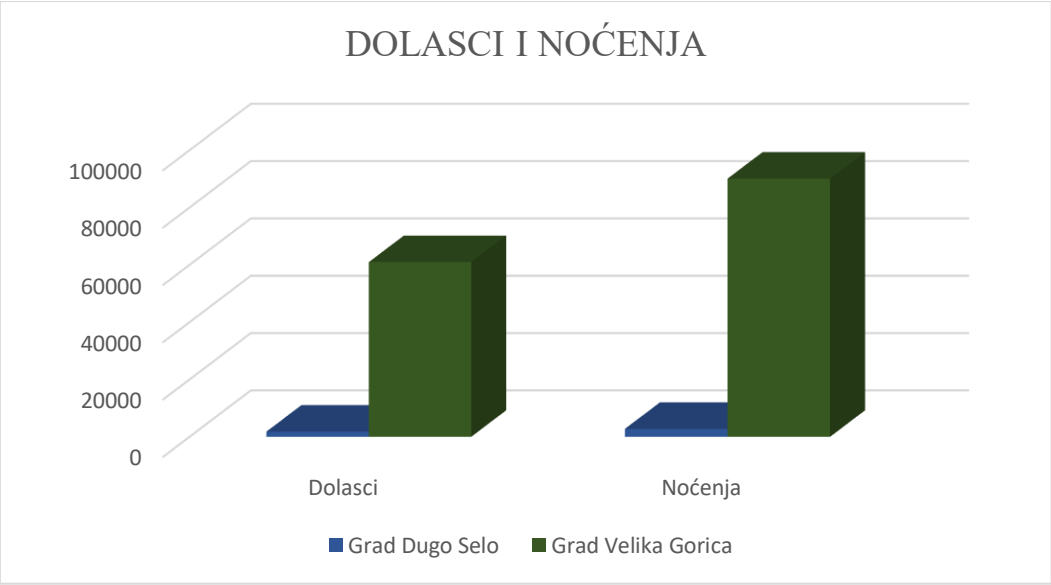

Izvor: Izrada autora / Državni zavod za statistiku

Grad Velika Gorica raspolaže snažnijom turističkom infrastrukturom i prometnim prednostima, no nedostaje joj izraženiji doživljaj odmora i autentičnosti. Dugo Selo, iako manje razvijeno, pruža veću emocionalnu vrijednost posjetiteljima koji traže mir, prirodu i lokalne doživljaje, čime gradi poseban – i potencijalno konkurentan – turistički profil.

2.3. Izvješće o provedenoj analizi stanja

Izvješće o provedbi analize stanja destinacije prikazuje trenutnu situaciju i potencijale turističke destinacije na temelju različitih aspekata kao što su tržišne prilike, resursi, konkurentnost, održivost i potrebe turista. Cilj ovog izvješća je pružiti sveobuhvatan uvid u destinaciju kako bi se razumjele njene prednosti i nedostaci te osmislili strateški koraci za unapređenje i održivi razvoj turizma.

Grad Dugo Selo smješten je u istočnom dijelu Zagrebačke županije, udaljen svega 20-ak minuta vožnje vlakom od Zagreba. Prema posljednjem popisu stanovništva, Dugo Selo broji 17.676

stanovnika. Danas Grad pokazuje veliki napredak s demografske strane, povećanje nataliteta i doseljavanje ,osobito mladih obitelji, čine ga mjestom poželjnim za život.

Turistički, Dugo Selo se postupno razvija kao manja destinacija u zaleđu Zagreba, s fokusom na lokalnu gastronomiju i manifestacije. Ugostiteljska ponuda uključuje nekoliko kvalitetnih restorana, dok su među najpoznatijim atrakcijama Crkva sv. Martina u Prozorju (Martin Breg), Kula u perivoju grofa Drašković, tradicijske drvene kuće i Draškovićev bunar.

Kulturno-povijesna baština, očuvana tradicija i prirodna okolina, u kombinaciji s razvojnim potencijalom, čine Dugo Selo privlačnim za suvremene turiste. Grad organizira niz manifestacija poput Dugoselskog fašnika, Uskrsa kod Draškovića, Martinja, Village Bike festa, Starih jela 'z Dugog Sela i drugih.

Komunalna infrastruktura je solidna i važan je temelj za turistički razvoj. Prednost Dugog Sela je prometna povezanost – blizina Zagreba, dostupnost željezničkih i cestovnih pravaca omogućuju jednostavan dolazak. Grad raspolaže osnovnom infrastrukturom: vodoopskrbom, kanalizacijom, javnom rasvjetom, uređenim prometnicama i parkiralištima.

Telekomunikacijska infrastruktura uključuje fiksnu telefoniju, mobilne mreže te široku dostupnost internetskih usluga, uključujući 4G i sve više 5G mreže. Javne Wi-Fi točke postavljene su na ključnim lokacijama, što doprinosi digitalnoj povezanosti i podršci lokalnom gospodarstvu i turizmu.

Grad ima 1 gradski vrtić sa 2 područna objekta te još 4 privatna vrtića i obrt za dadilje, dvije osnovne škole, srednju školu te osnovnu i srednju glazbenu školu pod jednim nazivom Glazbena škola Dugo Selo. Gradska knjižnica djeluje na adresi Josipa Zorića 17. U području zdravstva djeluje Dom zdravlja Dugo Selo, koji nudi niz osnovnih zdravstvenih usluga, uključujući ginekologiju, pedijatriju, laboratorij, fizikalnu terapiju, rendgen, patronažu, hitnu pomoć, sanitetski prijevoz i epidemiološku službu. Na području grada djeluju i tri ljekarne.

Grad Dugo Selo i Turistička zajednica koriste službene web stranice, Facebook i Instagram stranicu za promociju i informiranje. Digitalna komunikacija kontinuirano se razvija, s prostorom za daljnje jačanje i strateško usmjeravanje u cilju postizanja još veće vidljivosti i angažmana.

U analizu konkurencije uključeni su relevantni gradovi – Ivanić-Grad kao direktna konkurencija zbog sličnog profila posjetitelja i razvojne faze, te Velika Gorica kao indirektna konkurencija zbog razvijenije infrastrukture i bogatije ponude.

Dugo Selo je grad u rastu, s pozitivnim demografskim i prostornim trendovima, ali još uvijek bez dovoljno izraženog turističkog identiteta i koordinirane strategije razvoja. Grad ima snažan potencijal za razvoj u smjeru održivog i suvremenog prigradskog središta, sve to zahtijeva nastavak ulaganja u ljudski potencijal, jačanje međusektorske suradnje i strateško brendiranje unutar područja Zagrebačke regije.

3. POTENCIJAL ZA RAZVOJ I PODIZANJE KVALITETE TURISTIČKIH PROIZVODA

Turistički proizvodi destinacije su kombinacija svih usluga, doživljaja, atrakcija i aktivnosti koje određena turistička destinacija nudi posjetiteljima. Ovi proizvodi čine ukupnu ponudu koja privlači turiste i zadovoljava njihove potrebe tijekom boravka. Svaka destinacija može razviti specifične turističke proizvode temeljene na svojim prirodnim, kulturnim i povijesnim resursima, uz infrastrukturu i dodatne sadržaje.

Analiza turističkih proizvoda destinacije obuhvaća nekoliko elemenata:

1. Proizvodi i usluge (smještaj, gastronomija, aktivni i kulturni turizam)
2. Resursi i atrakcije
3. Javna turistička infrastruktura

3.1. Razvojni potencijal proizvoda i usluga

Dugo Selo ističe se prirodnim bogatstvima i vrijednom kulturno-povijesnom baštinom. U kontekstu rastućeg interesa za aktivni turizam i cikloturizam, grad ima izrazit potencijal za širenje ugostiteljske i turističke ponude. Ključ leži u usklađivanju lokalnih sadržaja s razvojnim projektima i sustavnoj promociji. Marketinška strategija treba se temeljiti na digitalnim kanalima, storytellingu o autentičnim doživljajima te preciznom oglašavanju usmjerenom na ciljne skupine koje traže boravak u prirodi, aktivan odmor i kulturna iskustva.

Tablica 12. Razvojni potencijal proizvoda i usluga

Razvojni potencijal proizvoda i usluga
Smještaj
U Dugom Selu prevladava privatni smještaj — apartmani, kuće za odmor i sobe za najam, što je karakteristično za manja urbanizirana područja u blizini većih gradova. Ova vrsta smještaja naglasak stavlja na mir, privatnost i funkcionalnost, što odgovara potrebama gostiju koji traže udoban i nenametljiv boravak. **Razvojni potencijal:** - Grad Dugo Selo ima značajan potencijal za razvoju smještajne ponude. Daljnji razvoj može se usmjeriti u povećanje kvalitete smještaja kroz modernizaciju i uvođenje luksuznih sadržaja poput wellnessa i ekoloških rješenja. S obzirom na mirno okruženje, razvoj turizma temeljenog na prirodi (biciklizam, ekoturizam) i agroturizam mogao bi privući posjetitelje u potrazi za opuštanjem.
Gastronomija (restorani, konobe)
Gastronomija Dugog Sela temelji se na tradiciji i lokalnim specijalitetima, s naglaskom na domaće proizvode i jednostavnu, ali ukusnu hranu. S obzirom na blizinu Zagreba, postoji mogućnost za razvoj autentične gastro ponude koja će privući posjetitelje, a istovremeno promovirati lokalne okuse i običaje. **Razvojni potencijal:** Gastronomski razvoj Dugog Sela ima značajan potencijal, koji se može usmjeriti na jačanje autentične ponude temeljene na lokalnim proizvodima i tradicijskim jelima. Unapređenje kvalitete ugostiteljskih objekata kroz korištenje svježih, domaćih i ekoloških sastojaka moglo bi dodatno obogatiti ponudu, čineći je prepoznatljivom i jedinstvenom.

3.2. Razvojni potencijal resursa i atrakcija

Kulturna baština Dugog Sela pruža izvanredno bogatstvo tradicije, povijesti i autentičnih lokalnih običaja, koji mogu postati ključni čimbenici razvoja kulturnog turizma. Pametno povezivanje kulturnih resursa s suvremenim turističkim trendovima omogućit će stvaranje jedinstvenih doživljaja

za posjetitelje koji traže dublje povezivanje s lokalnom tradicijom. Fokusirati se treba na očuvanje kulturne baštine kroz restauraciju povijesnih spomenika, podršku lokalnim umjetnicima i obrtnicima te organizaciju manifestacija koje ističu autentične običaje.

Draškovićeva kula - Draškovićeva kula nalazi se usred prekrasnog perivoja, čineći svojevrsni dragulj u srcu grada. Kroz vijekove, kula je bila svjedokom promjena, ali je uvijek zadržavala svoju iznimnu arhitektonsku ljepotu. Svojom prisutnošću, Draškovićeva kula podsjeća na bogatu baštinu i važnost očuvanja povijesnih spomenika za buduće generacije.

Crkva svetog Martina na Martin bregu - Ruševni ostaci crkve sv. Martina nalaze se na Martin-Bregu u selu Prozorje, oko 3 km sjeverno od Dugog Sela. Riječ je o slojevitoj građevini čija jezgra potječe iz druge polovice 15. stoljeća i izvedena je u kasnogotičkom stilu, dok je zvonik dograđen krajem 17. stoljeća. Crkva se prvi put spominje 1334. godine, a posredno i ranije, 1209., kada kralj Andrija II. templarima daruje „Zemlju svetoga Martina“. Nakon ukinuća templarskog reda, posjed prelazi u ruke ivanovaca.

Razvojni potencijal:

Postoji velika prilika za njezinu valorizaciju i prilagodbu turističkoj i kulturnoj funkciji, uz očuvanje njezine autentičnosti, čime bi se unaprijedila kulturna ponuda Dugog Sela.

Razvojni potencijal:

Razvojni potencijal crkve leži u njezinoj značajnoj povijesnoj i kulturnoj vrijednosti. Crkva može postati ključna destinacija za ljubitelje kulturnog turizma s naglaskom na očuvanje i interpretciju povijesti. Održavanje i restauracija objekta, uz postavljanje edukativnih sadržaja o značaju crkve može dodatno obogatiti iskustvo posjetitelja.

Izvor: Web, Visit Dugo Selo

3.3. Razvojni potencijal javne turističke infrastrukture

Javna turistička infrastruktura u Dugom Selu ima značajan potencijal za unapređenje cjelokupne turističke ponude grada i stvaranje kvalitetnijeg doživljaja za posjetitelje. Iako Dugo Selo već sada privlači goste svojom autentičnošću, prirodom i kulturnim sadržajem, javna infrastruktura još uvijek nije u potpunosti razvijena ni iskorištena. U marketinškom smislu, ključ uspjeha leži u digitalnoj promociji, isticanju autentičnih iskustava i održivog turizma kako bi se privukli ljubitelji aktivnog odmora i prirode.

Kulturni centar za posjetitelje – Draškovićeva kuća - Smješten u prekrasnoj Draškovićevoj kući, ovaj povijesni lokalitet nudi jedinstvenu priliku za uronjenje u bogatu baštinu i kulturno naslijeđe ovog područja. Draškovićeva kuća, izgrađena u tradicionalnom stilu, dom je raznolikih kulturnih događanja, izložbi, radionica i predavanja. Posjetitelji mogu istražiti izložbe lokalnih umjetnika, upoznati se s poviješću regije kroz interaktivne prezentacije te uživati u autentičnom iskustvu dalmatinske kulture. Kulturni centar za posjetitelje u Dugom Selu pruža inspirativno i edukativno iskustvo za sve koji žele dublje razumjeti bogatstvo kulturnog naslijeđa ovog područja.

Razvojni potencijal: Razvojni potencijal Draškovićeve kuće kao kulturnog centra leži u proširenju programa s ciljem obogaćivanja kutlurne ponude Dugog Sela. Međunarodni kulturni projekti i umjetničke rezidencije mogli bi proširiti utjecaj i povezati Dugo Selo s globalnim kulturnim mrežama.

Izvor: Web

Pump track poligon - Pump track poligon namijenjen je biciklistima, koturaljkašima, skejterima i romobilistima te je stekao reputaciju kao najveći i najbolji pump track u Hrvatskoj. Ovaj poligon pruža izvrstan prostor za zabavu, rekreaciju i razvoj vještina svim ljubiteljima ekstremnih sportova. Smješten u predivnom okruženju, pump track poligon postao je omiljeno odredište za ljubitelje aktivnog života u Dugom Selu i šire.

Razvojni potencijal:

Razvojni potencijal ogleda se u njegovoj sposobnosti da postane središnji punkt za ekstremne sportove i aktivni turizam. Osim što već privlači ljubitelje biciklizma, skejtanja i vožnje romobilima, daljnji razvoj može uključivati proširenje ponude kroz organizaciju sporstkih natjecanja i festivala ekstremnih sportova. Povezivanje s lokalnim školama, sportskim udrugama i turističkim agencijama može stvoriti dodatne prilike za privlačenje posjetitelja i angažiranje zajednice.

Izvor: Web, Visit Dugo Selo

Jezero Ciglana i ribnjak - Sportski ribnjak i jezero Ciglana I nalazi se 3 km od centra Dugog Sela. Ribnjak je otvoren za slobodni lov, ali i za tradicionalne manifestacije poput ribičkih natjecanja. Jezero Ciglana prostire se na 4 ha, a prosječna mu je dubina 3 m. U zimskim mjesecima na JI dijelu dabrovi grade nastambe, a tijekom cijele godine na jezeru živi nekoliko obitelji labudova. Jezero obiluje šaranom, amurom, somom i štukom. O ribnjaku i jezeru brine se ŠRD „Dugo Selo“ pa su i sva njihova natjecanja organizirana upravo ovdje.

Razvojni potencijal: Značajan razvojni potencijal leži u njegovoj jedinstvenoj prirodnoj ljepoti koja može privući ljubitelje prirode, ribolova i ekoturizma. Osim što je već popularno među ribičima i domaćim posjetiteljima, potencijal za daljnji razvoj uključuje organizaciju više ekoturističkih tura, edukativnih programa o flori i fauni te promicanju ribolovnog turizma. Razvoj kampova i smještajnih kapaciteta mogao bi proširiti tuirstičku ponudu , a angažman u održivom razvoju može pridonijeti očuvanju bioraznolikosti i dugoročnoj atraktivnosti destinacije.

Izvor: Web, Visit Dugo Selo

Kako bi donositelji odluka, turističke zajednice i poduzetnici bolje razumjeli potencijal atrakcija te usmjerili resurse na najvažnije segmente, ocjenjuju se razvojni i marketinški potencijali koji su potrebni za analizu potencijala daljnjeg razvoja i podizanja kvalitete turističkih proizvoda.

Za svaki proizvod ocjenjuje se razvojni i marketinški potencijal koji se odnosi na: sezonalnost, prihvatni kapacitet atrakcije, boravišno-izletničke značajke, pripadnost širem sustavu atrakcija i značaj u smislu mogućnosti privlačenja tržišta. Marketinški potencijal odnosi se na fizičku i javnu dostupnost, stanje obilježenosti i dostupnost informacija.

Tablica 13. Ocjenjivanje razvojnog i marketinškog potencijala

Ocjenjivanje razvojnog i marketinškog potencijala – proizvodi i usluge

	Smještaj ↓	***Gastronomija*** ↓
Sezonalnost→	Izraženija u proljetnim, jesenskim i zimskim mjesecima.	Veća potražnja u proljeće, jesen i zimu.
Prihvatni kapacitet proizvoda i usluga→	Umjeren, s naglaskom na privatni smještaj, te osnovnim ugostiteljskim uslugama.	Umjeren, s restoranima, kafeterijama i konobama koje zadovoljavaju lokalne i izletničke potrebe, ali imaju ograničen kapacitet za veće grupe i turističke sezone.
Boravišno izletničke značajke→	Temelje se na privatnom smještaju poput apartmana i kuća za odmor. Smještaj je idealan za kraće boravke i obiteljske izlete, s naglaskom na mir, privatnost i blizinu Zagreba.	Restorani i konobe s lokalnom kuhinjom, idealne za izletnike koji traže miran odmor, osobito tijekom vikenda i manifestacija.
Pripadnost širem sustavu proizvoda i usluga→	Smještaj u Dugom Selu dio je turističkog sustava Zagrebačke županije, nudeći mirnu alternativu blizu Zagreba s privatnim apartmanima i kućama za odmor, što upotpunjuje širu turističku ponudu.	Gastronomija u Dugom Selu povezuje lokalnu kuhinju s izletničkim turizmom, nudeći autentična iskustva u restoranima i konobama.
Značaj za tržište→	Smještaj u Dugom Selu značajan je za tržište kao povoljan izbor za izletnike, poslovne turiste i obitelji koji traže mirno okruženje i pristupačne opcije.	Obogaćuje turističku ponudu, promiče lokalne proizvode i potiče duži boravak gostiju kroz autentične doživljaje okusa.
Fizička i javna dostupnost→	Lako dostupan, zahvaljujući dobroj cestovnoj povezanosti i blizini željezničke stanice, s redovitim autobusnim i vlakovnim linijama.	Zadovoljavajuća. Lako dostupno automobilom, a povezanost autobusnim i željezničkim linijama omogućava jednostavan pristup posjetiteljima.
Stanje obilježenosti→	Obilježenost smještaja u Dugom Selu je umjerena, s osnovnim oznakama.	Umjereno, s osnovnim oznakama za restorane i konobe, ali postoji prostor za poboljšanje kroz dodatne informativne panele i jasnije signalizacije, osobito za izletnike i turiste.

Dostupnost informacijama→	Dostupnost informacija o smještaju u destinaciji je zadovoljavajuća, posebno putem internetskih platformi poput Booking.com, Airbnb i službene stranice Turističke zajednice Grada Dugog Sela.	Zadovoljavajuća, s osnovnim informacijama dostupnim online i putem turističkih vodiča.

Ocjenjivanje razvojnog i marketinškog potencijala – resursi i atrakcije

	Draškovićeva kula	***Crkva sv. Martina na Martin bregu***
Sezonalnost→	Uglavnom slijedi ritam kulturnog turizma. Najveći broj posjetitelja dolazi u proljeće i jesen, kada se održavaju i manifestacije.	Veća posjećenost tijekom proljeća kada se održavaju vjerske i kulturne manifestacije, te povremeno tijekom blagdana i svetkovina.
Prihvatni kapacitet resursa i atrakcija→	Umjeren, s ograničenim prostorom za posjetitelje.	Umjeren, s kapacitetom koji je dovoljno veliki za vjernike tijekom misa i svetkovina, ali ne za veće turističke grupe.
Boravišno izletničke značajke→	Kula je privlačna izletnicima koji žele doživjeti povijest i arhitekturu, uz mogućnost sudjelovanja u događanjima koja upotpunjuju turistički doživljaj Dugog Sela.	Usmjerene su na duhovnu i kulturnu ponudu, s mogućnostima za posjetitelje koji žele istražiti povijest crkve, sudjelovati u vjerskim obredima i posjetiti tradicionalne manifestacije.
Pripadnost širem sustavu resursa i atrakcija→	Ogleda se u njezinoj povezanosti s kulturnim turizmom Zagrebačke županije. Kao povijesna i kulturna znamenitost, kula doprinosi široj ponudi kulturnih spomenika i manifestacija, privlačeći posjetitelje koji istražuju povijest i baštinu regije.	Temelji na njezinoj kulturnoj i vjerskoj važnosti, čineći je dijelom vjerskog turizma u regiji. Povezana je s tradicijskim manifestacijama i duhovnim turizmom, privlačeći posjetitelje koji žele istraživati povijest, arhitekturu i duhovnu baštinu tog područja.
Značaj za tržište→	Značaj leži u njezinoj privlačnosti kao kulturne atrakcije koja doprinosi razvoju kulturnog turizma.	Značaj leži u njenoj ulozi u vjerskom kulturnom turizmu, privlačeći posjetitelje koji žele doživjeti duhovnu baštinu i sudjelovati u vjerskim događanjima
Fizička i javna dostupnost→	Vrlo dobra. Nalazi se u samom centru grada i dostupna je automobilom, pješice, biciklom… Blizina glavnih prometnica i javnog prijevoza omogućuje jednostavan pristup posjetiteljima.	Smještena je na Martin Bregu, s pristupom cestom koja je povezana s glavnim prometnicama. Posjetitelji mogu koristiti javni prijevoz ili automobil za dolazak, dok je pješački pristup moguć, ali zahtijeva manji uspon.
Stanje obilježenosti→	S osnovnim oznakama koje vode do kule, ali bi dodatna signalizacija mogla poboljšati vidljivost i lakši pristup, osobito za turiste koji nisu upoznati s lokalitetom.	S oznakama koje vode do crkve, no poboljšanja u signalizaciji na ključnim točkama puta mogu dodatno olakšati pristup posjetiteljima, posebno

			onima koji dolaze izvan regije.
Dostupnost informacijama→	Informacije su dostupne na stranicama turističke zajednice. Postoji prostor za poboljšanje kroz digitalne platforme i dodatne informativne panele na terenu.		Osnovni podaci nalaze se na Internet stranicama. Dodatno istaknute informacije na terenu i online platformama olakšale bi posjetiteljima pronalaženje i planiranje posjeta.

Ocjenjivanje razvojnog i marketinškog potencijala – javna turistička infrastruktura

	Kulturni centar za posjetitelje – Draškovićeva kuća	***Pump track poligon***	***Jezero Ciglana i ribnjak***
Sezonalnost→	Izraženija tijekom proljeća i jeseni, kada se održavaju izložbe, radionice i manifestacije. Zimi je posjećenost manja.	Najizraženija u proljeće i ljeto, kada su uvjeti za ekstremne sportove povoljniji.	Ovisi o vremenskim uvjetima, s najvećom posjećenošću u proljeće i ljeto,
Prihvatni kapacitet javne turističke infrastrukture→	Umjeren. Može ugostiti manje grupne ture, izložbe i edukativne događaje.	Može primiti veći broj posjetitelja u isto vrijeme. Ovisno o uvjetima iz sigurnosnih razloga.	Kapacitet je dovoljan za standardne aktivnosti.
Boravišno izletničke značajke→	Uključuju kulturne i edukativne sadržaje, poput izložbi, radionica i manifestacija.	Usmjerene na ljubitelje ekstremnih sportova, biciklisti i skejteri.	Usmjerene na rekreaciju, ribolov i prirodu.
Pripadnost širem sustavu javne turističke infrastrukture→	Leži u njegovoj integraciji u kulturnu i edukativnu ponudu regije, kao dio turističkog puta koji uključuje muzeje, galerije i povijesne spomenike.	Ogleda se u njegovoj povezanosti s aktivnostima za ljubitelje sportova na otvorenom, kao dio ponude za mlade i aktivne posjetitelje.	Uloga u ekoturizmu i rekreacijskim sadržajima, povezano s ponudom prirodnih i sportskih atrakcija.
Značaj za tržište→	Privlačno posjetiteljima zainteresirane za povijest, umjetnost i edukaciju. Doprinosi razvoju kulturnog turizma.	Vrlo visok značaj za mlade. Povećava atraktivnost destinacije za mlade i aktivne turiste.	Popularno među ribičima, rekreativcima i ljubiteljima prirode, čime privlači posjetitelje tijekom cijele godine, doprinosi razvoju ekoturizma i vanjskih aktivnosti.

Fizička i javna dostupnost→	Nalazi se u centru Dugog Sela. Lako dostupna automobilom i pješice..	Smješten u centralnom dijelu Dugog Sela i lako dostupan za bicikliste, pješake i posjetitelje. Povezan je s glavnim prometnicama i javnim prijevozom, što omogućava jednostavan pristup.	Smješteno 3 km od centra Dugog Sela, s pristupnim cestama koje vode do jezera. Iako je pristup automobilom jednostavan, javni prijevoz može biti ograničen, pa je za veći broj posjetitelja potreban vlastiti prijevoz.
Stanje obilježenosti→	Postoji osnovna signalizacija koja upućuje na lokaciju, no dodatna označavanja i informativni panoi mogli bi poboljšati vidljivost i pristup, osobito za turiste koji nisu upoznati s lokalitetom	Zadovoljavajuće, s jasnim oznakama na terenu koje označavaju poligon, ali mogla bi biti poboljšana signalizacija i uputstva za posjetitelje, posebno na prilaznim cestama i u okolici.	Osnovno. Poželjno je postaviti signalizacija na ključnim točkama puta, uz dodatne informativne table, olakšala dolazak i poboljšala pristup posjetiteljima, osobito onima koji prvi put dolaze.
Dostupnost informacijama→	Osnovne informacije dostupne su online.	Osnovne informacije dostupne su online.	Osnovne informacije dostupne su online.

Analiza ocjenjivanja razvojnog i marketinškog potencijala pokazala je da sve promatrane atrakcije imaju značajan turistički potencijal, no s različitim izazovima i mogućnostima razvoja.

Ključne preporuke za daljnji razvoj:

- Poboljšanje infrastrukture i signalizacije,
- Jačanje digitalne i fizičke dostupnosti informacija,
- Integracija atrakcija u tematske rute
- Očuvanje prirodnih resursa uz održivi razvoj.

Implementacijom ovih mjera, povećava se konkurentnost, privlači veći broj posjetitelja tijekom cijele godine te osigurava održivi razvoj turizma.

a) Marketinški potencijal proizvoda i usluga u destinaciji

Grad Dugo Selo ima snažan marketinški potencijal kao destinacija za miran, autentičan i aktivan odmor. Nudi ruralni smještaj, domaću gastronomiju te ponudu raznih aktivnosti u prirodi. Ključna prednost je kombinacija tišine, kvalitete i lokalnog identiteta – idealno za goste koji traže bijeg od gužve, autentičnost i iskustva.

Tablica 14. Marketinški potencijal proizvoda i usluga u destinaciji

Marketinški potencijal
Ključne prednosti i diferencijacija destinacije

Grad Dugo Selo je autentična destinacija s kvalitetnim privatnim smještajem, domaćom gastronomijom i bogatom ponudom outdoor aktivnosti. Idealno je za putnike koji traže prirodu, mir i aktivan odmor. Zagreb je udaljen svega 20 minuta vožnje vlakom. Dugo Selo se izdvaja po tome što nudi iskustva bez turističkog filtra – sve je istinski lokalno, opušteno i mirno. Uz snažan digitalni marketing i fokus na održivost, grad se može pozicionirati kao atraktivna destinacija za one koji žele autentična i kvalitetna iskustva.
Digitalna promocija
Digitalna promocija proizvoda i usluga, posebno u segmentima smještaja i gastronomije, ključna je za privlačenje gostiju i diferencijaciju od konkurencije. Evo ključnih elemenata uspješne strategije digitalnog marketinga: **1. Web stranica kao temelj** • Profesionalno dizajnirana i optimizirana za pretragu. • Jasne informacije o smještaju, jelovnicima, rutama i dodatnim sadržajima. **2. Društvene mreže (Facebook, Instagram, TikTok, LinkedIn)** • **Vizualno privlačan sadržaj** – profesionalne fotografije i videa jela, smještaja i ruta. • **Storytelling** – priče gostiju, kulinarski procesi, behind-the-scenes sadržaj. • **Influenceri i suradnje** – lokalni i turistički influenceri mogu povećati vidljivost. • **Facebook i Instagram oglasi** – ciljano oglašavanje prema interesima korisnika. **3. Google My Business i recenzije** • Optimizacija Google profila za bolju vidljivost u lokalnim pretragama. • Poticanje gostiju da ostavljaju recenzije na Googleu, TripAdvisoru i Booking.com-u. **4. Content marketing i blog** • Redovito objavljivanje blogova, • SEO optimizacija članaka kako bi se bolje rangirali na Googleu. **5. Lokalna suradnja i cross-promocija** • Partnerstva s restoranima i turističkim vodičima. • Promocije kroz turističke portale i lokalne događaje.
Promocija i događanja
Klasične metode marketinga, poput sajmova, konferencija i B2B događanja, i dalje su moćni alati za promociju proizvoda i usluga, osobito u sektorima kao što su turizam, gastronomija i outdoor aktivnosti. Ovi oblici promocije omogućuju izravan kontakt s klijentima, partnerima i medijima te su idealni za jačanje brenda i prodajnih prilika. Marketinški potencijal: • Direktna prezentacija proizvoda/usluga ciljanoj publici. • Mogućnost testiranja i demonstracije (degustacije, virtualne ture, probe opreme). • Edukacija o najnovijim trendovima i prilagodba strategije • Stvaranje vizualnog identiteta kroz brendirane elemente.

b) Marketinški potencijal resursa i atrakcija u destinaciji

Resursi i atrakcije destinacije ključni su faktori u oblikovanju njene prepoznatljivosti i privlačnosti na turističkom tržištu. Njihov marketinški potencijal leži u sposobnosti privlačenja različitih segmenata turista, stvaranju autentičnog doživljaja i diferencijaciji destinacije od konkurencije.

Tablica 15. Marketinški potencijal resursa i atrakcija u destinaciji

Marketinški potencijal
Ključne prednosti i diferencijacija destinacije
Da bi destinacija bila konkurentna na tržištu, potrebno je istaknuti jedinstvene karakteristike koje se razlikuju od drugih turističkih lokacija: • Ekološka očuvanost i netaknuta priroda – promicanje održivog turizma i autentičnih iskustava. • Blizina nacionalnih parkova, parkova prirode i atrakcija – povezanost s PP Medvednica i PP Žumberak povećava privlačnost destinacije. Dugo Selo nije smješteno neposredno uz park prirode, ali je dobro pozicionirano za izlete prema navedenim, oko sat vremena vožnje.

• Draškovićeva kula i crkva sv. Martina na Martin bregu snažan su resurs za promociju turizma u Dugom Selu – idealno za ljubitelje povijesti i kulture.
Digitalna promocija
Kako bi atrakcije koje nudi Dugo Selo bile prepoznate, preporuka je koristiti suvremene marketinške alate: A) Web stranica i SEO optimizacija • Izrada moderne i vizualno privlačne web stranice s informacijama o prirodnim atrakcijama. • SEO optimizacija za ključne riječi, • Blog s pričama turista, vodičima i preporukama za posjetitelje. B) Društvene mreže i influencer marketing • Instagram & TikTok – kratki videozapisi prirodnih atrakcija i adrenalinskih aktivnosti. • YouTube i vloge – suradnja s putopisnim blogerima koji istražuju destinaciju. • Facebook grupe – ciljane objave u grupama avanturističkog turizma. C) Google My Business i TripAdvisor • Ažuriranje informacija o atrakcijama i smještaju. • Poticanje turista da ostavljaju recenzije i fotografije.
Promocija i događanja
Iako je digitalna promocija ključna, ne treba zanemariti niti klasične metode marketinga : • Turistički sajmovi i konferencije – predstavljanje Dugog Sela kao autentične i mirne destinacije, • Tiskani vodiči i brošure – dostupni u turističkim centrima, restoranima. • Organizacija manifestacija i događanja – Dugoselski fašnik, Stara jela 'Z Dugog Sela , Uskrs kod Draškovića, Martinje i Dan Grada Dugog Sela, Advent u Perivoju…

Marketinški potencijal Dugog Sela je iznimno visok, osobito u segmentima autentičnog, održivog, kulturnog i aktivnog turizma. Iako nije klasična masovna destinacija, upravo u tome leži njena konkurentska prednost. Da bi se taj potencijal iskoristio, potrebno je usmjeriti marketinške aktivnosti prema ciljanim skupinama turista i koristiti modernu digitalnu promociju.

c) Marketinški potencijal javne turističke infrastrukture u destinaciji

Javna turistička infrastruktura – poput trgova, kulturnih lokaliteta, edukacijskih i interpretacijskih centara – igra ključnu ulogu u brendiranju i promociji destinacije. Kvalitetno planirana i promovirana infrastruktura može značajno povećati turistički promet, potaknuti dulji boravak posjetitelja i stvoriti dodatne ekonomske koristi za lokalnu zajednicu.

Tablica 16. Marketinški potencijal javne turističke infrastrukture u destinaciji

Marketinški potencijal
Ključne prednosti i diferencijacija destinacije
Javna turistička infrastruktura Dugog Sela, osobito Draškovićeva kuća koja je sada otvorena kao kulturni centar za posjetitelje u kojem se smjestio i Turističko informativni centar Dugo Selo, ima izuzetno visok marketinški potencijal – ključ je u tom da se prostor ne predstavlja samo kao povijesna građevina nego kao dinamičan kulturno – turistički proizvod. Marketinški potencijal: • Virtualne ture i video priče o kući i lokalnoj zajednici • Edukativni programi u suradnji sa školama i fakultetima
Digitalna promocija
Javna turistička infrastruktura treba biti jasno označena na Google Mapsu i TripAdvisoru uz opise, fotografije i recenzije, dok interaktivne 360° virtualne ture mogu omogućiti prikaz na web stranicama i društvenim mrežama. Poticanje posjetitelja na dijeljenje fotografija i recenzija uz specifične hashtagove dodatno jača online vidljivost destinacije.

Marketinški potencijal: ✓ Povećanje online vidljivosti destinacije. ✓ Digitalna dostupnost informacija olakšava planiranje putovanja.
Promocija i događanja
Za maksimalan učinak, promocija turističke infrastrukture treba koristiti kombinaciju tradicionalnih i digitalnih marketinških alata: PR kampanje i press putovanja Pozivanje novinara i blogera na destinaciju Sajmovi i turističke konferencije Predstavljanje infrastrukture kroz brošure i VR prikaze Plaćeno oglašavanje Google Ads i društvene mreže za targetiranje specifičnih skupina Društvene mreže Influenceri, user-generated content i live stream eventi Outdoor reklame Jumbo plakati na strateškim lokacijama Turistički vodiči i brošure Fizički i digitalni materijali na info centrima i smještajima

Javna turistička infrastruktura ima ogroman marketinški potencijal kada se pravilno iskoristi. Ključ leži u stvaranju autentičnih priča oko infrastrukture, povezivanju s digitalnim alatima i organizaciji događanja koja privlače posjetitelje.

3.2. Zaključak razvojnih i marketinških potencijala za razvoj i podizanje kvalitete turističkih proizvoda

Razvojni i marketinški potencijali ključni su za unapređenje turističkih proizvoda kroz inovacije, održivost i autentičnost. Razvoj kvalitetne infrastrukture, očuvanje tradicije i uključivanje lokalne zajednice omogućuju stvaranje jedinstvenih i atraktivnih turističkih iskustava. Istodobno, učinkovite marketinške strategije, poput promocije autentičnosti i korištenja digitalnih kanala, osiguravaju prepoznatljivost i privlačnost destinacije. Sinergija razvojnih i marketinških aktivnosti podiže kvalitetu turističke ponude i povećava konkurentnost na globalnom tržištu.

Grad Dugo Selo posjeduje snažan i raznolik razvojni i marketinški potencijal za unapređenje kvalitete turističkih proizvoda, temeljen na autentičnosti te prirodnim i kulturnim resursima.

Kvalitetan privatni smještaj pruža odličnu osnovu za razvoj selektivnih oblika turizma, dok lokalna gastronomija – pozicionira destinaciju kao idealnu za goste koji traže okuse Prigorja, izvan komercijalnih zona. Perivoj grofa Draškovića, Long Village Fitness Walk, Draškovićeva kula, Draškovićeva kuća, crkva sv. Martina na bregu i druge znamenitosti, doprinose stvaranju tematskih ruta koje povezuju krajolik, kulturu i identitet. Upravo takva kombinacija – priroda, povijest, znanje i okusi – čini Dugo Selo destinacijom s potencijalom za cjelogodišnji, održivi i tržišno prepoznatljiv turizam.

Uz strateški razvoj infrastrukture, povezivanje raznolikih sadržaja i jaču promociju, Dugo Selo može postati primjer zajednice koja stvara jedinstven turistički proizvod – bez masovnosti, ali s izrazitim karakterom.

4. POKAZATELJI ODRŽIVOSTI NA RAZINI DESTINACIJE

Pokazatelji održivosti destinacije su alat za praćenje održivosti i informirano upravljanje razvojem turizma. Pokazatelji koji se prate, mjere utjecaje turizma na gospodarske, društvene, okolišne i prostorne aspekte održivosti destinacije. Definiranjem pokazatelja održivosti ocjenjujemo utjecaj turizma na destinaciju i utvrđujemo područja koja zahtijevaju poboljšanje. Na taj način identificiramo objektivne podatke koji podržavaju donošenje odluka i planiranje dugoročnog održivog razvoja. Mjerenjem pokazatelja održivosti, destinacije mogu uspostaviti održivije prakse, osigurati zadovoljstvo svih dionika, očuvati prirodne i kulturne resurse te osigurati dugoročnu ekonomsku stabilnost.

Pokazatelji koji se prate su slijedeći:

- broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone,
- zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom,
- zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji,
- udio atrakcije (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom,
- broj organiziranih turističkih ambulanti,
- omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije(izraženo po osobi i noćenju),
- omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvu u destinaciji (tone),
- udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite),
- omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije,
- uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika,
- ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem
- prosječna duljina boravka turista u destinaciji,
- ukupan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane,
- poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane,
- identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija,
- status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom,
- broj ostvarenih noćenja u smještaju u destinaciji po hektaru izrađenog građevinskog područja JLS.

Svaka grupa pokazatelja sadrži obvezne i specifične pokazatelje održivosti. Obvezni pokazatelji održivosti prate se na razini svake destinacije i ima 17 obaveznih pokazatelja. Za 2 pokazatelja nužno se provode primarna istraživanja dok za ostale su podaci dostupni na zahtjev upućen različitim upravljačkim tijelima unutar destinacije. Specifični pokazatelji održivosti koji se prate na razini destinacije određuju se planom upravljanja destinacijom.

Mjerenje pokazatelja održivosti omogućuju dionicima donošenje informiranih odluka temeljenih na objektivnim podacima, pomažu u praćenju napretka prema postavljenim ciljevima održivog razvoja, identificiraju područja koja zahtijevaju poboljšanje i intervencije te osiguravaju transparentnost i odgovornost u upravljanju destinacijom.

Praćenje održivosti provodi se kroz aktivnosti prikupljanja, praćenja i analize podataka o pokazateljima održivosti i drugim podacima vezanim uz turizam i utjecaj turizma na druge djelatnosti te o raspoloživoj infrastrukturi, suprastrukturi i socio-demografskim pokazateljima.

Podatke i analize podataka o turističkom prometu u destinaciji, uključujući i podatke o turistima koji ne koriste uslugu smještaja u destinaciji, prikupljene od strane turističkih zajednica, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave dužne su koristiti kao podlogu za donošenje odluka o modernizaciji i prilagođavanju javne i privatne infrastrukture, kao i komunalne i prometne infrastrukture i za definiranje alata za upravljanje turističkim tokovima.

4.1. Definiranje i mjerenje pokazatelja održivosti destinacije

Pokazatelji održivosti u upravljanju destinacijom alati su koji se koriste za mjerenje i procjenu gospodarske, društvene, okolišne i prostorne aspekte održivosti turističke destinacije. Oni pomažu donositeljima odluka, turističkim organizacijama i drugim dionicima razumjeti kako turističke aktivnosti utječu na destinaciju te identificirati područja koja zahtijevaju poboljšanja.

4.2. Metodološki okvir obveznih pokazatelja

Kako bi definirali sveobuhvatan uvid u održivost turističke destinacije i olakšali dionicima donošenje informiranih odluka za budući razvoj i upravljanje mjerimo pokazatelje održivosti na slijedeće načine:

- provođenje anketa među turistima i lokalnim stanovništvom o zadovoljstvu i percepcijama,
- praćenje službenih statističkih podataka o prihodima, zaposlenosti, potrošnji i drugim ekonomskim pokazateljima,
- mjerenje senzorima i laboratorijskim analizama kvalitetu zraka, vode i razine bioraznolikosti,
- analiziranje turističke infrastrukture, uključujući smještajne kapacitete, prometnu povezanost i dostupnost javnih usluga,
- osnivanje radnih grupa i ispitivanje ključnih dionika radi definiranja specifičnih izazova i prilika u upravljanju destinacijom.

Mjerenje pokazatelja održivosti u turizmu zahtijeva sustavan pristup koji uključuje prikupljanje, analizu i interpretaciju podataka. Većina podataka nije javno dostupna, dostupni su na zahtjev, te je stoga komunikacija unutar destinacije različitih upravljačkih tijela preduvjet za prikupljanje podataka i izračun pokazatelja. Ta tijela su TZ, Grad, Komunalno društvo, MUP, HEP, JU za zaštićena prirodna područja te druga tijela.

Metodološke smjernice za primarna istraživanja za potrebe obveznih pokazatelja daju se za tri primarna istraživanja: istraživanje percepcije i stavova lokalnog stanovništva, istraživanje

zadovoljstva turista i jednodnevnih posjetitelja te istraživanje gospodarskih subjekata u turizmu. Navedena istraživanja su podloga za kreiranje primarnih istraživanja za sveukupno devet pokazatelja za koja je u ovoj studiji detektirana nužnost provođenja primarnih istraživanja.

a) Istraživanje percepcije i stavova lokalnog stanovništva

Istraživanje percepcije i stavova lokalnog stanovništva fokusira se na razumijevanje mišljenja, osjećaja i stavova lokalnih zajednica o utjecaju turizma na njihovu destinaciju. Cilj je utvrditi kako stanovnici doživljavaju turizam – percipiraju li ga pozitivno kao ekonomski i društveni poticaj ili negativno zbog mogućih problema poput prenapučenosti, rasta cijena i ekoloških posljedica.

Istraživanje se provodi putem anketa, fokus grupa i intervjua sa stanovnicima, pri čemu se koriste kvantitativne i kvalitativne metode analize. Rezultati omogućuju turističkim upravama i donositeljima odluka da bolje razumiju potrebe i očekivanja lokalne zajednice te oblikuju strategije razvoja turizma koje su održive i prihvatljive za stanovništvo.

Istraživanje je provedeno putem ankete na platformi EUSurvey. Anketa je ispunjena od strane 51 ispitanika.

b) Istraživanje zadovoljstva turista i jednodnevnih posjetitelja

Ovo istraživanje analizira iskustva i percepciju posjetitelja u destinaciji kako bi se utvrdilo u kojoj mjeri turistička ponuda ispunjava njihova očekivanja te identificirale mogućnosti za poboljšanje. Fokus je na prikupljanju podataka o ključnim aspektima boravka, uključujući kvalitetu usluga, infrastrukturu, gostoprimstvo i ukupni doživljaj destinacije.

Podaci se prikupljaju putem anketa, online upitnika, intervjua i analiza recenzija na turističkim platformama (TripAdvisor, Google Reviews, Booking.com). Koriste se kvantitativne metode (statistička obrada podataka) i kvalitativne analize (otvoreni odgovori i komentari).

Rezultati istraživanja pomažu turističkim dionicima u poboljšanju ponude, prilagođavanju strategija marketinga i unaprjeđenju ukupnog doživljaja destinacije, čime se povećava zadovoljstvo gostiju i potiče njihov ponovni dolazak.

Istraživanje je provedeno putem ankete na platformi EUSurvey. Anketa je ispunjena od strane 8 ispitanika.

c) Istraživanje gospodarskih subjekata u turizmu

Ovo istraživanje usmjereno je na prikupljanje podataka o poslovanju poduzetnika i drugih gospodarskih subjekata koji djeluju u turističkom sektoru. Cilj je analizirati izazove, prilike i potrebe poslovne zajednice kako bi se unaprijedili uvjeti za razvoj održivog i konkurentnog turizma.

Analiza rezultata omogućava donositeljima odluka bolje razumijevanje potreba poslovne zajednice, oblikovanje ciljanih poticaja i razvoj strategija za povećanje konkurentnosti turističkog sektora.

4.3. Procjena trenutnog stanja održivosti

Procjena trenutnog stanja održivosti u upravljanju destinacijom uključuje sveobuhvatnu analizu gospodarskih, društvenih, okolišnih i prostornih aspekata. Ovaj proces omogućuje dobivanje detaljnog uvida u trenutne izazove i potencijale destinacije, te identifikaciju područja koja zahtijevaju intervencije za poboljšanje održivosti.

4.3.1. Gospodarski aspekti

Gospodarska analiza procjenjuje ekonomski utjecaj turizma na destinaciju. Održivost ekonomskih aktivnosti može se analizirati kroz nekoliko ključnih točaka:

- **Turistički prihodi:** Analiza prihoda generiranih iz turizma, uključujući smještaj, ugostiteljstvo, atrakcije i usluge. Proširenje ponude autohtonih proizvoda i organizacija degustacija te ruralnih iskustava mogla bi dodatno povećati prihode lokalnog gospodarstva. Potrebno je više raditi na razvoju smještajnih kapaciteta i produljenju boravka turista.
- **Zaposlenost:** Na području Grada Dugog Sela trenutačno nema značajnijeg zapošljavanja u sektoru turizma. Ulaganjem u selektivne oblike turizma – poput kulturnog, rekreativnog ili edukativnog – Grad bi u budućnosti mogao razviti dodatne sadržaje koji bi doprinijeli gospodarskoj raznolikosti i stvaranju novih radnih prilika, neovisno o sezoni.
- **Lokalna ekonomija:** Turizam ima značajan utjecaj na lokalno gospodarstvo, osobito na sektor ugostiteljstva, trgovine i proizvodnje autohtonih proizvoda. Lokalni obrtnici i OPG-ovi sve više prepoznaju priliku za plasman svojih proizvoda, čime se jača povezanost turizma s drugim gospodarskim granama.

4.3.2. Društveni aspekti

Društvena analiza procjenjuje utjecaj turizma na lokalnu zajednicu. U Dugom Selu društveni aspekti održivosti ogledaju se u nekoliko bitnih faktora:

- **Zadovoljstvo lokalnog stanovništva:** Procjena stavova lokalnog stanovništva o turizmu putem anketa i intervjua. Lokalna zajednica uglavnom cijeni miran način života, prirodne ljepote i povezanost zajednice. Inicijative za razvoj gospodarstva i poboljšanje infrastrukture ključne su za dugoročno zadovoljstvo stanovnika.
- **Kvaliteta života:** Utjecaj turizma na životni standard, cijene nekretnina i troškove života. Lokalno stanovništvo pozitivno gleda na turizam, ali postoji bojazan da bi nekontrolirani razvoj mogao narušiti kvalitetu života. Uvođenje mehanizama za participaciju građana u planiranju turizma može pomoći u održavanju socijalne stabilnosti.
- **Kulturni identitet:** Dugo Selo bogato je kulturno-povijesnim naslijeđem. Očuvanje lokalnih običaja, gastronomije i festivala igra ključnu ulogu u jačanju identiteta zajednice. Povećano uključivanje turizma u promociju kulturne baštine može dodatno valorizirati ovaj aspekt.

4.3.3. Okolišni aspekti

Okolišna analiza procjenjuje utjecaj turizma na prirodne resurse i okoliš. Razvojem ekološki prihvatljivih praksi i boljim upravljanjem resursima, destinacija može očuvati svoje prirodne ljepote i osigurati održivi razvoj. Trenutno stanje u ovoj kategoriji može se ocijeniti kroz sljedeće čimbenike:

- **Korištenje resursa:** Prirodni resursi ključni su za turizam i poljoprivredu. Održivo korištenje vode i tla postaje sve važnije zbog utjecaja klimatskih promjena i povećane potražnje u turističkoj sezoni.
- **Otpad i onečišćenje:** Rast broja turista povećava količinu otpada i pritisak na infrastrukturu za gospodarenje otpadom. Unatoč naporima u recikliranju i održivim praksama, izazov ostaje pravilno odlaganje otpada.
- **Bioraznolikost:** Urbanizacija, turizam i intenzivna poljoprivreda mogu predstavljati prijetnju ekosustavima. Očuvanje prirodnih staništa kroz zaštitu područja i odgovorno korištenje zemljišta ključno je za dugoročnu održivost.

4.3.4. Prostorni aspekti

Prostorna analiza procjenjuje upravljanje prostorom i utjecaj turizma na fizičku infrastrukturu destinacije. Prostorni aspekti održivosti u upravljanju turističkom destinacijom odnose se na način na koji se prostori unutar destinacije planiraju, koriste i razvijaju, s ciljem očuvanja prirodnih resursa, kulturnih vrijednosti i osiguravanja dugoročnog blagostanja lokalne zajednice. Prostorni aspekti održivosti ogledaju se u nekoliko faktora:

- **Prostorno planiranje:** Usuglašenost turističkog razvoja s prostornim planovima i regulativama. Prostorni planovi trebaju definirati jasno zoniranje zemljišta, odvajajući područja za poljoprivredu, stambene objekte i turističku infrastrukturu. Na taj način može se osigurati da se prostori koriste na način koji minimizira sukobe između različitih namjena i smanjuje negativan utjecaj na okoliš. U okviru prostornog planiranja potrebno je identificirati i zaštititi ekološki osjetljiva područja, poput šuma, vodenih tokova i prostora s visokom biološkom raznolikošću. Ograničavanje izgradnje u ovim područjima smanjuje rizik od degradacije prirodnih resursa.
- **Infrastruktura:** Kvaliteta i kapacitet prometne, komunalne i turističke infrastrukture. Prostorni planovi trebaju uključivati razvoj pješačkih i biciklističkih staza koje povezuju glavne turističke atrakcije, poljoprivredne objekte i prirodne lokacije. Time se potiče smanjenje korištenja automobila te smanjuje emisija ugljikovog dioksida, istovremeno pružajući turistima održivu alternativu za istraživanje destinacije. Cestovna povezanost je dosta dobra, posebice zbog blizine autoceste A3 Zagreb – Lipovac i autoceste A4 Zagreb – Goričan. Međutim, poboljšanja su potrebna u lokalnoj prometnoj mreži, sustavu vodoopskrbe i odvodnje te digitalnoj infrastrukturi kako bi se povećala kvaliteta života i gospodarske mogućnosti.
- **Urbanizacija:** Utjecaj turizma na urbanizaciju i korištenje zemljišta. Potrebno je izbjegavati prekomjernu izgradnju i betonizaciju ruralnih prostora koji su ključni za održivost poljoprivrede. Planiranje turističkih smještajnih kapaciteta trebalo bi se odvijati unutar postojećih urbaniziranih područja kako bi se izbjegla fragmentacija prirodnih staništa i očuvala prirodna bioraznolikost.

4.3.5. Zaključak o trenutnom stanju održivosti

Trenutno stanje održivosti u destinaciji pokazuje balans između gospodarskog razvoja i očuvanja prirodnih i kulturnih resursa, ali uz određene izazove. U Dugom Selu turistička sezona nije izražena, budući da turisti Grad posjećuju tijekom cijele godine. Najveća posjećenost bilježi se u jesen, kada se održava najviše turističkih događanja, a nastavlja se i zimi tijekom manifestacije Advent u Dugom Selu.

S okolišnog aspekta, izazovi uključuju povećanu potrošnju resursa, gospodarenje otpadom i očuvanje bioraznolikosti, što zahtijeva bolje upravljanje i ekološki osviještene inicijative. Prostorno planiranje i infrastruktura bilježe znatan napredak, a naglasak je također na nastavku poboljšanja prometne, komunalne i digitalne infrastrukture.

4.4. Izvori podataka potrebni za praćenje i izračun pokazatelja održivosti

Izvori podataka potrebni za praćenje i izračun pokazatelja održivosti dijele se na:

1. primarna istraživanja koja je potrebno provoditi u kontinuitetu, prema utvrđenoj frekvenciji, instrumentu i uzorku,
2. sekundarne izvore podataka, koji su javno dostupni,
3. sekundarne izvore podataka iz evidencija, baza, registara organizacija i institucija, a koji nisu javno dostupni te je za dostavu podataka potrebno uputiti poseban zahtjev za dostavom podataka organizaciji ili instituciji koja vodi baze tih podataka.

Turističke zajednice podatke potrebne za izračun pokazatelja održivosti destinacije prikupljaju primarno iz javno dostupnih izvora i službenih evidencija javnopravnih tijela putem integriranog informacijskog sustava turizma.

4.5. Izračun pokazatelja održivosti

Izračun pokazatelja održivosti turizma je važan korak za procjenu utjecaja turističkih aktivnosti na okoliš, društvo i ekonomiju određene destinacije. Okolišni, društveni i ekonomski pokazatelji i pokazatelji održivosti infrastrukture omogućuju turističkim destinacijama da održe ravnotežu između ekonomskih koristi i očuvanja resursa, prirodnih i kulturnih dobara.

U nastavku se nalaze tablice izračuna obveznih pokazatelja održivosti destinacije.

Tablica 17. Obvezni pokazatelji održivosti destinacije koji mjere utjecaj turizma na društvene aspekte održivosti

1. OBVEZNI POKAZATELJI ODRŽIVOSTI KOJI MJERE UTJECAJ TURIZMA NA DRUŠTVENE ASPEKTE ODRŽIVOSTI

1.1. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom

1.1.1. Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone

Pokazatelj (kod pokazatelja)	**Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone (ZL-1)**

Povezanost pokazatelja sa sustavima	Povezanost pokazatelja s međunarodnim sustavima	UN TOURISM – MST/ European Tourism Indicator System (u daljnjem tekstu: ETIS) (prilagodba) – Broj turista/jednodnevnih posjetitelja na 100 stanovnika
	Povezanost sa Zakonom o turizmu	Članak 14. stavak 2. Zakona o turizmu – zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom, održivo upravljanje prostorom
	Povezanost s ciljevima Ujedinjenih naroda za održivi razvoj (Sustainable Development Goals, u daljnjem tekstu: SDG)	Cilj 11 – Održivi gradovi i zajednice Cilj 12 – Odgovorna potrošnja i proizvodnja
	Povezanost sa Strategijom razvoja održivog turizma do 2030. (Narodne novine, br. 2/23; u daljnjem tekstu: Strategija) i Nacionalnim planom razvoja održivog turizma do 2027. godine (u daljnjem tekstu: Nacionalni plan)	Strateški cilj: Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu Posebni cilj: Smanjenje negativnog utjecaja turizma na sastavnice okoliša, prirodu i prostor
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazateljem se definira ukupan broj ostvarenih turističkih noćenja u destinaciji u odnosu na stotinu stalnih stanovnika u vršnom mjesecu koji se smatra glavnom turističkom sezonom što ujedno podrazumijeva i najveće opterećenje kako u kontekstu infrastrukture tako i u društvenom.
	Opis	Ovim pokazateljem se nastoji procijeniti tzv. intenzitet turizma, odnosno razina objektivnog opterećenja koju turizam u periodu glavne turističke sezone stvara po lokalno stanovništvo, ali i prostor te infrastrukturu. Valja uočiti postojanje razlike između ovog pokazatelja, koji se može smatrati objektivnim, u odnosu na različite pokazatelje dojma koji lokalno stanovništvo ima o turizma, koji se s druge strane mogu smatrati subjektivnim pokazateljima.
Podatci	Naziv podataka	Noćenje turista predstavlja svaku registriranu noć posjetitelja u objektu koji pruža uslugu smještaja. Stalnim stanovnikom se smatra osoba koja ima prebivalište ili boravište na lokaciji turističke destinacije.
	Mjerna jedinica	Registrirano noćenje u smještajnom objektu. Stalni stanovnik destinacije.
	Izvor podataka/potencijalni izvor	eVisitor; DZS, Statistika u nizu »Gradovi u statistici« (https://podaci.dzs.hr/media/bz5hplcj/gradovi-u-statistici.xlsx) PC-Axis baza podatka Turizam, Intenzitet turizma, PX-Web – informacije (dzs.hr)
	Dostupnost podataka i podatkovni jaz	Podaci su dostupni
	Periodičnost prikupljanja podataka	Podaci su kontinuirano dostupni na godišnjoj razini.

Metodologija izračuna pokazatelja	Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika $pokazatelj = \frac{ukupan\ broj\ noćenja\ turista\ u\ vršnom\ mjesecu}{broj\ dana\ u\ vršnom\ mjesecu \cdot\ broj\ stalnih\ stanovnika\ u\ des}$ Pod pojmom »vršni mjesec« misli se na mjesec u kojem je ostvaren najveći broj noćenja.
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje
Rezultati:	
2024. (početna vrijednost)	
0,12 %	

1.1.2. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom

Pokazatelj (kod pokazatelja)	**Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom (ZL-2)**	
Povezanost pokazatelja sa sustavima	Povezanost pokazatelja s međunarodnim sustavima	ETIS: C.1.2 Udio lokalnog stanovništva koji su zadovoljni turizmom u destinaciji
	Povezanost sa Zakonom o turizmu	Članak 14. stavak 2. Zakona o turizmu – zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom
	Povezanost sa SDG	Cilj 3 – Zdravlje i blagostanje Cilj 11 – Održivi gradovi i zajednice
	Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Cjelogodišnji i regionalno uravnoteženiji turizam Posebni cilj: Razvoj vremenski i prostorno ravnomjernije raspoređenog turističkog prometa
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazatelj predstavlja procjenu udjela (%) stalnih stanovnika koji su zadovoljni turizmom u destinaciji u ukupnom broju stalnih stanovnika u destinaciji
	Opis	Zadovoljstvo stanovnika razvojem turizma bitan je cilj održivog upravljanja destinacijom, pri čemu je pozitivan stav stanovnika prema razvoju turizma jedan od ključnih elemenata njegove uspješnosti. Tamo gdje turizam nije podržan može se očekivati otpor stanovnika prema infrastrukturnim ulaganjima. Dodatno, gostoljubivi domaćini jedan su od ključnih faktora u formiranju cjelokupnog zadovoljstva turista posjetom.
	Podpokazatelji	– udio lokalnog stanovništva zadovoljnih turizmom kod onih koji ostvaruju koristi od turizma – udio lokalnog stanovništva zadovoljnih turizmom kod onih koji ne ostvaruju koristi od turizma
Podatci	Naziv podataka	Zadovoljstvo turizmom u destinaciji

	Mjerna jedinica	Udio (%) ispitanika koji su zadovoljni turizmom u destinaciji
	Izvor podataka/potencijalni izvor	Anketa lokalnog stanovništva
	Dostupnost podataka i podatkovni jaz	Podatak nije dostupan, nužno je prikupljanje podataka primarnim istraživanjem
	Periodičnost prikupljanja podataka	Svake dvije godine za ITR I i II, za ITR III i IV svake četiri godine
Metodologija izračuna pokazatelja		Udio lokalnog stanovništva zadovoljnih turizmom u destinaciji računa se kao omjer broja ispitanika zadovoljnih turizmom i ukupnog broja ispitanika. Pokazatelj se računa na ukupnom skupu te zasebno na skupu ispitanika koji ostvaruju koristi od turizma i na skupu ispitanika koji ne ostvaruju koristi od turizma. Udio lokalnog stanovništva zadovoljnih turizmom i udio stanovnika koji ostvaruju koristi od turizma u destinaciji procjenjuje se pitanjima koja su definiran smjernicama za provođenje primarnih istraživanja.
Učestalost mjerenja		Svake dvije godine za ITR I i II, za ITR III i IV svake četiri godine
Rezultati:		
2025. (anketa je provedena u 2025. godini)		
25,49 %		

1.2. Zadovoljstvo turista i jednodnevnih posjetitelja destinacijom
1.2.1. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji

Pokazatelj (kod pokazatelja)	**Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji (ZT-1)**	
Povezanost pokazatelja sa sustavima	Povezanost pokazatelja s međunarodnim sustavima	UN TOURISM – MST: Ukupno zadovoljstvo posjetitelja s destinacijom ETIS A.2.1: Udio posjetitelja koji su zadovoljni svojim cjelokupnim iskustvom u destinaciji UN TOURISM – MST: Namjera preporuke destinacije od strane posjetitelja
	Povezanost sa Zakonom o turizmu	Članak 14. stavak 2. Zakona o turizmu – Zadovoljstvo turista i jednodnevnih posjetitelja destinacijom
	Povezanost sa SDG	Cilj 8 – Uključiv i održiv gospodarski rast, puna zaposlenost i dostojanstven rad za sve Cilj 12 – Održiva potrošnja i proizvodnja
	Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Cjelogodišnji i regionalno uravnoteženiji turizam Posebni cilj: Razvoj vremenski i prostorno ravnomjernije raspoređenog turističkog prometa

Obilježja pokazatelja	Definicija	Procjena zadovoljstva turista koji borave u komercijalnim smještajnim objektima i jednodnevnih posjetitelja cjelokupnim boravkom u destinaciji na skali od 0 do 100. Procjena neto spremnosti na preporuku na skali od 0 do 100, posebno za turiste koji borave u komercijalnim smještajnim objektima i jednodnevne posjetitelje.
	Opis	Zadovoljni posjetitelji učinkovit su alat privlačenja novih gostiju te time i stvaranja novih radnih mjesta u destinaciji, a uz to često i dulje borave te generiraju veći prihod u odnosu na posjetitelje koji nisu zadovoljni svojim boravkom u destinaciji. Nadalje, praćenjem zadovoljstva posjetitelja mjere se i prate učinci aktivnosti na unapređenju turističkog proizvoda destinacije. Ne postoji jedinstveni standard za procjenu zadovoljstva kupaca. Zadovoljstvo je složeni pokazatelj koji se može mjeriti na različite načine, poput percepcije kvalitete, percepcije vrijednosti, i raskoraka između očekivanog i stvarnog iskustva. Primjenom različitih standarda mjerenja zadovoljstva (koji ujedno predstavljaju različite standarde na koje se kupci referiraju prilikom kupnje) i njihovim integriranjem u jedinstveni pokazatelj u skladu s validiranom metodologijom Američkog indeksa zadovoljstva klijenta (eng. American Customer Satisfaction Index – ACSI) postignut je sveobuhvatniji pristup mjerenju kvalitete cjelokupnog iskustva posjetitelja. Neto spremnost na preporuku smatra se jednim od glavnih standarda za vrednovanje iskustva korisnika proizvoda/usluga u različitim industrijama, a koristi se i za predviđanje lojalnosti kupaca. Zasniva se na pitanju o vjerojatnosti preporuke proizvoda/usluge rodbini, prijateljima i/ili kolegama. Preporuke rodbine i prijatelja (eng. word of mouth) ujedno su jedan od najvažnijih izvora informacija prilikom odabira destinacije putovanja, te u kombinaciji s pokazateljem o zadovoljstvu daje pravu sliku utiska same destinacije.
	Podpokazatelji (opcionalno)	– Udio (%) turista koji borave u komercijalnim smještajnim objektima i jednodnevnih posjetitelja koji su zadovoljni boravkom u destinaciji – Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji u sezoni – Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji u predsezoni ili posezoni – Neto spremnost na preporuku destinacije u sezoni – Neto spremnost na preporuku destinacije u predsezoni ili posezoni
Podatci	Naziv podataka	1. zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji 2. nepotvrđivanje očekivanja 3. usporedba s idealnim boravkom 4. namjera preporuke destinacije prijateljima, rodbini ili kolegama
	Mjerna jedinica	1., 2. i 3. Prosječna vrijednost zadovoljstva turista i jednodnevnih posjetitelja 4. Udio (%) promotora (eng. promoters) odnosno onih koji su skloni preporučiti destinaciju

	Izvor podataka/potencijalni izvor	1., 2., 3. i 4. Anketa turista i jednodnevnih posjetitelja
	Dostupnost podataka i podatkovni jaz	1., 2., 3. i 4. Podatak nije dostupan, nužno je prikupljanje podataka primarnim istraživanjem
	Periodičnost prikupljanja podataka	1., 2., 3. i 4. Svake dvije godine za ITR I i II, za ITR III i IV svake četiri godine
Metodologija izračuna pokazatelja		Vrijednost pokazatelja ZT-1 – Zadovoljstvo turista i jednodnevnih posjetitelja destinacijom sastoji se od: (i) vrijednosti indeksa zadovoljstva posjetitelja destinacijom i (ii) neto spremnost na preporuku destinacije Vrijednosti pokazatelja mjere se pomoću varijabli/pitanja koja su definirana smjernicama za provođenje primarnih istraživanja, donesenih od strane ministarstva nadležnog za poslove turizma.
Učestalost mjerenja		Svake dvije godine za ITR I i II, za ITR III i IV svake četiri godine
Rezultati:		
2025. (anketa je provedena u 2025. godini)		
90,97 %		

1.3. Pristupačnost destinacije

1.3.1 Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom

Pokazatelj (kod pokazatelja)	**Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom PD-1**	
Povezanost pokazatelja sa sustavima	Povezanost pokazatelja s međunarodnim sustavima	ETIS – Postotak turističkih atrakcija pristupačnih osobama s invaliditetom i/ili koje sudjeluju u prepoznatim shemama pristupačnosti
	Povezanost sa Zakonom o turizmu	Članak 14. stavak 2. Zakona o turizmu – pristupačnost destinacije
	Povezanost sa SDG	Cilj 11: Održivi gradovi i zajednice – Pružanje javno dostupnih informacija o atrakcijama doprinosi stvaranju održivih i otpornih urbanih područja, pomažući u planiranju i upravljanju urbanim razvojem, uključujući turističke destinacije. Cilj 8: Dostojan rad i ekonomski rast – Informacije koje promiču turističke destinacije mogu doprinijeti održivom ekonomskom rastu i stvaranju kvalitetnih radnih mjesta.
	Povezanost sa - Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Otporan turizam Poseban cilj: 9. Uspostavljanje učinkovitog okvira za upravljanje razvojem održivog turizma
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazatelj prikazuje udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom u odnosu na ukupan broj atrakcija u destinaciji prepoznatim planom upravljanja
	Opis i svrha	Atrakcije kao razlog dolaska u destinaciju mogu biti iznimno raznolike i različite dostupnosti, stoga je svrha ovog pokazatelja uvid u mogućnosti obilaska atrakcija i lokaliteta od interesa osobama s invaliditetom (osobama s tjelesnim, intelektualnim mentalnim i osjetilnim oštećenjem zdravlja), pri

		čemu se pristupačnost očituje u fizičkoj pristupačnosti i pristupačnosti informacija i komunikacija.
	Podpokazatelji	– Udio atrakcija (lokaliteta) fizički pristupačnih osobama s invaliditetom – Udio atrakcija (lokaliteta) informacijski i komunikacijski pristupačnih osobama s invaliditetom.
Podatci	Naziv podataka	1. Ukupan broj atrakcija dostupnih za posjećivanje (temeljem plana upravljanja) 2. Broj pristupačnih atrakcija
	Mjerna jedinica	Broj atrakcija
	Izvor podataka/potencijalni izvor	1. Plan upravljanja 2. Evidencija TZ-a o pristupačnosti atrakcija (turistički katastar) 3. Evidencija TZ-a Javne turističke infrastrukture (JTI) destinacije za Popis Javne turističke infrastrukture (JTI).
	Dostupnost podataka i podatkovni jaz	1. i 2. Podatci su dostupni 3. Podatak je dostupan
	Primarno istraživanje (smjernice)	Kontinuirano vođenje evidencija o stanju i dostupnosti atrakcija od strane TZ-ova
	Periodičnost prikupljanja podataka	Jednom godišnje
Metodologija izračuna pokazatelja		*EA* – broj svih evidentiranih atrakcija u destinaciji *EAP* – broj atrakcija pristupačnih osobama s invaliditetom $Udio\ pristupačnih\ atrakcija = \frac{EAP}{EA} \times 100$
Učestalost mjerenja		Svake dvije godine
Rezultati:		
2025. (početna vrijednost)		
26,92%		

1.4. Sigurnost destinacije

1.4.1. Broj organiziranih turističkih ambulanti

Pokazatelj (kod pokazatelja)	**Broj organiziranih turističkih ambulanti (SD-1)**	
Povezanost pokazatelja sa sustavima	Povezanost pokazatelja sa međunarodnim sustavima	Global Sustainable Tourism Council (dalje u tekstu: GSTC) – Usluge u zajednici (community services)
	Povezanost sa Zakonom o turizmu	Članak 14. stavak 2. Zakona o turizmu – sigurnost destinacije
	Povezanost sa SDG	Cilj 3 Zdravlje i dobrobit Cilj 11 Održivi gradovi i zajednice

Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazatelj je broj organiziranih turističkih ambulanti u svrhu provođenja mjera zdravstvene zaštite za povećani broj korisnika zdravstvene zaštite koje se pružaju turistima.
	Opis	Sukladno posebnom zakonu kojim se uređuje zdravstvena zaštita turističku ambulantu može organizirati jedinica područne (regionalne) samouprave odnosno Grad Zagreb, jedinica lokalne samouprave, turistička zajednica, druga pravna i fizička osoba koja obavlja ugostiteljsku djelatnost i/ili pruža usluge u turizmu, zdravstvena ustanova, trgovačko društvo koje obavlja zdravstvenu djelatnost ili privatni zdravstveni radnik, koji su dužni utvrditi i razdoblje rada turističke ambulante tijekom godine. Turistička ambulanta organizira se izvan mreže javne zdravstvene službe. Posebnim propisom o normativima i standardima za turističku ambulantu određeni su minimalni normativi i standardi u pogledu prostora, radnika i medicinsko-tehničke opreme koje mora ispunjavati turistička ambulanta. Zbog potrebe osiguranja provođenja mjera zdravstvene zaštite za povećani broj korisnika zdravstvene zaštite koje se pružaju turistima, jedinica područne (regionalne) samouprave odnosno Grad Zagreb, za svaku sljedeću turističku sezonu utvrđuje minimalni broj turističkih ambulanti za svoje područje na temelju broja dolazaka turista u prethodnoj godini.
	Podpokazatelj (opcionalno)	N/P
Obilježja podataka	Naziv	Broj organiziranih turističkih ambulanti temeljem posebnog zakona kojim se uređuje zdravstvena djelatnost
	Mjerna jedinica	Broj
	Izvor /potencijalni izvor	Jedinica područne (regionalne) samouprave odnosno Grad Zagreb
	Dostupnost i podatkovni jaz	Podatak je dostupan
	Periodičnost prikupljanja podataka	Jednom godišnje
Metodologija izračuna pokazatelja		Pokazatelj je informacija o broju ambulanti u destinaciji, te se broj direktno preuzima i služi kao pokazatelj.
Učestalost mjerenja		Jednom godišnje
Rezultati:		

2024. (početna vrijednost)	**2025.**
0	0

Tablica 18. Obvezni pokazatelji održivosti destinacije koji mjere utjecaj turizma na okolišne aspekte održivosti

2. OBVEZNI POKAZATELJI ODRŽIVOSTI KOJI MJERE UTJECAJ TURIZMA NA OKOLIŠNE ASPEKTE ODRŽIVOSTI

2.1. Upravljanje vodnim resursima

2.1.1. Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (izraženo po osobi i po noćenju)

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (izraženo po osobi i po noćenju) (UVR-1)	
Povezanost pokazatelja sa sustavima	Povezanost pokazatelja sa međunarodnim sustavima	ETIS: Potrošnja pitke vode po turističkom noćenju u usporedbi s potrošnjom vode općeg stanovništva po osobi po noći (D.5.1.)
	Povezanost sa Zakonom o turizmu	Članak 14. stavak 2. Zakona o turizmu – upravljanje vodnim resursima
	Povezanost sa SDG	Cilj 3 Zdravlje i dobrobit Cilj 6 Čista, pitka voda i higijenski uvjeti Cilj 11 Održivi gradovi i zajednice
	Povezanost sa - Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu Posebni cilj: Smanjenje negativnog utjecaja turizma na sastavnice okoliša, prirodu i prostor
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazatelj je omjer ukupne količine vode isporučene u smještajnim objektima destinacije u odnosu na ukupnu potrošnju vode u destinaciji, koji daje uvid u opterećenje turizma na vodni resurs destinacije.
	Opis	Ograničavajući čimbenik razvoja turizma u pojedinim destinacijama je dostupnost vode, odnosno njena nepovoljna prostorna i vremenska raspodjela, osobito u Jadranskoj Hrvatskoj te u ljetnim mjesecima, kao i gubici vode u vodoopskrbnom sustavu. Vođenje evidencije o ukupnoj finalnoj potrošnji vode dužno je provoditi i osigurati nadležno tijelo za upravljanje vodnim resursima u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave na temelju posebnog zakona kojim se uređuje upravljanje vodama
	Podpokazatelj (opcionalno)	N/P
Obilježja podataka	Naziv	1. Ukupna finalna potrošnja vode u kućanstvima i smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja (m^3) 2. Ukupna finalna potrošnja vode u kućanstvima i smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja (m^3) 3. Broj ostvarenih turističkih noćenja u smještaju u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja 4. Broj ostvarenih turističkih noćenja u smještaju u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja 5. Broj stanovnika u destinaciji koji imaju pristup sigurnoj vodi ili imaju priključak na javnu vodoopskrbu ili imaju mogućnost priključenja na javnu vodoopskrbu u destinaciji
	Mjerna jedinica	N/P
	Izvor /potencijalni izvor	1. Javni isporučitelji vodne usluge – Vodovod/komunalno poduzeće, interni izvještaji o mjesečnoj potrošnji vode 2. Javni isporučitelji vodne usluge – Vodovod/komunalno poduzeće, interni izvještaji o mjesečnoj potrošnji vode 3. – 5. eVisitor 6. DZS, Naselja obuhvaćena mrežom javne vodoopskrbe i Statističko izvješće – Stanovništvo RH (godišnje procjene)
	Dostupnost i podatkovni jaz	1. – 6. Podatak je dostupan
	Periodičnost prikupljanja podataka	1 – 6. Svake dvije godine

Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj se izračunava kao omjer (%) finalne potrošnje vode po noćenju turista (m³) u smještajnim objektima destinacije i u odnosu na potrošnju vode po stanovniku destinacije (m³). F_1 – ukupna finalna potrošnja vode u kućanstvima i smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja F_2 – ukupna finalna potrošnja vode u kućanstvima i smještajnim objektima kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja T_1 – broj ostvarenih turističkih noćenja u smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja T_2 – broj ostvarenih turističkih noćenja u smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja N_1 – broj dana u mjesecu s najmanjim brojem turističkih noćenja (28/29/30/31) N_2 – broj dana u mjesecu s najvećim brojem turističkih noćenja (28/29/30/31) S – broj stanovnika u destinaciji $$potrošnja\ vode\ po\ noćenju\ turista = \frac{F_2N_1 - F_1N_2}{T_2N_1 - T_1N_2}$$ $$potrošnja\ vode\ po\ noćenju\ stanovnika = \frac{1}{S}\left(\frac{T_2F_1 - T_1F_2}{T_2N_1 - T_1N_2}\right)$$ $$omjer\ potrošnje\ vode\ po\ noćenju\ turista\ i\ stanovnika = \frac{potrošnja\ vode\ po\ noćenju\ turista}{potrošnja\ vode\ po\ noćenju\ stanovništva} \times 100$$ Alternativna metoda: Anketa gospodarskih subjekata u turizmu u smještajnim objektima = norma potrošnje vode turista po noćenju / potrošnja vode
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine
Rezultati:	
2024. (početna vrijednost)	
Potrošnja vode po noćenju turista (m³) – (-108,46) Potrošnja vode po noćenju stanovnika (m³) - 0,25 -42.747 %	

2.2. Gospodarenje otpadom

2.2.1. Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone)

Pokazatelj (kod pokazatelja)	**Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone) (GO-1)**	
Povezanost pokazatelja sa sustavima	Povezanost pokazatelja s međunarodnim sustavima	ETIS: Količina otpada koju proizvodi odredište (tone po stanovniku po godini ili po mjesecu) (D.3.1.) (prilagođeno)
	Povezanost sa Zakonom o turizmu	Članak 14. stavak 2. Zakona o turizmu – gospodarenje otpadom
	Povezanost sa SDG	Cilj 3 Zdravlje i dobrobit Cilj 11 Održivi gradovi i zajednice Cilj 12 Odgovorna potrošnja i proizvodnja

	Povezanost sa - Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu Posebni cilj: Smanjenje negativnog utjecaja turizma na sastavnice okoliša, prirodu i prostor
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazatelj prati omjer količina komunalnog otpada nastalog po noćenju turista u smještaju u usporedbi s količinama otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone po stanovniku, u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja)
	Opis	Pokazateljem se prati ostvarenje veze između proizvodnje otpada u turizmu i gospodarskog rasta te uspješnost sprečavanja nastanka otpada u destinaciji. Ukazuje na okolišni aspekti rizika u turističkim destinacijama gdje nedovoljno adekvatna infrastruktura gospodarenja otpadom u kombinaciji sa povećanom turističkom aktivnosti može ugroziti konkurentnost turističke destinacije. Pokazatelj je važan za atraktivnost destinacije i u slučaju neuređenog ili preopterećenog (prekapacitiranog) sustava gospodarenja otpadom što predstavlja ograničavajući čimbenik razvoja destinacije. Noćenja turista jesu svaka registrirana noć osobe (turista) u objektu koji pruža uslugu smještaja (prijavljena noćenja u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju u sustavu eVisitor). Komunalni otpad je miješani komunalni otpad i odvojeno sakupljeni otpad. Javna usluga sakupljanja komunalnog otpada podrazumijeva prikupljanje komunalnog otpada na području pružanja javne usluge putem spremnika od pojedinog korisnika i prijevoz i predaju tog otpada ovlaštenoj osobi za obradu takvoga otpada.
	Podpokazatelj (opcionalno)	N/P
Obilježja podataka	Naziv	1. Ukupne količine komunalnog otpada nastalog u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja (tone) 2. Ukupne količine komunalnog otpada nastalog u destinaciji kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja (tone) 3. Ukupan broj ostvarenih turističkih noćenja u smještajnim objektima destinacije u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja 4. Ukupan broj ostvarenih turističkih noćenja u smještajnim objektima destinacije u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja 5. Broj stanovnika u destinaciji
	Mjerna jedinica	1. i 2. tone 3, 4 i 5. N/P
	Izvor /potencijalni izvor	1. i 2. pružatelj javne usluge koje je a) trgovačko društvo koje osniva jedna ili više jedinica lokalne samouprave (JLS), temeljem odluke predstavničkog tijela JLS ili pravna ili b) fizička osoba – obrtnik temeljem koncesije dodijeljene odlukom predstavničkog tijela JLS / Upravni odjeli jedinica lokalne/područje samouprave 3. – 4. eVisitor 5. DZS, Popis stanovništva RH (godišnje procjene)
	Dostupnost i podatkovni jaz	1. i 2. Podatak je dostupan (potencijalno djelomična dostupnost kvalitetnih/verificiranih podataka na razini pojedinih gradova/općina) 3. i 4. Podatak je dostupan 5. Podatak je dostupan
	Periodičnost prikupljanja podataka	1. – 5. Svake dvije godine

Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj se izračunava kao omjer količine otpada nastalog po noćenju turista u smještaju u odnosu na ukupne količine komunalnog otpada nastale u destinaciji u mjesecima s najnižom i najvišom turističkom aktivnosti F_1 – ukupne količine komunalnog otpada nastalog u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja (tone) F_2 – ukupne količine komunalnog otpada nastalog u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja T_1 – broj ostvarenih turističkih noćenja u smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja T_2 – broj ostvarenih turističkih noćenja u smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja S – broj stanovnika u destinaciji N_1 – broj dana u mjesecu s najmanjim brojem turističkih noćenja (28/29/30/31) N_2 – broj dana u mjesecu s najvećim brojem turističkih noćenja (28/29/30/31) W_{TN} – količina otpada po turističkom noćenju, $$W_{TN} = \frac{F_2N_1 - F_1N_2}{T_2N_1 - T_1N_2}$$ W_{RN} – količina otpada po noćenju stanovnika, $$W_{RN} = \frac{1}{S}\left(\frac{T_2F_1 - T_1F_2}{T_2N_1 - T_1N_2}\right)$$ W_T – količina otpada nastalog zbog noćenja turizma u vremenskom intervalu (mjesec s najvećim brojem noćenja). Izračunava se kao umnožak broja noćenja u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja (T2) i količine otpada po turističkom noćenju (W_{TN}), $$W_T = T_2 \times W_{TN}.$$ W_R – količina otpada od lokalnog stanovništva u destinaciji u vremenskom intervalu (mjesec s najvećim brojem noćenja). Izračunava se kao umnožak broja stanovnika (S), broja dana u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja (N2)i količine otpada po noćenju stanovnika (W_{RN}), $$W_R = S \times N_2 \times W_{RN}.$$ $$\text{omjer količine komunalnog otpada koji su proizveli turist u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju i lokalno stanovništvo (za promatrani period)} = \frac{W_T}{W_R}$$
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine
Rezultati:	
2024. (početna vrijednost)	
21,01 %	

2.3. Zaštita bioraznolikosti

2.3.1. Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite)

Pokazatelj (kod pokazatelja)	**Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite) (BR-1)**

Povezanost pokazatelja sa sustavima	Povezanost pokazatelja s međunarodnim sustavima	UN TOURISM – MST – Postotak zaštićenih područja (morskih i kopnenih) prema ukupnoj površini
	Povezanost sa Zakonom o turizmu	Članak 14. stavak 2. Zakona o turizmu – zaštita bioraznolikosti
	Povezanost sa SDG	Cilj 13: Klimatske promjene – zaštita prirodnih područja doprinosi ublažavanju klimatskih promjena kroz očuvanje šuma i drugih ekosustava koji apsorbiraju ugljikov dioksid. Cilj 14: Život ispod vode – ovaj cilj uključuje očuvanje i održivo korištenje oceana, mora i morskih resursa. Zaštićena prirodna područja mogu uključivati morske i obalne ekosustave. Cilj 15: Život na zemlji – usredotočuje se na zaštitu, obnovu i održivu upotrebu kopnenih ekosustava te očuvanje bioraznolikosti i zaustavljanje degradacije zemljišta i gubitka staništa.
	Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu Posebni cilj: Smanjenje negativnog utjecaja turizma na sastavnice okoliša, prirodu i prostor
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazateljem se definira udio zaštićenih prirodnih područja (dalje u tekstu: ZPP) (kopnenih i morskih) i područja ekološke mreže Natura 2000, u ukupnoj površini destinacije (jedan ili više JLS-ova), te njihova struktura prema kategoriji zaštite.
	Opis	Turizam zasnovan na prirodi brzo raste, a jedan od ključnih faktora za iskustvo posjetitelja je kvaliteta okoliša. Bioraznolika područja privlače turiste, posebno ona s infrastrukturom koja omogućava pristupačnost. Očuvanje kopnene i morske bioraznolikosti ključno je za očuvanje značajnih ekonomskih koristi koje države ostvaruju od turizma. Udio zaštićenih područja ukazuje na aktivnosti vezane za očuvanje bioraznolikosti te na očuvanje, obnovu i održivu upotrebu ekosustava i njihovih usluga.
	Podpokazatelji (opcionalno)	– udio zaštićenih prirodnih područja i područja ekološke mreže Natura 2000 u ukupnoj površini destinaciji – kategorije zaštićenih prirodnih područja u destinaciji
Podatci	Naziv podataka	1. Površina zaštićenih prirodnih područja prema kategoriji 2. Kategorija zaštite prirodnih područja 3. Površina destinacije
	Mjerna jedinica	1. Površina ZPP 2. Kategorija zaštite 3. Površina destinacije

	Izvor podataka/potencijalni izvor	Bioportal Bioportal Podatci JLS-a
	Dostupnost podataka i podatkovni jaz	1. – 3. Podatak je dostupan
	Periodičnost prikupljanja podataka	1. – 3. Na razini godine
Metodologija izračuna pokazatelja		Pokazatelj se izračunava kao udio površina zaštićenih područja u destinaciji u odnosu na ukupnu površinu destinacije i prema kategorijama zaštite temeljem zakona kojim se uređuje zaštita prirode
Učestalost mjerenja		Svake četiri godine
Rezultati:		
2025. (početna vrijednost)		
0		

2.4. Održivo upravljanje energijom

2.4.1. Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije

Pokazatelj (kod pokazatelja)	**Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije (UEN-1)**	
Povezanost pokazatelja sa sustavima	Povezanost - pokazatelja sa međunarodnim sustavima	ETIS: Potrošnja energije po turističkom noćenju u usporedbi s potrošnjom energije općeg stanovništva po osobi po noći
	Povezanost sa Zakonom o turizmu	Članak 14. stavak 2. Zakona o turizmu – održivo upravljanje energijom
	Povezanost sa SDG	Cilj 7. Pristupačna energija iz čistih izvora Cilj 11 Održivi gradovi i zajednice
	Povezanost sa - Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu Posebni cilj: Smanjenje negativnog utjecaja turizma na sastavnice okoliša, prirodu i prostor
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazatelj je omjer ukupne količine električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije, a temelji se na sezonalnosti potrošnje.
	Opis	Ovaj pokazatelj daje uvid u opterećenje energetske infrastrukture i potrebe implementacije održivih oblika energije. S obzirom na intenzivnu potrebu za energijom tijekom visoke sezone, posebice u Jadranskoj Hrvatskoj, važno je razmotriti stvarno opterećenje.
	Podpokazatelj (opcionalno)	N/P

Obilježja podataka	Naziv	1. Ukupna finalna potrošnja el. energije u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najmanje ostvarenim brojem noćenja 2. Ukupna finalna potrošnja el. energije u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najvećim ostvarenim brojem noćenja 3. Broj ostvarenih turističkih noćenja u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najmanje ostvarenih noćenja 4. Broj ostvarenih turističkih noćenja u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najviše ostvarenih noćenja 5. Broj stanovnika u destinaciji koji imaju pristup elektro-energetskoj mreži
	Mjerna jedinica	1. i 2. KWh 3., 4. – noćenje 5. stanovnik
	Izvor/potencijalni izvor	1. i 2. HEP-ODS 3., 4. – eVisitor 5. DZS, Statističko izvješće – Stanovništvo RH (godišnje procjene)
	Dostupnost i podatkovni jaz	1. i 2. Podatak je dostupan (uz poseban zahtjev) 3. – 5. Podatak je dostupan
	Periodičnost prikupljanja podataka	1. – 5. Svake četiri godine
Metodologija izračuna pokazatelja		Pokazatelj se izračunava kao omjer finalne potrošnje el. energije po noćenju turista (kWh) u smještajnim objektima u odnosu na potrošnju el. energije po stanovniku destinacije (kWh). F_1 – ukupna finalna potrošnja el. energije u kućanstvima i smještajnim objektima u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najmanje ostvarenim brojem noćenja F_2 – ukupna finalna potrošnja el. energije kućanstvima i smještajnim objektima u destinaciji kalendarskom mjesecu s najviše ostvarenih noćenja T_1 – broj ostvarenih turističkih noćenja u smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najmanjim ostvarenim brojem noćenja T_2 – broj ostvarenih turističkih noćenja u smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najvećim ostvarenim brojem noćenja S – broj stanovnika u destinaciji N_1 – broj dana u mjesecu s najmanjim brojem turističkih noćenja (28/29/30/31) N_2 – broj dana u mjesecu s najvećim brojem turističkih noćenja (28/29/30/31) $$\text{potrošnja el. energije po noćenju turista} = \frac{F_2N_1 - F_1N_2}{T_2N_1 - T_1N_2}$$ $$\text{potrošnja el. energije po noćenju stanovnika} = \frac{1}{S}\left(\frac{T_2F_1 - T_1F_2}{T_2N_1 - T_1N_2}\right)$$ $$\text{omjer potrošnje el. energije po noćenju turista i stanovnika} = \frac{\text{potrošnja el. energije po noćenju turista}}{\text{potrošnja el. energije po noćenju stanovnika}} \times 100$$
Učestalost mjerenja		Svake četiri godine
Rezultati:		
2024. (početna vrijednost)		

Potrošnja električne energije po noćenju turista (kWh) – (- 535,73) Potrošnja električne energije po noćenju stanovnika (kWh) – 3,90 -13744,02

2.5. Ublažavanje i prilagodba klimatskim promjenama

2.5.1. Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika

Pokazatelj (kod pokazatelja)	**Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika (UPK-1)**	
Povezanost pokazatelja sa sustavima	Povezanost pokazatelja s međunarodnim sustavima	GSTC – Postojeći sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika
	Povezanost sa Zakonom o turizmu	Članak 14. stavak 2. Zakona o turizmu – ublažavanje i prilagodba klimatskim promjenama
	Povezanost sa SDG	Cilj 3 – Zdravlje i dobrobit Cilj 11 – Održivi gradovi i zajednice
	Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu Posebni cilj: Smanjenje negativnog međuodnosa turizma i klime
Pokazatelj	Definicija	Pokazateljem se utvrđuje postoji li u destinaciji sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika
	Opis	Članak 7. Pariškog sporazuma postavlja globalni cilj »poboljšanja sposobnosti prilagodbe, jačanja otpornosti i smanjenja ranjivosti na klimatske promjene«. Provedba nacionalnih i lokalnih planova prilagodbe, izgradnja kapaciteta i tehnologije te povećani financijski tokovi navedeni su kao ključni alati za provedbu aktivnosti prilagodbe. Sektor turizma je jedan od pet najranjivijih sektora na klimatske promjene. Stoga je uspostava sustava za procjenu izloženosti, otpornosti i rizika te provedbu mjera za prilagodbu klimatskim promjenama na svim razinama ključna za održivost turizma kao ključne gospodarske grane u Republici Hrvatskoj. Strategija prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu (NN 46/20) i Zakon o klimatskim promjenama i zaštiti ozonskog sloja (NN 127/19) reguliraju pitanje prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj.
	Podpokazatelji (opcionalno)	– N/P
Podatci	Naziv podataka	Doneseni i provedeni strateški, planski ili programski dokumenti koji integriraju koncept prilagodbe klimatskim promjenama i procjenu rizika na razini destinacije
	Mjerna jedinica	N/P

	Izvor podataka/potencijalni izvor	Upravni odjeli JLS
	Dostupnost podataka i podatkovni jaz	Podatak je dostupan
	Periodičnost prikupljanja podataka	Jednom godišnje
Metodologija izračuna pokazatelja		Pokazatelj je informacija o tome je li destinacija donijela dokumente (strategiju i/ili plan i/ili program) te koji je napredak/udio mjera u provedbi i/ili implementiranih mjera za prilagodbu i ublažavanje klimatskih promjena i procjenu rizika – DA/NE/ udio mjera u provedbi i/ili implementiranih
Učestalost mjerenja		Svake dvije godine
Rezultati:		
2024. (početna vrijednost)		
DA (Plan djelovanja u području prirodnih nepogoda za 2025. godinu i Procjena rizika od velikih nesreća za područje Grada Dugog Sela iz 2022. godine)		

Tablica 19. Obvezni pokazatelji održivosti destinacije koji mjere utjecaj turizma na ekonomske aspekte održivosti

3. OBVEZNI POKAZATELJI ODRŽIVOSTI KOJI MJERE UTJECAJ TURIZMA NA EKONOMSKE ASPEKTE ODRŽIVOSTI

3.1. Turistički promet

3.1.1. Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim brojem ostvarenih turističkih noćenja

Pokazatelj (kod pokazatelja)	**Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem (TP-1)**	
Povezanost pokazatelja sa sustavima	Povezanost pokazatelja s međunarodnim sustavima	UN TOURISM – MST (prilagodba) – Postotak godišnjeg broja dolaznih posjetitelja u mjesecima ili tromjesečju s najvećim opterećenjem
	Povezanost sa Zakonom o turizmu	Članak 14. stavak 2. Zakona o turizmu – turistički promet
	Povezanost sa SDG	Cilj 11 – Održivi gradovi i zajednice Cilj 12 – Odgovorna potrošnja i proizvodnja
	Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Cjelogodišnji i regionalno uravnoteženiji turizam Posebni cilj: Razvoj vremenski i prostorno ravnomjernije raspoređenog turističkog prometa/ Repozicioniranje Hrvatske kao cjelogodišnje autentične destinacije održivog turizma
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazateljem se definira ukupan broj dolazaka turista u destinaciji u mjesecu koji se smatra glavnom turističkom sezonom temeljem broja ostvarenih noćenja što ujedno podrazumijeva i najveće opterećenje

		kako u kontekstu infrastrukture tako i u društvenom kontekstu.
	Opis	Priljev posjetitelja u turističku destinaciju predstavlja obvezni uzrok potrebe za upravljanjem održivošću destinacije. S obzirom na činjenicu da turizam predstavlja uglavnom sezonalnu aktivnost, ovim pokazateljem svakako valja uzeti u obzir razlike u priljevu posjetitelja unutar i van turističke sezone, pri čemu je priljev posjetitelja u periodu glavne, odnosno visoke turističke sezone najrelevantniji podatak za upravljanje održivošću destinacije.
Podatci	Naziv podataka	Ukupan broj dolazaka turista kao broj osoba koje su se u destinaciji prijavile i ostvarile noćenje u objektu koji pruža uslugu smještaja.
	Mjerna jedinica	Dolazak, odnosno prijava posjetitelja u smještajnom objektu
	Izvor podataka/potencijalni izvor	eVisitor
	Dostupnost podataka i podatkovni jaz	Podatak je dostupan
	Periodičnost prikupljanja podataka	Podaci su kontinuirano dostupni na godišnjoj razini.
Metodologija izračuna pokazatelja		Pokazatelj je informacija o ukupnom broju dolazaka turista u destinaciji u mjesecu s najvećim brojem ostvarenih dolazaka, te se broj direktno preuzima iz sustava eVisitor i služi kao pokazatelj.
Učestalost mjerenja		Jednom godišnje
Rezultati:		
2024. (početna vrijednost)		
163		

3.1.2. Prosječna duljina boravka turista u destinaciji

Pokazatelj (kod pokazatelja)	**Prosječna duljina boravka turista u destinaciji (TP-2)**	
Povezanost pokazatelja sa sustavima	Povezanost pokazatelja s međunarodnim sustavima	UN TOURISM – MST/ETIS (prilagodba) – Prosječna duljina boravka dolaznih posjetitelja i prosječna duljina boravka domaćih posjetitelja/ Prosječna duljina boravka turista
	Povezanost sa Zakonom o turizmu	Članak 14. stavak 2. Zakona o turizmu – turistički promet
	Povezanost sa SDG	Cilj 11 – Održivi gradovi i zajednice Cilj 12 – Odgovorna potrošnja i proizvodnja

	Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Cjelogodišnji i regionalno uravnoteženiji turizam Posebni cilj: Razvoj vremenski i prostorno ravnomjernije raspoređenog turističkog prometa
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazateljem se definira prosječan broj noćenja koje jedan turist ostvari u destinaciji.
	Opis	Duljina boravka, odnosno prosječan broj noćenja koje turisti ostvaruju u destinaciji se može smatrati relevantnom informacijom za upravljanje destinacijom, poglavito u kontekstu suvremenih trendova skraćenja duljine boravka, ali i s aspekta upravljanja ljudskim potencijalima potrebnim za održavanje ujednačene razine pružanja sveobuhvatne turističke usluge što se posebno odnosi na segment smještaja.
	Podpokazatelji (opcionalno)	– Prosječna duljina boravka turista u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem ostvarenih turističkih noćenja – Prosječna duljina boravka turista u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem ostvarenih turističkih noćenja – Prosječna duljina boravka turista u destinaciji u komercijalnom smještaju – Prosječna duljina boravka turista u destinaciji u nekomercijalnom smještaju
Podatci	Naziv podataka	Dolazak turista predstavlja posjetitelja koji se prijavio i ostvario noćenje u objektu koji pruža uslugu smještaja. Noćenje turista predstavlja svaku registriranu noć posjetitelja u objektu koji pruža uslugu smještaja.
	Mjerna jedinica	Registrirano noćenje u smještajnom objektu. Dolazak, odnosno prijava posjetitelja u smještajnom objektu.
	Izvor podataka/potencijalni izvor	eVisitor
	Dostupnost podataka i podatkovni jaz	Podaci su dostupni
	Periodičnost prikupljanja podataka	Podaci su kontinuirano dostupni
Metodologija izračuna pokazatelja		Prosječna duljina boravka turista u destinaciji $= \frac{\text{Ukupan broj registriranih noćenja u destinaciji}}{\text{Ukupan broj dolazaka turista u destinaciju}}$
Učestalost mjerenja		Jednom godišnje
Rezultati:		
2024. (početna vrijednost)		
2,77 dana		

3.2. Poslovanje gospodarskih subjekata u turizmu

3.2.1. Broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane

Pokazatelj (kod pokazatelja)	**Broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-1)**

Povezanost pokazatelja sa sustavima	Povezanost pokazatelja s međunarodnim sustavima	UN TOURISM – MST (prilagodba) – Udio zaposlenih u turističkim djelatnostima u odnosu na ukupno gospodarstvo
	Povezanost sa Zakonom o turizmu	Članak 14. stavak 2. Zakona o turizmu – poslovanje gospodarskih subjekata u turizmu
	Povezanost sa SDG	Cilj 8 – Uključiv i održiv ekonomski rast, puna i produktivna zaposlenost te dostojanstveni rad za sve Cilj 10 – Smanjenje nejednakosti
	Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Konkurentan i inovativan turizam Posebni cilj: Jačanje ljudskih potencijala u turizmu
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazateljem se definira ukupan broj zaposlenih na mjesečnoj razini u području I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane sukladno važećoj nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (dalje u tekstu: NKD)
	Opis	Budući da rad predstavlja obvezni proizvodni čimbenik uslužnih djelatnosti, izravno povezan s isporukom turističkog proizvoda odnosno usluge, povećanje ili smanjenje ukupnog broja zaposlenih osoba u središnjim turističkim djelatnostima (pružanje smještaja te priprema i usluživanje hrane) može posredno ukazivati na poboljšanje odnosno pogoršanje poslovanja gospodarskih subjekata općenito u svim turističkim djelatnostima.
	Podpokazatelji (opcionalno)	– Broj zaposlenih u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane prema satima rada – Broj zaposlenih u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane po spolu, godišnji prosjek – Prosjek broja zaposlenih u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane u odnosu na ukupan broj zaposlenih (%)
Podatci	Naziv podataka	1. Broj zaposlenih prema mjestu rada 2. Broj zaposlenih u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane
	Mjerna jedinica	Fizička osoba u radnom odnosu
	Izvor podataka/potencijalni izvor	1. Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, Portal za napredno praćenje tržišta rada 2. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje i podatci dostupni u Ministarstvu
	Dostupnost podataka i podatkovni jaz	1. – 2. Podatak je dostupan
	Periodičnost prikupljanja podataka	1. – 2. Podatak je kontinuirano dostupan podatak na mjesečnoj razini
Metodologija izračuna pokazatelja		Podaci se preuzimaju iz službenih administrativnih izvora

Učestalost mjerenja	Jednom godišnje
Rezultati:	
2024. (početna vrijednost)	
313 osoba (srpanj) – prosjek u odnosu na ukupan broj zaposlenih u destinaciji 4,74 % 309 osoba (studeni) - prosjek u odnosu na ukupan broj zaposlenih u destinaciji 4,57 %	

3.2.2. Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane

Pokazatelj (kod pokazatelja)	**Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-2)**	
Povezanost pokazatelja sa sustavima	Povezanost pokazatelja s međunarodnim sustavima	Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (u daljnjem tekstu: OECD): Izravni bruto domaći proizvod turizma, Produktivnost rada u turističkim djelatnostima (kombinacija – prilagodba)
	Povezanost sa Zakonom o turizmu	Članak 14. stavak 2. Zakona o turizmu – poslovanje gospodarskih subjekata u turizmu i turistički promet
	Povezanost sa SDG	Cilj 8 – Uključiv i održiv ekonomski rast, puna i produktivna zaposlenost te dostojanstveni rad za sve Cilj 10 – Smanjenje nejednakosti
	Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Konkurentan i inovativan turizam Posebni cilj: Unaprjeđenje strukture i kvalitete smještajnih kapaciteta
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazateljem se definira poslovni prihod gospodarskih subjekata ostvaren tijekom godine u području I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane sukladno važećem NKD-u
	Opis	Poslovni prihod izravno je povezan sa sposobnosti gospodarskih subjekata da isporuče turistički proizvod odnosno uslugu, pri čemu promjena u vremenu odnosno povećanje ili smanjenje poslovnog prihoda može ukazivati na poboljšanje odnosno pogoršanje poslovnog položaja gospodarskih subjekata uslijed internih ili eksternih razloga, ali i neizravno upućivati na položaj gospodarskih subjekata u svim turističkim djelatnostima na razini destinacije.
	Podpokazatelji (opcionalno)	– dodana vrijednost gospodarskih subjekata registriranih na području destinacije ostvarena tijekom godine

		– bruto dobit/gubitak gospodarskih djelatnosti registriranih na području destinacije ostvaren tijekom godine
Podatci	Naziv podataka	Poslovni prihod ostvaren tijekom godine
	Mjerna jedinica	EUR
	Izvor podataka/potencijalni izvor	FINA/Porezna uprava – podatak iz Registra godišnjih financijskih izvještaja
	Dostupnost podataka i podatkovni jaz	Podatak je dostupan na zahtjev od FINA/Porezna uprava, podrazumijeva posebnu obradu kako bi se dobili podaci na razini destinacije
	Periodičnost prikupljanja podataka	Podatak je kontinuirano dostupan podatak na godišnjoj razini
Metodologija izračuna pokazatelja		Podaci će na zahtjev biti dostupni u Ministarstvu
Učestalost mjerenja		Jednom godišnje
Rezultati:		
2024. (početna vrijednost)		
8.844.427,63		

Tablica 20. Obvezni pokazatelji održivosti destinacije koji mjere utjecaj turizma na prostorne aspekte održivosti i organizaciju turizma

4. OBVEZNI POKAZATELJI ODRŽIVOSTI KOJI MJERE UTJECAJ TURIZMA NA PROSTORNE ASPEKTE ODRŽIVOSTI DESTINACIJE I ORGANIZACIJU TURIZMA

4.1. Turistička infrastruktura

4.1.1. Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija

Pokazatelj (kod pokazatelja)	**Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija (TI-1)**	
Povezanost pokazatelja sa sustavima	Povezanost pokazatelja s međunarodnim sustavima	GSTC – Trenutačni popis i klasifikacija turističkih dobara i atrakcija uključujući prirodna i kulturna mjesta
	Povezanost sa Zakonom o turizmu	Članak 14. stavak 2. Zakona o turizmu – turistička infrastruktura
	Povezanost sa SDG	Cilj 8: Dostojan rad i ekonomski rast – promicanje održivog turizma koji pridonosi zapošljavanju i rastu. Cilj 11: Održivi gradovi i zajednice – očuvanje kulturne i prirodne baštine urbanog okruženja. Cilj 12: Održiva potrošnja i proizvodnja – odgovorno upravljanje prirodnim resursima.

		Cilj 15: Život na zemlji – zaštita, obnova i promicanje održive uporabe ekosustava, očuvanje biološke raznolikosti.
	Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Cjelogodišnji i regionalno uravnoteženiji turizam Posebni cilj: Repozicioniranje Hrvatske kao cjelogodišnje autentične destinacije održivog turizma
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazateljem se vrši identifikacija i kategorizacija turističkih resursa na području destinacije, uključujući prirodne (parkovi, rezervati, pejzaži) i kulturno-povijesne/antropogene atrakcije (povijesni lokaliteti, muzeji, spomenici, nematerijalna baština).
	Opis	Identifikacija i kategorizacija turističkih resursa ključna je za razvoj održivog turizma jer omogućava efikasno upravljanje i očuvanje prirodnih i kulturnih resursa. Pruža temelj za kreiranje ciljanih marketinških strategija koje ističu jedinstvene atribute destinacije, privlačeći time odgovarajuće turiste. Osim toga, pomaže lokalnim zajednicama da razumiju i vrednuju svoju baštinu, potičući lokalno sudjelovanje i osvještavanje važnosti očuvanja tih resursa za buduće generacije.
	Podpokazatelji (opcionalno)	– popisi kulturnih dobara (opcionalno, uključujući procjenu i naznaku ranjivosti) – identifikacija i popisivanje nematerijalne kulturne baštine – popis lokaliteta i dobara prirodne baštine s naznakom vrste, stanja očuvanja i ranjivosti.
Podatci	Naziv podataka	1. Popis i vrsta zaštićenih kulturnih dobara 2. Popis i vrsta kulturnih dobara nacionalnog značaja 3. Popis i vrsta preventivno zaštićenih dobara 4. Popis i kategorija zaštićenih prirodnih područja u RH
	Mjerna jedinica	1. – 4. broj/vrsta (kategorija)
	Izvor podataka/potencijalni izvor	1. – 3. Registar kulturnih dobara RH (ministarstvo nadležno za kulturu) 4. Bioportal (ministarstvo nadležno za zaštitu okoliša)
	Dostupnost podataka i podatkovni jaz	1. Podatak je dostupan
	Periodičnost prikupljanja podataka	1. – 4. Kontinuirano dostupan podatak na godišnjoj razini.
Metodologija izračuna pokazatelja		
Učestalost mjerenja		Jednom godišnje

Rezultati:	
2024. (početna vrijednost)	**2025.**
26	26

4.2. Održivo upravljanje destinacijom

4.2.1. Status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom

Pokazatelj (kod pokazatelja)	**Status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom (OUD -1)**	
Povezanost pokazatelja sa sustavima	Povezanost pokazatelja s međunarodnim sustavima	GSTC – Višegodišnji plan ili strategija odredišta koja je ažurna i javno dostupna
	Povezanost sa Zakonom o turizmu	Članak 14. stavak 2. Zakona o turizmu – održivo upravljanje destinacijom
	Povezanost sa SDG	Cilj 11: Održivi gradovi i zajednice – Ovaj cilj se fokusira na stvaranje održivih i otpornih urbanih područja. Višegodišnji planovi ili strategije za odredišta, koji su ažurni i javno dostupni, igraju ključnu ulogu u planiranju i upravljanju urbanim razvojem, uključujući turističke destinacije. Cilj 8: Dostojan rad i ekonomski rast – Strategije koje promiču održivi razvoj turističkih destinacija mogu doprinijeti održivom ekonomskom rastu i stvaranju kvalitetnih radnih mjesta. Cilj 12: Održiva potrošnja i proizvodnja – Višegodišnje strategije koje uključuju načela održive potrošnje i proizvodnje mogu pomoći u smanjenju ekološkog otiska turizma i promicanju održivih praksi u lokalnim zajednicama. Cilj 17: Partnerstva za ciljeve – Uspostavljanje partnerstava između različitih dionika, uključujući vladine i nevladine organizacije, privatni sektor i lokalne zajednice, ključno je za razvoj i provedbu uspješnih strategija održivog razvoja.
	Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Otporan turizam Posebni cilj: Uspostavljanje učinkovitog okvira za upravljanje razvojem održivog razvoja
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazatelj je definiran kao praćenje statusa implementacije Plana upravljanja, pri čemu je polazište terminski plan aktivnosti i njihove implementacije
	Opis i svrha	Postojanje Plana upravljanja preduvjet je destinacijskog razvoja za sva odredišta u Hrvatskoj, stoga je uspješna implementacija aktivnosti iz Plana polazište za održivo upravljanje destinacijom, te praćenja stanja upravljačkih aktivnosti.
	Podpokazatelji (opcinalno)	– Objavljeni dokument strategije i/ili akcijskog plana destinacije. – Strategija/plan su jasno vidljivi i dostupni online. – Udio implementiranih aktivnosti iz plana (Implementirana aktivnost je aktivnost koja je u

		potpunosti provedena, završena, te postoje informacije u učinku iste)
Podatci	Naziv podataka	1. Strategija/ plan izrađen i javno dostupan – DA/NE 2. Ukupan broj aktivnosti definiranih Planom 3. Broj implementiranih aktivnosti definiranih planom
	Mjerna jedinica	1. Višegodišnji plan i/ili strategija 2. Broj aktivnosti 3. Broj implementiranih aktivnosti / ukupan broj aktivnosti
	Izvor podataka/potencijalni izvor	1., 2. i 3. Turistička zajednica / JLS
	Dostupnost podataka i podatkovni jaz	1. – 3. Podatak dostupan
	Periodičnost prikupljanja podataka	1. – 3. jednom godišnje
Metodologija izračuna pokazatelja		Omjer implementiranih aktivnosti / ukupni broj aktivnosti definiranih Planom X 100 Implementirane aktivnosti su one koje su u potpunosti završene, te za njih postoje mjerljivi rezultati provedbe.
Učestalost mjerenja		Jednom godišnje
Rezultati:		
2024. (početna vrijednost)		**2025.**
/		/

4.3. Održivo upravljanje prostorom

4.3.1. Broj ostvarenih noćenja u smještajnim objektima destinacije po hektaru izrađenog građevinskog područja JLS

Pokazatelj (kod pokazatelja)	**Broj ostvarenih noćenja u smještajnim objektima destinacije po hektaru izrađenog građevinskog područja JLS (OUP-1)**	
Povezanost pokazatelja sa sustavima	Povezanost pokazatelja s međunarodnim sustavima	UN TOURISM – MST (prilagodba) – Broj posjetitelja po hektaru građevinskog područja
	Povezanost sa Zakonom o turizmu	Članak 14. stavak 2. Zakona o turizmu – održivo upravljanje prostorom
	Povezanost sa SDG	Cilj 11 – Održivi gradovi i zajednice Cilj 15 – Očuvanje života na zemlji
	Povezanost sa Strategijom i Nacionalnim planom	Strateški cilj: Cjelogodišnji i regionalno uravnoteženiji turizam Posebni cilj: Razvoj vremenski i prostorno ravnomjernije raspoređenog turističkog prometa
Obilježja pokazatelja	Definicija	Pokazateljem se definira ukupan broj ostvarenih noćenja u smještaju destinacije unutar godine dana po izgrađenom hektaru zona stambene i ugostiteljsko-turističke namjene.
	Opis	S obzirom da se turistička aktivnost može gotovo isključivo odvijati u zonama stanovanja (S) i zonama mješovite namjene

		(M1), te u zonama predviđenima za odvijanje ugostiteljsko-turističke namjene (T), sve druge građevinske zone nisu uključene u analizu. Nadalje, pritisak koji proizlazi iz korištenja prostora može se isključivo evidentirati kao pritisak na već izgrađena područja, te stoga u izračun ne ulaze planirana(neizgrađena) područja. U konačnici pritisak bi bilo poželjno evidentirati na godišnjoj razini, ali i na razini tromjesečja, da bi se utvrdilo pritisak u najopterećenijem dijelu godine.
	Podpokazatelji (opcionalno)	-
Podatci	Naziv podataka	1. noćenja u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju 2. površina izgrađenog dijela zona stambene namjene destinacije 3. površina izgrađenog dijela zona mješovite namjene pretežito stambene namjene 4. površina izgrađenog dijela zona ugostiteljsko-turističke namjene destinacije
	Mjerna jedinica	1. noćenje 2., 3., 4. hektar
	Izvor podataka/potencijalni izvor	1. eVisitor i porezna uprava 2., 3. i 4. jedinice lokalne samouprave + PPUG/O (prostorni planovi uređenja gradova/ općina)
	Dostupnost podataka i podatkovni jaz	1. Podatak je dostupan 2., 3. i 4. Podatak je dostupan
	Periodičnost prikupljanja podataka	Podatak je kontinuirano dostupan na godišnjoj razini
Metodologija izračuna pokazatelja		T_N – broj turističkih noćenja unutar destinacije ostvarenih u jednoj godini P_S – površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama stanovanja (ha) P_M – površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama mješovite namjene ((pretežito stambene namjene) (ha) P_T – površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama predviđenim za odvijanje ugostiteljsko-turističke aktivnosti $\textit{broj turističkih noćenja u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju po izgrađenoj građevinskoj površini} = \frac{T_N}{P_S + P_M + P_T}$
Učestalost mjerenja		Svake dvije godine
Rezultati:		
2024. (početna vrijednost)		
5,17		

Izračun pokazatelja održivosti turizma zahtijeva prikupljanje podataka i analizu utjecaja turizma na destinaciju. Ovi pokazatelji omogućuju planiranje održivih turističkih strategija i donošenje odluka koje smanjuju negativne učinke turizma, a istovremeno maksimiziraju koristi za lokalnu zajednicu i okoliš.

4.6. Praćenje održivosti

Praćenje održivosti turističke destinacije važno je za osiguranje dugoročnog razvoja turizma uz minimalan negativan utjecaj na okoliš, lokalnu zajednicu i ekonomiju. Proces praćenja uključuje redovito mjerenje i analizu određenih pokazatelja koji pomažu destinacijama da prilagode svoje turističke politike i upravljanje. Praćenje održivosti može se obavljati na ekološkom, društvenom i ekonomskom nivou, uz korištenje konkretnih alata i metodologija.

Tablica 21. Praćenje održivosti obveznih pokazatelja

POKAZATELJ	UČESTALOST MJERENJA
Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone	Jednom godišnje
Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom	Svake dvije godine za ITR I II, za ITR III i IV svake četiri godine
Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji	Svake dvije godine za ITR I II, za ITR III i IV svake četiri godine
Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom	Svake dvije godine
Broj organiziranih turističkih ambulanti	Jednom godišnje
Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (izraženo po osobi i po noćenju	Svake dvije godine
Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone)	Svake dvije godine
Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite)	Svake četiri godine
Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije	Svake četiri godine
Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika	Svake dvije godine
Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem	Jednom godišnje
Prosječna duljina boravka turista u destinaciji	Jednom godišnje
Ukupan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	Jednom godišnje
Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	Jednom godišnje
Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija	Jednom godišnje
Status implementacije aktivnosti iz plan upravljanja destinacijom	Jednom godišnje
Broj ostvarenih noćenja u smještaju u destinaciji po hektaru izrađenog građevinskog područja JLS	Svake dvije godine

Redovito prikupljanje podataka, analiza pokazatelja i prilagodba strategija omogućuju destinacijama da odgovore na izazove koje turizam može donijeti, osiguravajući dugoročni održivi razvoj.

4. RAZVOJNI SMJER S MJERAMA I AKTIVNOSTIMA

Razvojni smjer u planu upravljanja destinacijom teži ostvarivanju ciljeva iz Nacionalne strategije razvoja turizma i smjerove razvoja destinacije, uz konkretne mjere i aktivnosti potrebne za njihovo ostvarenje. Razvojni smjer treba biti u skladu sa održivim razvojem, povećanjem konkurentnosti destinacije i očuvanjem njezinih resursa.

Razvojni smjer destinacije ključan je za usmjeravanje njezinog dugoročnog razvoja i treba biti u potpunosti usklađen s aktima strateškog planiranja, prostornim planovima, planom upravljanja kulturnim dobrima, kao i drugim relevantnim planovima i propisima.

Ukoliko strateški planovi ne sadrže jasno definirane smjernice i ciljeve za razvoj destinacije, oni se trebaju formulirati kroz plan upravljanja destinacijom, temeljen na temeljitoj analizi trenutnog stanja destinacije.

4.1. SWOT analiza

SWOT analiza je među najčešće korištenim metodama za procjenu trenutnog stanja i planiranje strateških koraka, jer omogućava sveobuhvatan uvid u unutarnje i vanjske čimbenike koji utječu na razvoj destinacije. Ova analiza uključuje identifikaciju snaga i slabosti, koje predstavljaju karakteristike same destinacije, te prilika i prijetnji koje dolaze iz vanjskog okruženja i utječu na budući smjer.

SWOT analiza omogućuje cjeloviti pregled ključnih tema za destinaciju, ali također može otkriti nova važna pitanja koja dosad nisu bila u fokusu dionika. Ovakav pristup pomaže u prepoznavanju prednosti koje treba dodatno ojačati i iskoristiti, dok se slabosti identificiraju kako bi se učinkovito uklonile.

Za potrebe SWOT analize prikupljaju se podaci iz različitih izvora, uključujući:

1. primarno istraživanje - anketiranje lokalnog stanovništva i turista, intervjui s ključnim dionicima u turizmu (npr. predstavnici grada, turističkih agencija, vlasnici smještajnih objekata i dr.),
2. sekundarni izvori - statistički podaci o turizmu na promatranom području, prostorni planovi, lokalni razvojni planovi, strateški dokumenti i izvješća relevantnih institucija,
3. terensko istraživanje - pregled trenutne infrastrukture, turističkih objekata i prirodnih resursa.

Cilj SWOT analize je utvrditi trenutno stanje turističke destinacije kako bi se identificirale snage, slabosti i prijetnje, te definirale prilike za daljnji razvoj turizma. SWOT analiza će se temeljiti na podacima prikupljenim u prethodno provedenoj analizi stanja.

4.1.1. SWOT analiza destinacije Turističke zajednice Grada Dugog Sela

SWOT analiza TZG Dugog Sela pomaže u prepoznavanju unutarnjih i vanjskih čimbenika koji utječu na njen razvoj. Na temelju prikupljenih podataka i provedene analize, sastavljeno je izvješće u kojem su navedeni sljedeći zaključci:

Tablica 22. Izvješće o provedenoj SWOT analizi TZG Dugog Sela kao turističke destinacije

Izvješće o provedenoj SWOT analizi	
Snage	**Slabosti**
- Povoljan geografski položaj, - Dobra prometna povezanost (Grad Zagreb 20ak minute vožnje vlakom), - Poznata obitelj Drašković, dvorac Drašković, - Poznate manifestacija: Dugoselski fašnik, Uskrs kod Draškovića, Martinje… - Idealno za cjelogodišnji turizam, posebno za outdoor aktivnosti - Povoljni uvjeti za obiteljski život	- Manjak smještajnih kapaciteta, - Nedovoljna iskorištenost turističkog potencijala, - Nedostatak visokoškolskih obrazovnih institucija
Prilike	**Prijetnje**
- Razvoj prigradskog stanovanja, - Povećanje investicija u infrastrukturu, - Porast interesa za održivim i autentičnim iskustvima putovanja - Biciklističke staze, pješačke ture, agroturizam - Mogućnost financiranja kroz fondove za promociju, infrastrukturu i digitalizaciju - Ponuda vikend događanja, eno-gastro vikendi…	- Susjedne, jače razvijene destinacije privlače veći broj turista - Smanjenje broja aktivnih lokalnih stanovnika uključenih u turizam - Ekstremni vremenski uvjeti mogu ugroziti poljoprivredu i outdoor turizam - Ekonomske krize, pandemije i slični poremećaji utječu na odluke turista - Prevelika ovisnost o Zagrebu (gubitak identiteta i resursa ako se Dugo Selo promatra samo kao „prigradska zona“.

SWOT analiza destinacije Turističke zajednice Grada Dugog Sela pokazuje kako Dugo Selo ima značajan turistički potencijal koji počiva na njegovim prirodnim ljepotama, bogatoj kulturno-povijesnoj baštini i autentičnoj lokalnoj ponudi.

Unatoč potencijalu, Dugo Selo se suočava s nizom izazova koje je potrebno sustavno rješavati — među njima se ističu nedostatak adekvatnih smještajnih kapaciteta i ograničeni promotivni alati. Uz snažnu konkurenciju razvijenijih okolnih destinacija, dodatni pritisak stvaraju globalni čimbenici poput klimatskih promjena i ekonomske nestabilnosti, što dodatno potvrđuje važnost strateškog pristupa i diversifikacije sadržaja.

Za dugoročan i održiv razvoj turizma, ključno je njegovati lokalni identitet, poticati aktivnu uključenost zajednice i razvijati inovativne, ali autentične projekte koji će Dugom Selu osigurati prepoznatljivost i konkurentnost na regionalnoj i nacionalnoj razini.

4.2. Identifikacija općih načela i ciljeva turizma

Identifikacija općih načela i ciljeva u planu upravljanja destinacijom ključna je za osiguranje održivog i učinkovitog razvoja turizma. Opća načela imaju specifične ciljeve i važnost, a njihova primjena doprinosi razvoju turizma koji koristi svim zainteresiranim stranama, uključujući posjetitelje, lokalnu zajednicu, gospodarstvo i okoliš. S druge strane, identifikacija općih ciljeva u planu upravljanja destinacijom osigurava ravnotežu između različitih potreba i interesa svih dionika, uključujući posjetitelje, lokalne zajednice, privatni sektor i državu. Ovi ciljevi služe kao smjernice za planiranje, implementaciju i praćenje aktivnosti u destinaciji, čime se postiže dugoročni uspjeh. Svaki od navedenih ciljeva ima specifičnu funkciju i doprinosi ukupnom razvoju turizma.

4.2.1. Načela turizma

Načela turizma omogućuju destinacijama da turistima pruže jedinstveno i ugodno iskustvo, dok istovremeno osiguravaju očuvanje resursa, gospodarski razvoj i blagostanje lokalnih zajednica. Kroz pravilno upravljanje temeljeno na ovim načelima, destinacije mogu ostvariti održivi turistički rast koji koristi svim dionicima. U nastavku su predstavljena načela turizma:

a) Održivost

Održivost u turizmu podrazumijeva razvoj turizma koji zadovoljava potrebe današnjih posjetitelja, a istovremeno ne ugrožava sposobnost budućih generacija da zadovolje svoje vlastite potrebe. To uključuje ekološke, ekonomske i socijalne aspekte:

- **Ekološka održivost:** Očuvanje prirodnih resursa i zaštita okoliša.
- **Ekonomska održivost:** Poticanje lokalne ekonomije, zapošljavanja i ravnoteže u prihodima.
- **Socijalna održivost:** Osiguranje socijalne pravednosti, uključivanje lokalnih zajednica u razvoj turizma i poštivanje kulturnih vrijednosti**.**

b) Kvaliteta

Kvaliteta se odnosi na visoki standard usluga, infrastrukture i iskustava koja se nude posjetiteljima. Visoka kvaliteta u turizmu poboljšava zadovoljstvo gostiju, čini destinaciju konkurentnijom i povećava njenu atraktivnost. Kvaliteta također uključuje obuku i obrazovanje zaposlenika u turizmu, održavanje objekata i atrakcija, kao i pružanje dodatnih usluga koje odgovaraju potrebama i očekivanjima posjetitelja.

c) Pristupnost

Pristupnost znači omogućavanje svim posjetiteljima, bez obzira na njihove fizičke sposobnosti, socio-ekonomski status ili geografske prepreke, da uživaju u turističkoj ponudi destinacije. To uključuje:

- **Fizičku pristupnost:** Osiguranje lako dostupnih prijevoznih veza (autoceste, zračni prijevoz, javni prijevoz), kao i pristupačnih objekata i destinacija za osobe s invaliditetom.
- **Ekonomsku pristupnost:** Pružanje turističkih proizvoda koji su u rasponu cijena i dostupni široj populaciji.
- **Informacijsku pristupnost:** Omogućavanje svih potrebnih informacija na različitim jezicima i u različitim formatima.

d) Zadovoljstvo

Zadovoljstvo posjetitelja ključno je za dugoročni uspjeh turizma. Ako posjetitelji nisu zadovoljni svojim iskustvom, vrlo je vjerojatno da neće preporučiti destinaciju ili se vratiti. Zadovoljstvo obuhvaća sve aspekte posjeta, od trenutka planiranja putovanja do povratka kući. Uključuje kvalitetu usluge, jedinstvenost iskustava, ugodnu atmosferu, gostoljubivost i rješavanje eventualnih problema ili pritužbi.

e) Sigurnost

Sigurnost je temeljni preduvjet za održavanje povjerenja turista i njihovo dobro iskustvo. Sigurnost obuhvaća fizičku sigurnost turista (kao što je zaštita od nesreća ili kriminala), zdravstvenu sigurnost (kao što je pristup hitnoj medicinskoj pomoći) i sigurnost u pogledu okoliša (kao što su zaštita od prirodnih katastrofa). Osiguranje sigurnosti znači i pridržavanje zakonskih regulativa i standarda, uključujući sustave zaštite i odgovorno upravljanje kriznim situacijama.

4.2.2. Ciljevi turizma

Ciljevi turizma predstavljaju temeljne smjernice za razvoj i upravljanje turističkim aktivnostima, osiguravajući održivost i zadovoljstvo svih dionika. Kombinacija svih ciljeva doprinosi uravnoteženom i održivom turizmu. Identifikacija ciljeva treba biti usmjerena prema sljedećim kriterijima:

a) Ekonomski cilj

Ekonomski cilj usmjeren je na stvaranje i održavanje ekonomske koristi od turizma za destinaciju. To uključuje:

- **Poticanje gospodarskog rasta**: Turizam može postati jedan od glavnih sektora u gospodarstvu destinacije, čime se doprinosi povećanju bruto domaćeg proizvoda (BDP).
- **Stvaranje novih radnih mjesta**: Turizam stvara poslove u mnogim sektorima (hoteli, restorani, prijevoz, vodiči, trgovina, itd.), čime se smanjuje nezaposlenost i potiče lokalna zaposlenost.
- **Povećanje prihoda**: Turizam može donijeti značajne prihode kroz različite oblike potrošnje turista, što doprinosi jačanju financijske stabilnosti destinacije i omogućava daljnje ulaganje u razvoj.
- **Poboljšanje konkurentnosti**: Razvijanje jedinstvene turističke ponude koja privlači posjetitelje i čini destinaciju konkurentnom u globalnom turističkom tržištu.

b) Kulturološki cilj

Kulturološki cilj odnosi se na očuvanje kulturne baštine, promoviranje kulturnih vrijednosti i očuvanje identiteta destinacije. To uključuje:

- **Očuvanje kulturne baštine**: Turizam može doprinositi očuvanju povijesnih spomenika, tradicija, običaja i kulturnih znamenitosti, jer uz odgovorno upravljanje može postati motiv za njihovu zaštitu i obnovu.
- **Promocija kulturnih izraza**: Razvoj kulturnih manifestacija, festivala, muzeja i drugih kulturnih atrakcija koje privlače turiste i potiču interakciju s lokalnim stanovništvom.
- **Podizanje svijesti o kulturnoj baštini**: Edukacija turista o važnosti očuvanja kulturnih dobara i poticanje na odgovorno ponašanje, kao i učenje o tradicijama i običajima destinacije.
- **Očuvanje lokalnog identiteta**: Osiguranje da turizam ne homogenizira lokalnu kulturu i tradiciju, već je čuva i njegovanu unutar šire globalne zajednice.

c) Ekološki cilj

Ekološki cilj usmjeren je na očuvanje prirodnih resursa i okoliša, kako bi se osigurala dugoročna održivost turizma. To uključuje:

- **Zaštita prirodnih resursa:** Osiguranje očuvanja prirodnih područja, vodenih i drugih ekosustava, te smanjenje negativnog utjecaja turizma na okoliš.
- **Održiva potrošnja resursa:** Promicanje odgovornog korištenja vode, energije i drugih prirodnih resursa u turističkim objektima, smanjenje otpada i poticanje reciklaže.
- **Očuvanje bioraznolikosti:** Zaštita ugroženih vrsta, biljnih i životinjskih ekosustava te sprečavanje prekomjernog iskorištavanja prirodnih resursa.
- **Smanjenje ugljičnog otiska:** Implementacija zelenih praksi i ekološki prihvatljivih rješenja u transportu, smještaju i hrani, uz poticanje ekološki odgovornog ponašanja turista, ključna je za održivi turizam.

d) Socijalni cilj

Socijalni cilj odnosi se na poboljšanje kvalitete života lokalnih zajednica i osiguranje da turizam koristi svim društvenim skupinama. To uključuje:

- **Povećanje kvalitete života:** Poticanje turizma koji poboljšava uvjete života lokalnog stanovništva, stvaranjem novih radnih mjesta, infrastrukture i boljih usluga.
- **Smanjenje socijalnih nejednakosti:** Osiguranje da koristi od turizma budu ravnomjerno raspoređene unutar zajednice, umjesto da se fokusiraju na nekoliko pojedinaca ili skupina.
- **Integracija lokalne zajednice u turistički sektor:** Aktivno uključivanje lokalnog stanovništva u razvoj turizma, izradu i implementaciju turističkih proizvoda te očuvanje kulturnih i prirodnih resursa.

- **Poticanje socijalne kohezije:** Razvijanje turizma koji doprinosi socijalnoj integraciji, razumijevanju među različitim društvenim grupama, kao i jačanju zajedničke odgovornosti za očuvanje destinacije.

e) Infrastrukturni cilj

Infrastrukturni cilj odnosi se na razvoj i poboljšanje fizičke i tehničke infrastrukture koja omogućava siguran, udoban i učinkovit turizam. To uključuje:

- **Razvoj prometne infrastrukture:** Ulaganje u ceste i druge oblike prijevoza koji olakšavaju pristup destinaciji i čine je dostupnijom posjetiteljima.
- **Unapređenje smještajnih kapaciteta:** Razvoj smještajnih objekata koji zadovoljavaju potrebe turista i koji su ekološki prihvatljivi i visoke kvalitete.
- **Poboljšanje komunalnih usluga:** Ulaganje u vodovod, kanalizaciju, struju, odvoz otpada i druge temeljne usluge koje osiguravaju kvalitetan boravak turista i života lokalnog stanovništva.
- **Razvoj turističkih sadržaja:** Izgradnja i obnova turističkih atrakcija, kulturnih centara, restorana, ugostiteljskih objekata i drugih objekata koji doprinose kvalitetnom turističkom iskustvu.

4.3. Oblikovanje strateškog pravca i prioriteta

Strateško usmjerenje razvoja Dugog Sela temelji se na načelima održivosti, očuvanju lokalnog identiteta te aktivnom sudjelovanju zajednice u svim fazama planiranja i provedbe razvojnih aktivnosti. Smješten na prijelazu između posavske ravnice i Prigorja, Grad Dugo Selo teži pozicioniranju kao autentična i konkurentna destinacija, koja svoju budućnost ne gradi isključivo na turizmu, već na raznolikoj i kvalitetnoj ponudi.

Strateški pravac usmjeren je na integraciju turizma s lokalnom proizvodnjom i bogatom kulturnom baštinom, čime se nastoji stvoriti sinergija između gospodarstva, kulture i prostora.

Poseban naglasak stavlja se na:

- jačanje prepoznatljivosti Dugog Sela kao turističke i životne destinacije,
- zadržavanje mladih kroz stvaranje kvalitetnih radnih mjesta,
- očuvanje okoliša i kulturnih vrijednosti,
- te kontrolirani razvoj infrastrukture koji neće narušiti prirodnu i prostornu ravnotežu.

Kroz suradnju s lokalnim i regionalnim dionicima, korištenje dostupnih izvora financiranja (poput EU fondova) i strateška partnerstva, Dugo Selo može usmjeriti svoj razvoj prema viziji funkcionalno povezanog, gospodarski vitalnog i društveno uključivog grada.

4.4. Identificiranje ciljeva

Turistička zajednica Grada Dugog Sela odredila je četiri strateška cilja. Oni predstavljaju glavne pravce razvoja i omogućavaju da se Turistička zajednica usmjeri na ono što je zaista važno za njen

uspjeh u budućnosti. Strateški ciljevi Turističke zajednice povezani su sa strateškim ciljevima Strategije razvoja održivog turizma do 2030. godine.

Strateški ciljevi Turističke zajednice Grada Dugog Sela:

1. Razvoj cjelogodišnje i uravnotežene turističke ponude
2. Održiv turizam uz zaštitu okoliša i prirodnih resursa
3. Turizam koji potiče inovacije i tržišnu prepoznatljivost
4. Unaprjeđenje turističke infrastrukture

4.4.1. Strateški cilj 1. Razvoj cjelogodišnje i uravnotežene turističke ponude

Strateški cilj „Razvoj cjelogodišnje i uravnotežene turističke ponude“ usmjeren je na stvaranje održivog i raznolikog turističkog proizvoda koji nadilazi sezonske okvire i ravnomjerno se razvija na različitim područjima destinacije.

4.4.2. Strateški cilj 2. Održivi turizam uz zaštitu okoliša i prirodnih resursa

Strateški cilj „Održivi turizam uz zaštitu okoliša i prirodnih resursa“ usmjeren je na razvoj turističke djelatnosti koja poštuje nosivi kapacitet prostora, čuva prirodnu baštinu i pridonosi očuvanju okoliša za buduće generacije.

4.4.3. Strateški cilj 3. Turizam koji potiče inovacije i tržišnu prepoznatljivost

Strateški cilj „Turizam koji potiče inovacije i tržišnu prepoznatljivost“ usmjeren je na jačanje pozicije turističke destinacije na tržištu kroz stalno unapređenje kvalitete, uvođenje novih tehnologija i poticanje kreativnih rješenja u oblikovanju turističke ponude.

4.4.4. Strateški cilj 4. Unaprjeđenje turističke infrastrukture

Strateški cilj „Unaprjeđenje turističke infrastrukture“ usmjeren je na jačanje konkurentnosti destinacije. Cilj je osigurati kvalitetne uvjete za boravak i kretanje posjetitelja, unaprijediti vizualni identitet prostora te stvoriti temelje za razvoj raznovrsne i cjelogodišnje ponude. Infrastrukturni razvoj bit će usmjeren na poboljšanje ukupnog doživljaja destinacije i poticanje gospodarskih aktivnosti povezanih s turizmom.

U narednoj tablici nalazi se pregled temeljnih strateških i mjera ciljeva Turističke zajednice Grada Dugog Sela te njihova povezanost sa strateškim ciljevima i prioritetima Strategije razvoja održivog turizma do 2030.godine.

Shematski prikaz 1. Strateški ciljevi i prioriteti Turističke zajednice Grada Dugog Sela

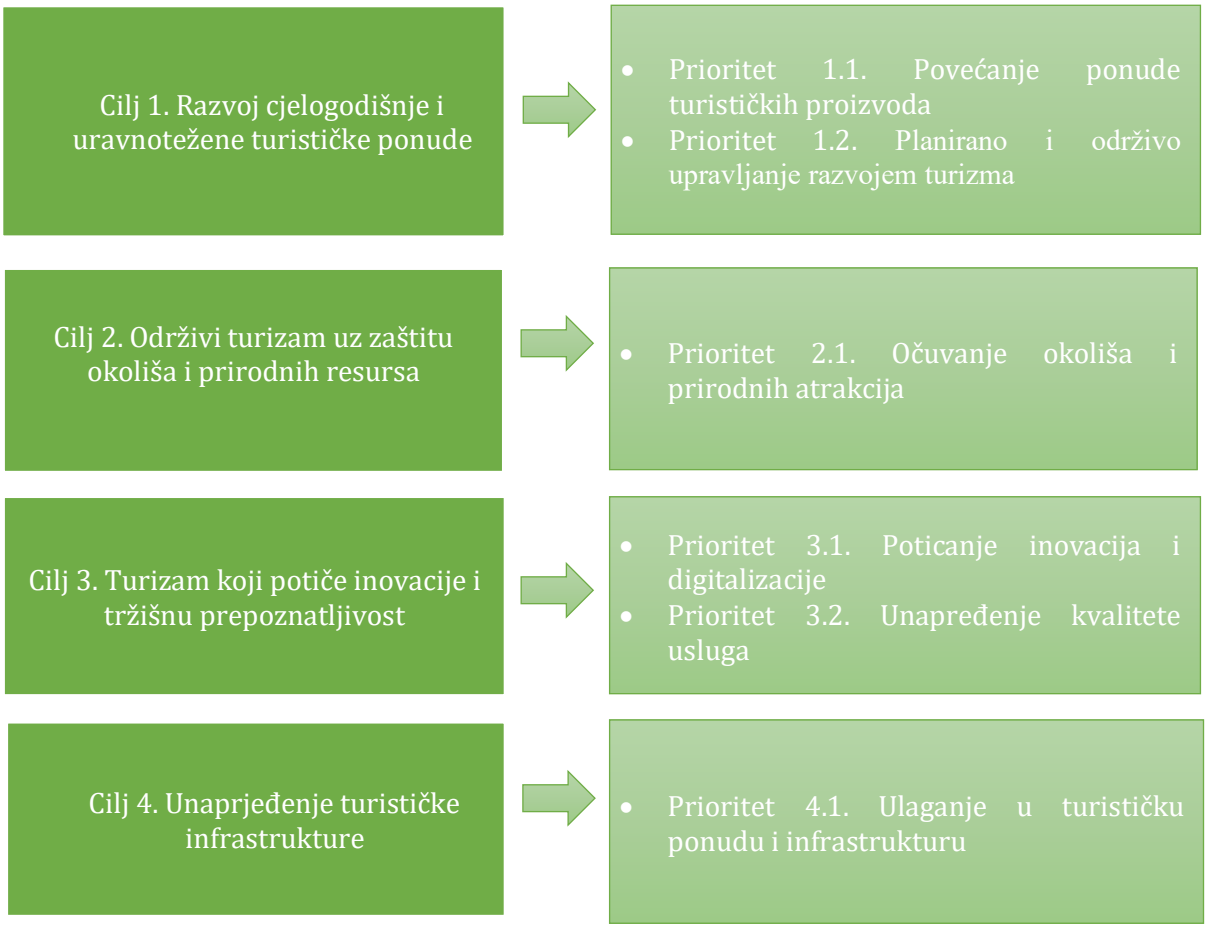

Tablica 23. Pregled temeljnih strateških i mjera ciljeva Turističke zajednice Grada Dugog Sela te njihova povezanost sa strateškim ciljevima i prioritetima Strategije razvoja održivog turizma do 2030.godine

STRATEŠKI CILJ STRATEGIJE RAZVOJA ODRŽIVOG TURIZMA DO 2030. GODINE	STRATEŠKI CILJEVI TURISTIČKE ZAJEDNICE GRADA DUGOG SELA	PRIORITETNO PODRUČJE ZA STRATEŠKI CILJ STRATEGIJE RAZVOJA ODRŽIVOG TURIZMA DO 2030. GODINE	PRIORITETI TURISTIČKE ZAJEDNICE GRADA DUGOG SELA	MJERE TURISTIČKE ZAJEDNICE GRADA DUGOG SELA
1. CJELOGODIŠNJI I REGIONALNO URAVNOTEŽENIJI TURIZAM	**1. RAZVOJ CJELOGODIŠNJE I URAVNOTEŽENE TURISTIČKE PONUDE**	Repozicioniranje Hrvatske kao cjelogodišnje autentične destinacije održivog turizma	1.1. Povećanje ponude turističkih proizvoda	1.1.1. Poboljšanje dostupnosti turističkih proizvoda i usluga tijekom cijele godine
	4. UNAPRJEĐENJE TURISTIČKE INFRASTRUKTURE	Razvoj posebnih oblika turizma i strukturirani razvoj proizvoda	4.1. Ulaganje u turističku ponudu i infrastrukturu	4.1.1. Unaprjeđenje turističke ponude kroz valorizaciju baštine i razvoj infrastrukture
2. TURIZAM UZ OČUVAN OKOLIŠ, PROSTOR I KLIMU	**2. ODRŽIVI TURIZAM UZ ZAŠTITU OKOLIŠA I PRIRODNIH RESURSA**	Smanjenje opterećenja iz turizma na sastavnice okoliša i prirodu	2.1. Očuvanje okoliša i prirodnih atrakcija	2.1.1. Uvođenje zelenih standarda i certifikacija
3. KONKURENTAN I INOVATIVAN TURIZAM	**3. TURIZAM KOJI POTIČE INOVACIJE I TRŽIŠNU PREPOZNATLJIVOST**	Poticanje inovacija i digitalne transformacije turizma	3.1. Poticanje inovacija i digitalizacije	3.1.1. Unaprjeđenje promocije i digitalne vidljivosti turističke destinacije
		Osiguranje poticajnog poslovnog okruženja	3.2. Unapređenje kvalitete usluga	3.2.1.

				Digitalna transformacija i upravljanje kvalitetom turističke destinacije
4. OTPORAN TURIZAM	**1. RAZVOJ CJELOGODIŠNJE I URAVNOTEŽENE TURISTIČKE PONUDE**	Prostorno ravnomjernije raspoređen turistički promet	1.2. Planirano i održivo upravljanje razvojem turizma	1.2.1. Istraživanje i strateško planiranje turističkog razvoja destinacije

4.5. Mjere i aktivnosti

Mjere i aktivnosti moraju biti detaljno specificirane u planu upravljanja destinacijom, pri čemu bi trebale biti povezane sa strateškim prioritetima, definiranim izvorima financiranja, odgovornim subjektima za provedbu i jasno određenim rokovima za realizaciju tih aktivnosti.

Definirani razvojni smjerovi, mjere i aktivnosti trebale bi pomoći Gradu u dugoročnom razvoju u održivu, inovativnu i konkurentnu destinaciju, koja će privući posjetitelje kroz autentična iskustva, dok istovremeno čuva svoje prirodne i kulturne resurse.

U narednim tablicama navedene su mjere i aktivnosti koje su utvrđene za ostvarenje razvojnog smjera.

Tablica 24. Definiranje razvojnih smjerova s mjerama i aktivnostima Turističke zajednice Grada Dugog Sela

1. CJELOGODIŠNJI I REGIONALNO URAVNOTEŽENIJI TURIZAM		
Mjera 1.1.1. Poboljšanje dostupnosti turističkih proizvoda i usluga tijekom cijele godine		
Svrha provedbe	Svrha ove mjere je osigurati kontinuiranu i raznovrsnu ponudu turističkih proizvoda i usluga kroz cijelu godinu. Time se želi povećati atraktivnost destinacije, produžiti boravak posjetitelja i potaknuti stabilniji gospodarski rast u lokalnoj zajednici	
Doprinos provedbi nadređenog akta strateškog planiranja	Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine	
Naziv cilja nadređenog akta strateškog planiranja	Cjelogodišnji i regionalno uravnoteženiji turizam	
Aktivnosti/Projekti		
	1.1.1.1. Razvoj novih proizvoda kroz identifikaciju i strukturiranje resursa 1.1.1.2. Sustav označavanja kvalitete turističkog proizvoda	
Procijenjeni trošak (ili fiskalni učinak) provedbe mjere (u EUR)	140.000,00	
Doprinos mjere zelenoj tranziciji		***Doprinos mjere digitalnoj transformaciji***
DA/NE		*DA/NE*
Mjera 1.2.1. Istraživanje i strateško planiranje		
Svrha provedbe	Svrha ove mjere je prikupljanje relevantnih podataka i analiza kako bi se omogućilo donošenje kvalitetnih i informiranih odluka u razvoju turizma. Strateško planiranje temelji se na rezultatima istraživanja tržišta, potreba lokalne zajednice i procjeni utjecaja turizma, što omogućava usklađivanje razvojnih aktivnosti s principima održivosti i dugoročnim ciljevima grada.	
Doprinos provedbi nadređenog akta strateškog planiranja	Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine	
Naziv cilja nadređenog akta strateškog planiranja	Otporan turizam	
Aktivnosti/Projekti		
	1.1.1.1. Izrada Plana upravljanja destinacijom	
Procijenjeni trošak (ili fiskalni učinak) provedbe mjere (u EUR)	6.500,00	
Doprinos mjere zelenoj tranziciji		***Doprinos mjere digitalnoj transformaciji***
DA/NE		*DA/NE*

2. ODRŽIVI TURIZAM UZ ZAŠTITU OKOLIŠA I PRIRODNIH RESURSA	
Mjera 2.1.1. Uvođenje zelenih standarda i certifikacija	
Svrha provedbe	Svrha ove mjere je poticanje održivog poslovanja i odgovornog upravljanja resursima kroz primjenu zelenih standarda i sustava certificiranja. Uvođenjem ekoloških normi u turistički sektor doprinosi se očuvanju okoliša, povećanju energetske učinkovitosti te podizanju kvalitete usluge, čime se jača konkurentnost destinacije i njezina prepoznatljivost kao zelene, odgovorne i održive.
Doprinos provedbi nadređenog akta strateškog planiranja	Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine
Naziv cilja nadređenog akta strateškog planiranja	Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu
Aktivnosti	
	2.1.1.1. Poticanje na očuvanje i uređenje okoliša
Procijenjeni trošak (ili fiskalni učinak) provedbe mjere (u EUR)	6.500,00
Doprinos mjere zelenoj tranziciji	***Doprinos mjere digitalnoj transformaciji***
DA/NE	*DA/**NE***
CILJ 3. TURIZAM KOJI POTIČE INOVACIJE I TRŽIŠNU PREPOZNATLJIVOST	
Mjera 3.1.1. Unaprjeđenje promocije i digitalne vidljivosti turističke destinacije	
Svrha provedbe	Svrha ove mjere je jačanje prepoznatljivosti Dugog Sela kao turističke destinacije kroz modernizaciju promotivnih alata i prisutnost u digitalnom okruženju. Cilj je učinkovitije promovirati ponudu grada, privući ciljane skupine posjetitelja te osigurati dostupnost informacija putem suvremenih komunikacijskih kanala. Time se povećava atraktivnost destinacije, produljuje sezona posjeta i potiče gospodarska aktivnost povezana s turizmom.
Doprinos provedbi nadređenog akta strateškog planiranja	Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine
Naziv cilja nadređenog akta strateškog planiranja	Konkurentan i inovativan turizam
Aktivnosti	
	3.1.1.1. Promocija Grada Dugog Sela (mrežna stranica i društvene mreže) 3.1.1.2. Kreiranje i upravljanje bazama turističkih podataka 3.1.1.3. Turističko-informativne aktivnosti
Procijenjeni trošak (ili fiskalni učinak) provedbe mjere (u EUR)	30.000,00
Doprinos mjere zelenoj tranziciji	***Doprinos mjere digitalnoj transformaciji***
DA/NE	***DA**/NE*
Mjera 3.2.1. Digitalna transformacija i upravljanje kvalitetom turističke destinacije	
Svrha provedbe	Svrha mjere „je unaprijediti učinkovitost, transparentnost i strateško upravljanje turizmom kroz digitalna rješenja i sustavno praćenje kvalitete usluga i doživljaja. Time se omogućuje bolje donošenje odluka, personaliziran pristup posjetiteljima, optimizacija resursa i jačanje ukupne konkurentnosti i održivosti destinacije.
Doprinos provedbi nadređenog akta strateškog planiranja	Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine
Naziv cilja nadređenog akta strateškog planiranja	Konkurentan i inovativan turizam
Aktivnosti	
	3.2.1.1. Upravljanje kvalitetom u destinaciji

Procijenjeni trošak (ili fiskalni učinak) provedbe mjere (u EUR)	20.000,00	
Doprinos mjere zelenoj tranziciji		***Doprinos mjere digitalnoj transformaciji***
DA/NE		***DA/NE***
CILJ 4. UNAPRJEĐENJE TURISTIČKE INFRASTRUKTURE		
Mjera 4.1. Unaprjeđenje turističke ponude kroz valorizaciju baštine i razvoj infrastrukture		
Svrha provedbe	Svrha ove mjere je obogatiti i diferencirati turističku ponudu Dugog Sela kroz aktivno uključivanje kulturne i prirodne baštine u razvoj destinacije te paralelno unaprjeđenje infrastrukture koja podržava održivi turizam. Valorizacijom lokalnih resursa – povijesnih lokacija, tradicije, krajolika i identiteta – stvara se autentičan doživljaj destinacije, povećava atraktivnost za posjetitelje i potiče lokalni gospodarski razvoj. Ulaganjima u infrastrukturu osigurava se bolja dostupnost i kvaliteta boravka, uz očuvanje prostora i aktivno sudjelovanje zajednice.	
Doprinos provedbi nadređenog akta strateškog planiranja	Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine	
Naziv cilja nadređenog akta strateškog planiranja	Cjelogodišnji i regionalno uravnoteženiji turizam	
Aktivnosti/Projekti		
	4.1.1.1.„Sportsko biciklistička staza – Dirt Jump Park"- 40.000,00 4.1.1.2.Projekt obnove stare crkve na Martin bregu – 2.500.000,00 4.1.1.3.Projekt produženja (nova trasa) Long Village Fitness Walka - 10.000,00 4.1.1.4.Projekt Interpretacijskog centra vinogradarstva i vinarstva na Martin bregu – 700.000,00 4.1.1.5.Šetnica uz potok Martin breg“ 600.134,62 4.1.1.6.„Etno selo na Martin Bregu" – 1.600.000,00	
Procijenjeni trošak (ili fiskalni učinak) provedbe mjere (u EUR)	5.450.134,62	
Doprinos mjere zelenoj tranziciji		***Doprinos mjere digitalnoj transformaciji***
DA/NE		***DA/NE***

5. SMJERNICE I PREPORUKE ZA DIONIKE RAZVOJA

Plan upravljanja destinacijom mora sadržavati prijedlog smjernica i preporuka za razvoj ili unaprjeđenje destinacije u skladu s definiranim ciljevima, pokazateljima održivosti i razvojni smjerom, za dionike u sustavu turizma i dionike u sustavu upravljanja turizmom.

Uključivanje svih dionika u proces razvoja i unaprjeđenja destinacije ključno je za postizanje održivosti. Osnaživanje lokalne zajednice, očuvanje prirodnih resursa i poticanje kulturne baštine mogu pridonijeti stvaranju atraktivnog i održivog turističkog odredišta.

Na osnovu informacija dobivenih u planu donosimo smjernice za dionike kako bi se ostvarili zadani ciljevi za razvoj turističke destinacije.

5.1. Smjernice i preporuke za jedinice lokalne samouprave

Jedinice lokalne samouprave imaju ključnu ulogu u razvoju turizma, te se preporučuje primjena nekoliko smjernica za održiv i učinkovit rast. Prvo, potrebno je razvijati strategije turizma koje se temelje na održivosti, kako bi se zaštitili prirodni resursi i kulturna baština. Održivi turizam donosi dugoročne koristi lokalnim zajednicama i privlači ekološki osviještene turiste.

Suradnja s lokalnim poduzetnicima, udrugama i stanovnicima važna je za stvaranje autentičnih turističkih iskustava. Povećanje angažmana lokalnog stanovništva u turističkoj ponudi jača lokalnu ekonomiju.

Digitalizacija i promocija destinacija putem modernih alata, poput društvenih mreža i specijaliziranih platformi, pomaže u dosezanju šire publike. Razvoj mobilnih aplikacija s informacijama o lokalnim atrakcijama i događanjima također povećava dostupnost informacija turistima.

Ulaganje u infrastrukturu i osiguranje visoke kvalitete usluga ključno je za zadovoljstvo posjetitelja. To uključuje održavanje javnih prostora, prometnu povezanost te razvoj smještajnih kapaciteta.

Primjenom ovih smjernica, jedinice lokalne i regionalne samouprave mogu potaknuti održiv i konkurentan turistički razvoj koji koristi cijeloj zajednici. Kroz navedene informacije u nastavku donosimo glavne smjernice i preporuke za lokalnu samoupravu za razvoj turizma na području Turističke zajednice Grada Dugog Sela.

Tablica 25. Smjernice i preporuke za razvoj turizma

Smjernice za razvoj turizma	
Izrada Plana upravljanja destinacijom i uspostava praćenja i izvješćivanja.	- Izraditi plan koji uključuje analizu resursa, tržišta i potencijala, - Uključiti lokalnu zajednicu i ključne dionike u proces planiranja.
Održiva infrastruktura	- Ulagati u prometnu infrastrukturu (ceste, javni prijevoz) i turističke sadržaje (smještaj, informacijski centri), - Osigurati dostupnost prirodnih i kulturnih resursa.
Poticanje ekoturizma	- Razvijati programe koji promoviraju očuvanje prirode i bioraznolikosti, - Uspostaviti ekološke staze, parkove i informacijske točke.

Obrazovanje i osposobljavanje	- Organizirati edukacije za turističke djelatnike o održivim praksama i kvaliteti usluge, - Uključiti škole i lokalne zajednice u edukativne programe o turizmu.
Preporuke za jedinice lokalne samouprave	
Financijska podrška	- Osigurati poticaje za razvoj turističkih projekata i inicijativa (npr. subvencije za obnovu povijesnih zgrada), - Razvijati fondove za podršku malim poduzetnicima u turizmu.
Suradnja i umrežavanje	- Poticati suradnju između lokalnih vlasti te privatnog sektora, - Uspostaviti platforme za razmjenu iskustava i najboljih praksi među destinacijama.
Marketing i promocija	- Razviti zajedničke marketinške kampanje koje uključuju sve turističke dionike, - Korištenje digitalnih alata za promociju destinacije (web stranice, društvene mreže).
Praćenje i evaluacija	- Uspostaviti sustav za praćenje turističkih pokazatelja (broj posjetitelja, prihodi od turizma, zadovoljstvo turista), - Redovito evaluirati provedene strategije i prilagođavati ih na temelju prikupljenih podataka.

5.2. Smjernice i preporuke za turističke zajednice

Turističke zajednice imaju ključnu ulogu u razvoju i promociji turističkih destinacija. Njihova misija je osigurati održiv i kvalitetan razvoj turizma, povećati atraktivnost destinacije te doprinijeti lokalnoj ekonomiji. Da bi uspješno ostvarile te ciljeve, važno je da slijede određene smjernice i preporuke.

5.2.1. Održivi razvoj turizma

Jedna od najvažnijih preporuka za turističke zajednice jest usmjeravanje na održivi turizam. Održivi razvoj omogućava dugoročne koristi, očuvanje okoliša i kulturne baštine te ekonomski prosperitet lokalnih zajednica. Turističke zajednice trebaju poticati razvoj ekološki prihvatljivih praksi i promovirati destinacije koje nude iskustva povezana s prirodom i autentičnom kulturom.

Primjeri uključuju:

- Promociju zelenih i ekoloških certificiranih objekata,
- Poticanje održivih oblika prijevoza, poput biciklizma i električnih vozila,
- Organizaciju edukacija za lokalne poduzetnike o važnosti održivosti u turizmu.

5.2.2. Razvoj autentične turističke ponude

Autentičnost destinacije postaje sve važnija za suvremene turiste. Turističke zajednice trebaju surađivati s lokalnim stanovništvom, obrtnicima i proizvođačima kako bi stvorile jedinstvene ponude koje odražavaju kulturne, povijesne i prirodne karakteristike regije. Time se ne samo povećava atraktivnost destinacije, već i potiče ekonomski razvoj lokalne zajednice.

Ključne aktivnosti uključuju:

- Promociju tradicionalnih manifestacija, festivala i običaja,
- Razvoj gastro-turizma koji uključuje lokalne specijalitete i autohtone proizvode,
- Poticanje razvoja tematskih ruta (kulturne, vinske, povijesne) koje nude dublji uvid u lokalnu baštinu.

5.2.3. Digitalizacija i moderni kanali promocije

S obzirom na brzi razvoj tehnologije i promjenu navika turista, digitalizacija postaje nužna za uspješnu promociju turističkih destinacija. Turističke zajednice trebaju aktivno koristiti digitalne kanale, društvene mreže i specijalizirane platforme za promociju destinacija te pružanje informacija potencijalnim turistima. Digitalni alati omogućavaju izravnu komunikaciju s ciljanom publikom, brzu reakciju na promjene u turističkim trendovima te jednostavno praćenje učinka promocijskih aktivnosti.

Preporučuje se:

- Razvoj korisnički pristupačnih web stranica s relevantnim informacijama o destinaciji, smještaju i atrakcijama,
- Aktivno korištenje društvenih mreža poput Instagrama, Facebooka i YouTubea za kreiranje inspirativnog sadržaja,
- Implementacija mobilnih aplikacija koje omogućuju turistima jednostavan pristup informacijama o destinaciji, kartama i događanjima.

5.2.4. Edukacija i profesionalni razvoj

Kontinuirana edukacija i usavršavanje zaposlenika u turističkim zajednicama ključno je za praćenje globalnih trendova i unapređenje turističke ponude. Turizam je dinamična industrija, i važno je da zaposlenici razumiju nove tehnologije, marketinške alate te promjene u potrebama i interesima turista.

Turističke zajednice trebaju:

- Organizirati redovite radionice i edukacije o održivom razvoju, digitalnom marketingu i upravljanju turističkom destinacijom,
- Sudjelovati na međunarodnim konferencijama i sajmovima kako bi se upoznali s najboljim praksama u industriji,
- Poticati suradnju s drugim turističkim zajednicama radi razmjene iskustava i znanja.

5.2.5. Suradnja s lokalnim dionicima

Uspjeh turističke destinacije ovisi o suradnji između turističkih zajednica i lokalnih dionika. To uključuje smještajne kapacitete, ugostitelje, kulturne i sportske ustanove, ali i lokalne vlasti i nevladine organizacije. Turističke zajednice trebaju prepoznati važnost zajedničkog djelovanja kako bi se stvorila koherentna turistička ponuda koja doprinosi razvoju cijele zajednice.

Preporučuje se:

- Formiranje lokalnih partnerstava koja uključuju sve ključne dionike iz turističkog sektora,
- Organizacija redovitih sastanaka radi razmjene ideja i koordinacije aktivnosti,
- Poticaj privatnog sektora na ulaganje u turističku infrastrukturu kroz javno-privatna partnerstva.

5.2.6. Poboljšanje turističke infrastrukture

Razvoj kvalitetne i održive infrastrukture ključan je za ugodan boravak turista i pozitivno iskustvo destinacije. Turističke zajednice u suradnji s lokalnim vlastima trebaju raditi na unaprjeđenju infrastrukture, poput javnih prostora, prometne povezanosti i smještajnih kapaciteta, kako bi se poboljšala dostupnost i kvaliteta usluga.

Ključne preporuke su:

- Ulaganje u održavanje i unaprjeđenje prometne infrastrukture (ceste, biciklističke staze, javni prijevoz),
- Povećanje broja smještajnih objekata koji zadovoljavaju različite profile turista (hoteli, privatni smještaj, kampovi),
- Uređenje javnih prostora, parkova i kulturnih atrakcija kako bi se osigurala privlačnost destinacije tijekom cijele godine.

Turističke zajednice imaju odgovornost za upravljanje i promociju turističkog razvoja svojih destinacija. Primjenom ovih smjernica – od održivog razvoja, autentičnih ponuda, digitalne promocije, edukacije zaposlenika do suradnje s lokalnim dionicima i ulaganja u infrastrukturu – turističke zajednice mogu osigurati uspješan i dugoročno održiv turistički rast koji koristi cijeloj zajednici.

5.3. Smjernice i preporuke za druge dionike u turizmu i upravljanju turizmom u destinaciji

Dionici u turizmu, poput ugostitelja, smještajnih kapaciteta, kulturnih i sportskih ustanova, lokalnih vlasti, te nevladinih organizacija, igraju ključnu ulogu u razvoju destinacije. Kako bi se osigurao održiv i uspješan razvoj turizma, važno je slijediti nekoliko preporuka.

5.3.1. Suradnja i partnerstva

Suradnja među dionicima ključna je za stvaranje koherentne i atraktivne turističke ponude. Preporučuje se formiranje javno-privatnih partnerstava, gdje zajedničke investicije i planiranje omogućavaju bolje rezultate. Redoviti sastanci i koordinacija aktivnosti osiguravaju sinergiju u promociji destinacije.

- **Primjeri:** zajednička ulaganja u infrastrukturu, razvoj tematskih ruta i promocijske kampanje.

5.3.2. Održivi razvoj i ekološka svijest

Dionici trebaju poticati održive prakse u poslovanju kako bi smanjili negativan utjecaj turizma na okoliš. To uključuje korištenje obnovljivih izvora energije, smanjenje otpada, te promoviranje ekološki prihvatljivih usluga i proizvoda.

- **Primjeri:** ekološki certificirani smještaj, minimalizacija plastike u ugostiteljstvu, poticanje eko-tura.

5.3.3. Kvaliteta usluga i kontinuirano obrazovanje

Kontinuirano usavršavanje i podizanje standarda usluge ključno je za zadovoljstvo turista. Dionici trebaju organizirati redovite obuke i edukacije za osoblje kako bi pratile nove trendove u turizmu, poboljšali korisničku podršku i razumjeli globalne promjene u ponašanju turista

- **Primjeri:** provođenje Programa kontinuiranog obrazovanja za osoblje u turizmu, radionica komunikacijskih vještina za vrhunsku uslugu, obuka za upotrebu digitalnih alata u turizmu.

5.3.4. Digitalna prisutnost i promocija

Korištenje digitalnih kanala omogućuje bolje dosezanje globalne publike. Dionici trebaju aktivno sudjelovati u digitalnim kampanjama, koristeći društvene mreže i specijalizirane platforme za promociju svojih usluga.

- **Primjeri**: web stranice, društvene mreže, online rezervacijske platforme. Primjenom ovih smjernica, dionici mogu doprinijeti održivom, inovativnom i konkurentnom turističkom razvoju destinacije.

6. POPIS PROJEKATA

Sastavni dio Plana upravljanja destinacijom čini popis projekata koji pridonose provedbi mjera potrebnih za doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti na razini destinacije i popis projekata od posebnog značaja za razvoj destinacije. Popis projekata donosi Turistička zajednica u suradnji s Gradom Dugo Selo u razdoblju trajanja Plana upravljanja destinacijom.

Turistička zajednica Grada Dugog Sela u suradnji s Gradom Dugo Selo u razdoblju trajanja Plana upravljanja destinacijom donosi popis projekata koji pridonose provedbi mjera potrebnih za doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti na razini destinacije. Projekti su navedeni u narednima tablicama.

Turistička zajednica može imati i projekte od posebnog značenja za razvoj destinacije. Nositelj izrade takvih projekta od posebnog značaja za razvoj destinacije može biti turistička zajednica, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, javna ustanova i trgovačko društvo u većinskom vlasništvu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili Republike Hrvatske. Takvi projekti imaju prednost pri sufinanciranju iz Fonda za turizam i ostalih namjenskih izvora financiranja, ako je u skladu s javnim pozivom i pravilima o potporama. U tablicama su označeni projekti koji su od posebnog značaja za razvoj destinacije.

6.1. Popis projekata koji pridonose provedbi mjera potrebnih za doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti na razini destinacije

Projekti koji doprinose provedbi mjera održivosti u turističkim destinacijama ključni su za osiguranje dugoročnog razvoja i očuvanje resursa. Ovi projekti usmjereni su na ostvarivanje specifičnih pokazatelja održivosti, poput smanjenja ekološkog otiska, očuvanja kulturne i prirodne baštine te poboljšanja kvalitete života lokalne zajednice. Kroz integraciju inovativnih rješenja, suradnju između javnog i privatnog sektora te uključivanje lokalnog stanovništva, takvi projekti omogućuju destinacijama da uspješno balansiraju između turističkog razvoja i očuvanja prirodnih i društvenih resursa. Time se ne samo povećava atraktivnost destinacije za posjetitelje, već se i osigurava njezina dugoročna održivost**.**

Tablica 26. Popis projekata koji pridonose provedbi mjera potrebnih za doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti na razini destinacije

1.1.1.1. Razvoj novih proizvoda kroz identifikaciju i strukturiranje resursa	
Opis i svrha projekta	Grad Dugo Selo nastoji proširiti promoviranje grofovske baštine na Festival slikovnica koji će se u Dugom Selu održavati u tjednu prije Uskrsa. Nastavlja se i sa započetim projektima „Dugoselski spomenar“ (očuvanje nematerijalne baštine i razvoj outdoor projekta (trasiranje duže rute šetnice, postavljanje biciklističkih odmorišta i tabli, revitalizacija ribnjaka).
Projekti posebnog značenja za razvoj destinacije	**NE**
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti za ovaj projekt ogleda se u poticanju korištenja lokalnih resursa na odgovoran i planski način, čime se čuva autentičnost prostora, izbjegava prekomjerna eksploatacija te ravnomjerno razvijaju svi dijelovi destinacije. Projekt doprinosi dugoročnoj održivosti turizma kroz stvaranje kvalitetne i raznolike ponude koja poštuje okoliš, lokalnu zajednicu i kulturnu baštinu.

Nositelj provedbe		TZG Dugog Sela	
Lokacija provedbe projekta		Grad Dugo Selo	
Planirani rokovi početka	2024./2025.	**Planirani rokovi završetka**	2029.
Procijenjeni trošak (u EUR)	100.000,00	**Izvor financiranja**	Grad Dugo Selo, TZG Dugog Sela, Ministarstvo turizma i sporta
Ključne točke ostvarenja projekta		- identifikacija prirodnih, kulturnih i društvenih elemenata s turističkim potencijalom. - ocjenjivanje atraktivnosti, dostupnosti i potencijala za uključivanje u turističku ponudu. - oblikovanje konkretnih proizvoda (npr. eno-gastro ture, kulturne rute, outdoor aktivnosti). - uključivanje zajednice i stručnjaka radi usklađivanja razvoja s lokalnim interesima.	
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekata		2025.	
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije		Nije primjenjivo	
1.1.1.2. Sustavi označavanja kvalitete turističkog proizvoda			
Opis i svrha projekta		Uspostaviti standardizirane kriterije i sustave ocjenjivanja koji omogućuju prepoznavanje, vrednovanje i promociju kvalitetnih turističkih usluga i proizvoda. Kroz razvoj i primjenu oznaka kvalitete, projekt nastoji potaknuti pružatelje usluga na podizanje razine profesionalnosti, usmjerenost na zadovoljstvo gostiju te kontinuirano unapređenje ponude. Oznake kvalitete omogućit će posjetiteljima lakše prepoznavanje pouzdanih i vrijednih sadržaja, čime se jača konkurentnost destinacije, potiče održivi turizam te povećava ukupno zadovoljstvo turista	
Projekti posebnog značenja za razvoj destinacije		**NE**	
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti		Projekt doprinosi održivosti turizma kroz poticanje kvalitete, transparentnosti i odgovornog poslovanja u turističkom sektoru. Uvođenjem sustava označavanja kvalitete, podiže se standard usluga, potiče se korištenje lokalnih resursa, očuvanje kulturne i prirodne baštine te primjena održivih praksi među pružateljima usluga. Jasni kriteriji kvalitete motiviraju dionike na smanjenje negativnog utjecaja na okoliš, veću energetsku učinkovitost i društvenu odgovornost. Time se osigurava dugoročna konkurentnost destinacije, veće zadovoljstvo gostiju i ravnomjeran razvoj lokalne zajednice, što direktno doprinosi ekonomskim, ekološkim i društvenim aspektima održivosti.	
Nositelj provedbe		TZG Dugog Sela	
Lokacija provedbe projekta		Grad Dugo Selo	
Planirani rokovi početka	2025.	**Planirani rokovi završetka**	2029.
Procijenjeni trošak (u EUR)	40.000,00	**Izvor financiranja**	Grad Dugo Selo, Ministarstvo turizma i sporta

Ključne točke ostvarenja projekta	- aktivno uključivanje udruga, iznajmljivača i proizvođača u planiranje i provedbu projekata - uređenje staza, postavljanje informativnih ploča i revitalizacija kulturnih lokaliteta, - stvaranje novih sadržaja i proizvoda koji potiču autentično iskustvo te dulji boravak gostiju, - redovito ocjenjivanje rezultata i uključivanje povratnih informacija radi daljnjeg unaprjeđenja.
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekata	2025.
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Nije primjenjivo
1.2.1.1. Izrada Plana upravljanja turističkom destinacijom Grada Dugo Selo	
Opis i svrha projekta	Projekt obuhvaća izradu strateškog dokumenta – Plana upravljanja turističkom destinacijom Grada Dugo Selo – koji će definirati smjernice za održivi, ravnomjeran i dugoročno isplativ razvoj turizma na području grada. Plan će se temeljiti na analizi postojećeg stanja, potencijala i izazova, te će uključivati ciljeve, prioritetne mjere, modele upravljanja i sustav praćenja učinaka turizma. U izradu plana bit će uključeni relevantni dionici iz javnog, privatnog i civilnog sektora.
Projekti posebnog značenja za razvoj destinacije	**NE**
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti	Projekt doprinosi uspostavi jasne i dugoročne vizije razvoja turizma u Dugom Selu kroz strukturirani i inkluzivni proces planiranja. Omogućuje donošenje odluka temeljenih na stvarnim podacima, potrebama lokalne zajednice i održivim principima razvoja. Time se jača strateški kapacitet grada, stvara okvir za koordinaciju dionika te osigurava ravnoteža između turističke aktivnosti, zaštite resursa i kvalitete života stanovnika. Projekt ima ključnu ulogu u stvaranju temelja za cjelovito, odgovorno i konkurentno turističko upravljanje destinacijom.
Nositelj provedbe	Ministarstvo turizma, Hrvatska turistička zajednica, Zagrebačka županija, TZ Zagrebačke županije, Grad Dugo Selo, TZG Dugog Sela
Lokacija provedbe projekta	Grad Dugo Selo

Planirani rokovi početka	Ožujak 2025.	**Planirani rokovi završetka**	Prosinac 2025.
Procijenjeni trošak (u EUR)	6.500,00	**Izvor financiranja**	Grad Dugo Selo , TZG Dugo Selo

Ključne točke ostvarenja projekta, , s planiranim rokovima postignuća	- Uključivanje dionika u izradu Plana upravljanja destinacijom – 03/25 - Izrada profila odredišta – 04/25 - Analiza stanja – 08/25 - Postavljeni ciljevi, prioriteti i mjere – 08/25 - Završen projekt – 11/25
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	NE
2.1.1.1. Poticanje na očuvanje i uređenje okoliša (Izbor najljepše okućnice)	
Opis i svrha projekta	Kroz promociju i nagrađivanje primjera urednih, održivih i estetski uređenih zelenih površina, podiže se svijest građana o važnosti očuvanja prirodnog ambijenta i odgovornog upravljanja resursima. Motivira na aktivno sudjelovanje zajednice u očuvanju okoliša, doprinosi

		uređenju javnih i privatnih prostora te jača osjećaj zajedništva i brige za životnu sredinu	
Projekti posebnog značenja za razvoj destinacije		**NE**	
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti		Kroz ove aktivnost planira se postići jačanje svijesti zajednice o važnosti zaštite prirodnih resursa, poticanju aktivnog uključivanja građana i turista u očuvanje prostora te unapređenju vizualnog identiteta destinacije. Projekt pridonosi održivosti kroz konkretne akcije poput uređenja javnih površina, sadnje autohtonog bilja, postavljanja edukativnih sadržaja i smanjenja negativnog utjecaja na okoliš, čime se stvaraju ugodniji i zdraviji uvjeti za život i boravak.	
Nositelj provedbe		TZG Dugog Sela	
Lokacija provedbe projekta		Grad Dugo Selo	
Planirani rokovi početka	2025.	**Planirani rokovi završetka**	2029.
Procijenjeni trošak (u EUR)	6.000,00	**Izvor financiranja**	TZG Dugog Sela
Ključne točke ostvarenja projekta		- poticanje sudjelovanja građana, udruga, škola i drugih dionika - podizanje ekološke svijesti građana, - sadnja bilja, čišćenje okoliša	
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekata		2025.	
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije		Nije primjenjivo	
3.1.1.1. Promocija Grada Dugog Sela (mrežna stranica i društvene mreže)			
Opis i svrha projekta		Mrežna stranica nudi potrebne informacije o Dugom Selu kao turističkoj destinaciji, atrakcijama, aktivnostima, događanjima, smještaju, uz poveznice na sve daljnje informacije i sadržaje.	
Projekti posebnog značenja za razvoj destinacije		**NE**	
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti		Ažuriranjem i redovnim održavanjem Internet stranice pridonosi se boljem informiranju turista, stanovnika i posjetitelja o proizvodima i uslugama na području Dugog Sela.	
Nositelj provedbe		TZG Dugog Sela	
Lokacija provedbe projekta		Grad Dugo Selo	
Planirani rokovi početka	2025.	**Planirani rokovi završetka**	Kontinuirano
Procijenjeni trošak (u EUR)	10.000,00	**Izvor financiranja**	TZG Dugog Sela
Ključne točke ostvarenja projekta		- ažurirani podaci i turističkoj ponudi - moderniji i lakše dostupan pregled sadržaja - nove funkcije Internet stranice - kvalitetnije održavanje - dostupnost profila društvenih mreža	
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekata		2025.	
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije		Nije primjenjivo	
3.1.1.2. Kreiranje i upravljanje bazama turističkih podataka			
Opis i svrha projekta		U sklopu svakodnevnog poslovanja TZ-a planira se proširiti baza pisanih podataka o destinaciji.	
Projekti posebnog značenja za razvoj destinacije		**NE**	

Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti		Kroz ovaj projekt, sustavno se prikupljaju, organiziraju i ažuriraju podaci o turističkim resursima, sadržajima i dionicima, čime se omogućuje bolje planiranje i upravljanje turizmom. Kvalitetne baze podataka pridonose održivosti jer omogućuju donošenje informiranih odluka, ravnomjernu distribuciju turističkih tokova i prilagodbu ponude stvarnim potrebama posjetitelja i zajednice.	
Nositelj provedbe		TZG Dugog Sela	
Lokacija provedbe projekta		Grad Dugo Selo	
Planirani rokovi početka	2025.	**Planirani rokovi završetka**	Kontinuirano
Procijenjeni trošak (u EUR)	0,00	**Izvor financiranja**	0,00
Ključne točke ostvarenja projekta		- ažurirana baza - bolji pregled dostupnog sadržaja - sustavno skupljanje informacija s terena i iz dostupnih izvora - tehnička realizacija baze s korisničkim sučeljem za unos, ažuriranje i pretraživanje podataka.	
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekata		2025.	
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije		Nije primjenjivo	
3.1.1.3. Turističko-informativne aktivnosti			
Opis i svrha projekta		Ovom aktivnošću obuhvaćeno je upravljanje Turističko-informativnog centra, upravljanje Centrima za posjetitelje/interpretacijskim centrima i postavljanje info pultova te postavljanje i održavanje turističke signalizacije.	
Projekti posebnog značenja za razvoj destinacije		**NE**	
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti		Kroz ovaj projekt, osigurava se pravovremeno i kvalitetno informiranje posjetitelja o turističkoj ponudi, lokalnim vrijednostima, pravilima ponašanja i mogućnostima istraživanja destinacije na održiv način. Informirani posjetitelji lakše donose odgovorne odluke, ravnomjernije se raspoređuju po prostoru te bolje razumiju i poštuju lokalnu kulturu i okoliš.	
Nositelj provedbe		TZG Dugog Sela	
Lokacija provedbe projekta		Grad Dugo Selo	
Planirani rokovi početka	2025.	**Planirani rokovi završetka**	Kontinuirano
Procijenjeni trošak (u EUR)	20.000,00	**Izvor financiranja**	Grad Dugo Selo
Ključne točke ostvarenja projekta		- određivanje informacija koje su relevantne za posjetitelje (ponuda, događanja, pravila, karte) i načina njihove distribucije (tiskano, digitalno, osobno) - prikupljanje ažurnih podataka i koordinacija s pružateljima usluga - oglašavanje i komunikacija kroz društvene mreže, web stranice i događanja.	
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekata		2025.	
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije		Nije primjenjivo	

3.2.1.1.Upravljanje kvalitetom u destinaciji			
Opis i svrha projekta		Implementacija i razvoj kvalitete u destinaciji. Cilj upravljanja kvalitetom u destinaciji je unaprjeđenje kvalitete promocije turističke ponude i ključnih turističkih proizvoda i mjerenje učinkovitosti turističke zajednice. Ove aktivnosti Turistička zajednica obavlja u sklopu svoje redovne djelatnosti.	
Projekti posebnog značenja za razvoj destinacije		**NE**	
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti		Upravljanje kvalitetom omogućuje podizanje razine ponude uz očuvanje identiteta i resursa destinacije. Time se doprinosi stvaranju konkurentnog, odgovornog i dugoročno održivog turizma, koji uravnoteženo zadovoljava potrebe gostiju, lokalnog stanovništva i gospodarstva.	
Nositelj provedbe		TZG Dugog Sela	
Lokacija provedbe projekta		Grad Dugo Selo	
Planirani rokovi početka	2025.	**Planirani rokovi završetka**	2029.
Procijenjeni trošak (u EUR)	20.000,00	**Izvor financiranja**	Grad, Ministarstvo turizma i sporta
Ključne točke ostvarenja projekta		- provođenje anketa, prikupljanje komentara i analiza iskustava turista - jačanje kapaciteta dionika (iznajmljivača, vodiča, ugostitelja) kroz stručno usavršavanje - izrada preporuka ili smjernica za uslugu, gostoprimstvo i održivo poslovanje - osiguravanje točnih, korisnih i dostupnih informacija kroz sve komunikacijske kanale.	
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekata		2025.	
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije		Nije primjenjivo	
4.1.1.1. Sportsko biciklistička staza – Dirt Jump Park			
Opis i svrha projekta		Cilj projekta je uređenje rekreacijskog sadržaja namijenjenog biciklistima – posebno mladima i rekreativcima – u neposrednoj blizini postojećeg pumptrack poligona i kampa za kamp-vozila. Zahvat zauzima površinu od približno 2.200 m² u zapadnom dijelu parcele. Park se sastoji od dvije staze različite težine (crvena – za napredne vozače, zelena – za početnike) i dodatnog skoka s malč-doskokom za sigurno vježbanje trikova. Staze su izrađene isključivo od prirodnih materijala – oblikovanjem i nasipavanjem zemlje s lokacije, bez betonskih konstrukcija – čime se minimalno zadire u okoliš i zadržava prirodni karakter prostora.	
Projekti posebnog značenja za razvoj destinacije		**NE**	
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti		Sadržaj doprinosi razvoju aktivnog turizma i sportskih aktivnosti na otvorenom te nadopunjuje postojeću rekreacijsku zonu u blizini park-šume Starjak. Park će služiti za rekreaciju građana, edukativne radionice i biciklistička natjecanja manjih razmjera, uz zadržavanje visoke razine očuvanosti prirodnog okoliša.	
Nositelj provedbe		TZG Dugog Sela	
Lokacija provedbe projekta		Grad Dugo Selo	

Planirani rokovi početka	2026.	**Planirani rokovi završetka**	2026.
Procijenjeni trošak (u EUR)	40.000,00	**Izvor financiranja**	Grad Dugo Selo
Ključne točke ostvarenja projekta		Nije primjenjivo.	
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije		Nije primjenjivo.	

6.2. Projekti od posebnog značenja za razvoj destinacije

Projekti od posebnog značenja su ključne inicijative koje imaju dugoročni utjecaj na razvoj i održivost destinacije. Oni obuhvaćaju strategije koje unapređuju konkurentnost, povećavaju privlačnost destinacije i osiguravaju ravnotežu između ekonomskih, društvenih i ekoloških ciljeva.

Nositelj izrade projekata od posebnog značaja za razvoj destinacije može biti turistička zajednica, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, javna ustanova i trgovačko društvo u većinskom vlasništvu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili Republike Hrvatske. Takvi projekti često služe kao pokretači promjena i temelj za održiv razvoj i imaju prednost pri sufinanciranju iz Fonda za turizam i ostalih namjenskih izvora financiranja, ako je u skladu s javnim pozivom i pravilima o potporama.

Tablica 27. Popis projekata posebnog značenja za razvoj destinacije

4.1.1.2. Projekt obnove stare crkve na Martin bregu			
Opis i svrha projekta	Svrha projekta obnove stare crkve na Martin bregu je očuvanje kulturne i povijesne baštine te revitalizacija vrijednog sakralnog objekta koji ima značajnu duhovnu, društvenu i turističku ulogu u lokalnoj zajednici. Obnovom crkve želi se sačuvati njezina arhitektonska autentičnost, omogućiti njezina daljnja upotreba u vjerske i kulturne svrhe te potaknuti razvoj kulturnog turizma. Projekt također ima za cilj podizanje svijesti o važnosti zaštite kulturnih dobara i jačanje identiteta lokalne zajednice kroz očuvanje prostora koji svjedoči o njezinoj povijesti i tradiciji.		
Projekti posebnog značenja za razvoj destinacije		**DA**	
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti		Projekt doprinosi održivosti očuvanjem kulturne baštine i produženjem životnog vijeka povijesnog objekta korištenjem materijala i metoda obnove koji poštuju principe zaštite okoliša. Time se smanjuje potreba za novom gradnjom te čuva kulturni identitet lokalne zajednice.	
Način doprinosa strateškom/posebnom cilju		Doprinijet će očuvanju kulture baštine Grada Dugog Sela i obogaćivanju turističke ponude grada.	
Nositelj provedbe		Grad Dugo Selo	
Lokacija provedbe projekta		Grad Dugo Selo	
Planirani rokovi početka	2027.	**Planirani rokovi završetka**	2035.
Procijenjeni trošak (u EUR)	2.500.000,00	**Izvor financiranja**	Fondovi, Grad Dugo Selo, Zagrebačka županije
Ključne točke ostvarenja projekta		- .izrada ukupne dokumentacije: geodetskih snimaka, konzervatorskih snimaka, idejnog koncepta, glavnog projekta (izrada troškovnika za izvođenje građevinskih radova) - vođenje projekta (voditelj izgradnje i vođenje)	

	- provedba javne nabave za odabir izvođača i stručni nadzor nad izvođenjem radova
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekata	2035.
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Izrađen idejni projekt

4.1.1.3. Projekt produženja (nova trasa) Long Village Fitness Walka			
Opis i svrha projekta	Svrha projekta produženja Long Village Fitness Walka je unaprijediti postojeću rekreativnu i turističku infrastrukturu kroz izgradnju nove trase šetnice koja će omogućiti veću dostupnost, atraktivnost i sigurnost korisnicima. Cilj je potaknuti zdrav i aktivan način života lokalnog stanovništva te obogatiti turističku ponudu destinacije kroz povezivanje prirodnih, kulturnih i krajobraznih vrijednosti. Nova trasa pridonosi većoj funkcionalnosti šetnice, produženju boravka posjetitelja i ravnomjernijem razvoju prostora, uz očuvanje okoliša i održivo korištenje prostora.		
Projekti posebnog značenja za razvoj destinacije		**DA**	
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti		Projekt doprinosi održivosti kroz poticanje aktivnog i zdravog načina života, smanjenje upotrebe motornih vozila te promoviranje kretanja u prirodnom okruženju. Produženjem šetnice i pažljivim planiranjem trase u skladu s okolišnim standardima, projekt osigurava očuvanje prirodnih resursa i krajobraza.	
Način doprinosa strateškom/posebnom cilju		Doprinijet će razvoju aktivnog turizma Grada Dugog Sela i obogaćivanju turističke ponude grada.	
Nositelj provedbe		Grad Dugo Selo	
Lokacija provedbe projekta		Grad Dugo Selo	
Planirani rokovi početka	2026.	**Planirani rokovi završetka**	2026.
Procijenjeni trošak (u EUR)	10.000,00	**Izvor financiranja**	Grad Dugo Selo, Ministarstvo turizma i sporta
Ključne točke ostvarenja projekta		- .izrada ukupne dokumentacije: geodetskih snimaka, konzervatorskih snimaka, idejnog koncepta, glavnog projekta (izrada troškovnika za izvođenje građevinskih radova) - vođenje projekta (voditelj izgradnje i vođenje) - provedba javne nabave za odabir izvođača i stručni nadzor nad izvođenjem radova	
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekata		Produženje rute, postavljanje pilara održivost-2026.	
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije		Izrađen idejni projekt i kraća ruta (u upotrebi od 2024.)	

4.1.1.4.. Projekt Interpretacijskog centra vinogradarstva i vinarstva na Martin bregu	
Opis i svrha projekta	Svrha projekta „Interpretacijski centar vinogradarstva i vinarstva na Martin bregu“ je razviti edukativno-turistički centar koji će promovirati bogatu tradiciju vinogradarstva i vinarstva tog područja. Kroz interaktivne izložbe, radionice i vođene ture, centar će omogućiti posjetiteljima da upoznaju povijest, tehnologiju i kulturne vrijednosti vinogradarske proizvodnje. Projekt ima za cilj očuvanje kulturne baštine, poticanje održivog turizma te podršku lokalnim vinogradarima i vinarima. Također, centar će doprinositi jačanju prepoznatljivosti destinacije kao važnog turističkog i vinarskog odredišta.
Projekti posebnog značenja za razvoj destinacije	**DA**

Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti		Projekt doprinosi održivosti kroz očuvanje i valorizaciju tradicije vinogradarstva i vinarstva, čime se čuva kulturna baština i potiče odgovoran pristup poljoprivredi.	
Način doprinosa strateškom/posebnom cilju		Doprinijet će očuvanju kulture baštine Grada Dugog Sela i obogaćivanju turističke ponude grada.	
Nositelj provedbe		Grad Dugo Selo	
Lokacija provedbe projekta		Grad Dugo Selo	
Planirani rokovi početka	2026.	**Planirani rokovi završetka**	2030.
Procijenjeni trošak (u EUR)	700.000,00	**Izvor financiranja**	EU Fondovi, Grad Dugo Selo, Zagrebačka županija
Ključne točke ostvarenja projekta		- .izrada ukupne dokumentacije: geodetskih snimaka, konzervatorskih snimaka, idejnog koncepta, glavnog projekta (izrada troškovnika za izvođenje građevinskih radova) - vođenje projekta (voditelj izgradnje i vođenje) - provedba javne nabave za odabir izvođača i stručni nadzor nad izvođenjem radova	
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekata		2030.	
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije		Izrađen idejni projekt	

4.1.1.5. Šetnica uz potok Martin breg

Opis i svrha projekta	Projekt se provodi na području uz Stadion NK Dugo Selo i šetnicu uz potok Martin Breg, temeljem Strategije zelene urbane obnove Grada Dugo Sela. Cilj projekta je razvoj zelene infrastrukture, primjena rješenja temeljenih na prirodi (NBS), unaprjeđenje kružnog gospodarenja prostorom i zgradama, te povećanje otpornosti na klimatske promjene i energetske učinkovitosti. Projekt je prijavljen na EU natječaj pod nazivom: „Pilot projekt razvoja zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja prostorom i zgradama u Gradu Dugom Selu". Projekt obuhvaća rekonstrukciju postojećih i gradnju novih javnih površina, uređenje cikloturističkih i pješačkih staza s LED rasvjetom, ozelenjavanje i sadnju autohtonih stabala i grmova, energetsku obnovu postojeće pomoćne zgrade te postavljanje urbane opreme i elemenata za urbanu faunu (kućice za ptice, šišmiše, hotele za kukce). Uspostavlja se mreža rekreativnih i ekoloških zona koja povezuje centar grada s Martin Bregom. Predviđena je sadnja 123 stabla i 67 grmova, od čega je 97 % autohtonih i pogodnih za oprašivače. Projekt uključuje i solarnu punionicu za električne bicikle, a sve površine projektirane su kao pristupačne osobama smanjene pokretljivosti.		
Projekti posebnog značenja za razvoj destinacije		**DA**	
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti		Projekt je u skladu s nacionalnim programima o zelenoj infrastrukturi i kružnom gospodarstvu te doprinosi ostvarivanju ciljeva održivog razvoja, jačanju otpornosti na klimatske rizike i podizanju kvalitete života stanovnika Dugog Sela	
Način doprinosa strateškom/posebnom cilju			
Nositelj provedbe		Grad Dugo Selo	
Lokacija provedbe projekta		Grad Dugo Selo	

Planirani rokovi početka	2026.	**Planirani rokovi završetka**	2028.
Procijenjeni trošak (u EUR)	600.134,62	**Izvor financiranja**	Nacionalni plan oporavka i otpornosti
Ključne točke ostvarenja projekta		- **Urbana točka 1 (2.939 m²)** – rekonstrukcija parka, sadnja stabala i grmova, klupe, stalci za bicikle; - **Urbana točka 2 (36 m²)** – energetska sanacija pomoćne zgrade javne namjene; - **Urbana točka 3 (1.323 m²)** – zelena površina s opremom za urbanu faunu; - **Zone 1–3 (ukupno 1.755 m²)** – ozelenjavanje parkirališta, rekonstrukcija nogostupa, pošumljavanje i sadnja autohtonih vrsta	
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekata		2028.	
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije		-Izrađen idejni projekt -Izrađen glavni projekt	
4.1.1.6. Etno selo na Martin Bregu			
Opis i svrha projekta	Na vrhu Martin brega planira se uređenje etno sela s dječjim igralištem i ugostiteljskim objektom. Na području ispod ruševine crkve Svetog Martina na vrhu Martin brega planira se uređenje etno sela formiranjem stare seoske ulice uz koju će se preseliti vrjednije tradicijske kuće s područja Grada Dugog Sela i u kojima će se smjestiti sadržaji vezani uz etnografsku povijest s područja Grada Dugog Sela. Osim navedenog planira se i urediti druge izletničke te ugostiteljske sadržaja.		
Projekti posebnog značenja za razvoj destinacije		**DA**	
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti		Doprinijet će obogaćenju turističke ponude Grada Dugog Sela.	
Način doprinosa strateškom/posebnom cilju			
Nositelj provedbe		Grad Dugo Selo	
Lokacija provedbe projekta		Grad Dugo Selo	
Planirani rokovi početka	2028.	**Planirani rokovi završetka**	2032.
Procijenjeni trošak (u EUR)	1.600.000,00	**Izvor financiranja**	Grad Dugo Selo, EU fondovi
Ključne točke ostvarenja projekta		- /	
Planirani rokovi postignuća ključnih točaka ostvarenja projekata		2032.	
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije		Izrađen idejni projekt	

2. MJERENJE NAPRETKA I IZVJEŠĆE O PROVEDBI

Mjerenje napretka i redovito izvješćivanje o provedbi plana upravljanja destinacijom ključni su za osiguravanje uspješnosti održivog razvoja i prilagođavanje strategija prema potrebama destinacije. U kontekstu Grada Dugog Sela, važno je kontinuirano pratiti kako turizam utječe na lokalnu zajednicu, gospodarstvo i okoliš, te osigurati transparentnost i uključivanje dionika u proces.

Prvi korak u mjerenju napretka je definiranje ključnih pokazatelja uspješnosti (KPI - Key Performance Indicators) koji će pomoći u kvantitativnom i kvalitativnom ocjenjivanju implementacije plana. Ti pokazatelji trebaju obuhvatiti sve ključne aspekte upravljanja destinacijom: Ekološki, gospodarski i društveni pokazatelji.

Za precizno mjerenje napretka potrebni su pouzdani izvori podataka, što uključuje korištenje kvantitativnih i kvalitativnih metoda prikupljanja informacija: Statistički podaci, ankete i intervjui i terenska istraživanja. Podaci prikupljeni kroz navedene metode analiziraju se u odnosu na postavljene ciljeve u planu upravljanja destinacijom. Evaluacija se može provoditi na godišnjoj ili polugodišnjoj bazi, kako bi se procijenilo postizanje ekoloških ciljeva, procijenio ekonomski doprinos turizmu i procijenili društveni učinci turizma.

2.1. Podrška i implementacija Plana upravljanja destinacijom

U postupku donošenja plana upravljanja destinacijom turistička zajednica dužna je provesti javno savjetovanje o prijedlogu izrađenog plana upravljanja destinacijom te na drugi primjeren način osigurati sudjelovanje lokalnog stanovništva u postupku donošenja, sukladno propisu kojim se uređuje pravo na pristup informacijama. Uključivanje poduzetnika, organizacija civilnog društva i turističkih agencija u proces praćenja i ocjene ključno je za razvoj partnerskih odnosa koji podržavaju dugoročnu održivost destinacije.

Plan upravljanja destinacijom usvaja predstavničko tijelo jedinice lokalne odnosno područne samouprave na prijedlog turističkog vijeća turističke zajednice te ima zakonsko uporište čija je obveza donošenja propisana prvenstveno Zakonom o turizmu i pripadajućim pravilnikom.

Usvojeni plan upravljanja destinacijom objavljuje se u službenom glasniku jedinice lokalne samouprave i na mrežnim stranicama turističke zajednice.

2.2. Izvješće o provedbi

Redovito izvješćivanje o provedbi plana upravljanja destinacijom od ključne je važnosti za osiguravanje transparentnosti i povjerenja svih dionika. Izvješća trebaju biti dostupna lokalnoj zajednici, turističkom sektoru i javnosti, a mogu uključivati:

- **Godišnja izvješća:** Obuhvaćaju rezultate praćenja ključnih pokazatelja uspješnosti te analize postignuća i izazova u provedbi plana. Važno je navesti konkretne podatke o postizanju ekoloških, ekonomskih i društvenih ciljeva.

- **Izvješća za lokalne dionike:** Namijenjena lokalnom stanovništvu i poduzetnicima, ova izvješća uključuju informacije o tome kako turizam utječe na svakodnevni život, koja su nova ulaganja i što se planira u budućnosti.

- **Online izvješćivanje**: Transparentnost i šira dostupnost izvješća mogu se osigurati kroz internetske stranice grada ili destinacije, s redovitim ažuriranjem ključnih podataka, infografikama i interaktivnim kartama.

Na temelju rezultata analize i povratnih informacija lokalne zajednice, turističkih stručnjaka i posjetitelja, plan upravljanja destinacijom može se redovito prilagođavati. Ključne prilagodbe uključuju: reviziju ciljeva i pokazatelja, unaprjeđenje mjera i strategija i uključivanje inovacija.

Ukoliko se uoče prepreke, neželjene posljedice ili potreba za prilagođavanjem, odnosno nemogućnost ostvarivanja razvojnog smjera i provedbe planiranih mjera i aktivnosti, potrebno je prilikom redovnog praćenja napretka o istome izvijestiti predstavničko tijelo jedinice lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave kako bi se pravodobno pristupilo izmjenama plana upravljanja destinacijom.

Turističko vijeće Izvješće o provedbi plana upravljanja destinacijom za prethodnu godinu dostavlja predstavničkom tijelu jedinice lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave za čije se područje plan upravljanja destinacijom donosi do 31. ožujka tekuće godine.

3. ZAKLJUČAK

Plan upravljanja destinacijom predstavlja ključni alat za održivo, strateško i integrirano vođenje destinacije prema jasno definiranim ciljevima. Proces izrade ovog plana temeljio se na analizi trenutnog stanja, identifikaciji potencijala i izazova, te usklađivanju potreba svih relevantnih dionika, uključujući lokalnu zajednicu, turistički sektor, vlasti i posjetitelje. Kroz ovakav pristup, osigurava se da su sve aktivnosti usmjerene prema dugoročnom očuvanju resursa, unaprjeđenju kvalitete života lokalnog stanovništva i povećanju konkurentnosti destinacije na globalnom tržištu.

U ovom dokumentu definirani su ključni ciljevi koji se odnose na održivi razvoj, diversifikaciju turističke ponude, povećanje kapaciteta i kvaliteta infrastrukture, digitalizaciju i promociju, te jačanje institucionalnog okvira za upravljanje destinacijom. Strategija je osmišljena tako da odgovara suvremenim trendovima u turizmu, uključujući povećanu potražnju za autentičnim doživljajima, ekološkim turizmom i personaliziranim uslugama. Posebna pažnja posvećena je očuvanju prirodne i kulturne baštine, jer ona predstavlja osnovnu vrijednost destinacije.

Grad Dugo Selo nalazi se u fazi stabilnog rasta i razvoja, s jasno prepoznatljivim potencijalima za unapređenje turizma kroz održiv, selektivan i autentičan pristup. Njegova blizina Zagrebu, prometna povezanost, prirodne ljepote i kulturno-povijesna baština stvaraju čvrste temelje za razvoj turističke destinacije koja može zadovoljiti potrebe suvremenih posjetitelja.

Iako još uvijek nedovoljno pozicioniran na turističkoj karti regije, Grad pokazuje sve elemente potrebne za izgradnju prepoznatljivog turističkog identiteta – od kvalitetne infrastrukture i manifestacijske scene, do zanimljivih lokaliteta i potencijala za razvoj tematskih ruta. Poseban naglasak treba staviti na očuvanje autentičnosti, razvoj privatnog smještaja i proširenje ugostiteljskih smještaja (hoteli, kampovi), jačanje digitalne prisutnosti i stratešku promociju.

Uz koordinirano djelovanje javnog i privatnog sektora, ulaganje u ljudski kapital, jaču participaciju lokalne zajednice te primjenu načela održivosti, Dugo Selo ima priliku postati primjer sredine koja nudi bogata, kvalitetna i cjelogodišnja turistička iskustva.

Implementacija plana zahtijeva visok nivo suradnje između svih dionika, kao i kontinuirano praćenje rezultata i prilagođavanje strategije prema novim okolnostima. Ključ uspjeha leži u uspostavljanju transparentnih komunikacijskih kanala, edukaciji i osnaživanju svih dionika, te osiguravanju adekvatnih financijskih i ljudskih resursa. Također, monitoring i evaluacija bit će temeljni elementi za praćenje napretka, uz mogućnost prilagođavanja mjera kako bi se osigurala efikasnost i relevantnost.

Ovaj plan ima potencijal da značajno doprinosi prepoznatljivosti destinacije, njenoj privlačnosti za različite ciljne grupe turista, ali i postavljanju primjera dobre prakse u upravljanju turizmom na lokalnom, nacionalnom i regionalnom nivou. Njegova realizacija trebala bi rezultirati dugoročnim benefitima za lokalnu ekonomiju, povećanjem zadovoljstva posjetitelja i, najvažnije, očuvanjem identiteta i vrijednosti destinacije za buduće generacije.

Zaključno, Plan upravljanja destinacijom nije samo dokument, već vodič za zajedničku viziju razvoja koji objedinjuje interese i potrebe svih sudionika. Njegova uspješna provedba omogućit će transformaciju destinacije u održivu, inovativnu i konkurentnu turističku destinaciju, koja je spremna odgovoriti na izazove budućnosti i iskoristiti prilike globalnog tržišta turizma.

4. LITERATURA

Pri izradi Plana upravljanja destinacijom korišteni su sljedeći izvori i bibliografija:

Zakoni i zakonski propisi:

- Zakon o turizmu (»Narodne novine«, broj 156/23),
- Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (»Narodne novine«, broj 52/19, 42/20, 144/20),
- Zakon o članarinama u turističkim zajednicama (»Narodne novine«, broj 52/19, 144/20)
- Zakon o turističkoj pristojbi (»Narodne novine«, broj 52/19, 32/20, 42/20),
- Zakonu o ugostiteljskoj djelatnosti (»Narodne novine«, broj 85/15, 121/16, 99/18, 25/19, 98/19, 32/20, 42/20, 126/21),
- Zakon o neprocijenjenom građevinskom zemljištu (»Narodne novine«, broj, 50/200),
- Pravilnik o metodologiji izračuna prihvatnog kapaciteta (»Narodne novine«, broj 112/24),
- Pravilnik o metodologiji izrade plana upravljanja destinacijom (»Narodne novine«, broj 112/24),
- Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (»Narodne novine«, broj 112/24),
- Uredba o poticanju ulaganja u sektoru turizma (»Narodne novine«, broj 39/24),
- Službena stranica Turističke zajednice Grada Dugog Sela,
- Službena stranica Grada Dugog Sela,
- eVisitor .

Dokumenti:

- Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine
- Strategija razvoja Grada Dugog Sela,
- Strategija zelene urbane obnove Grada Dugog Sela,
- Drugi dokumenti ustupljeni od strane Turističke zajednice.